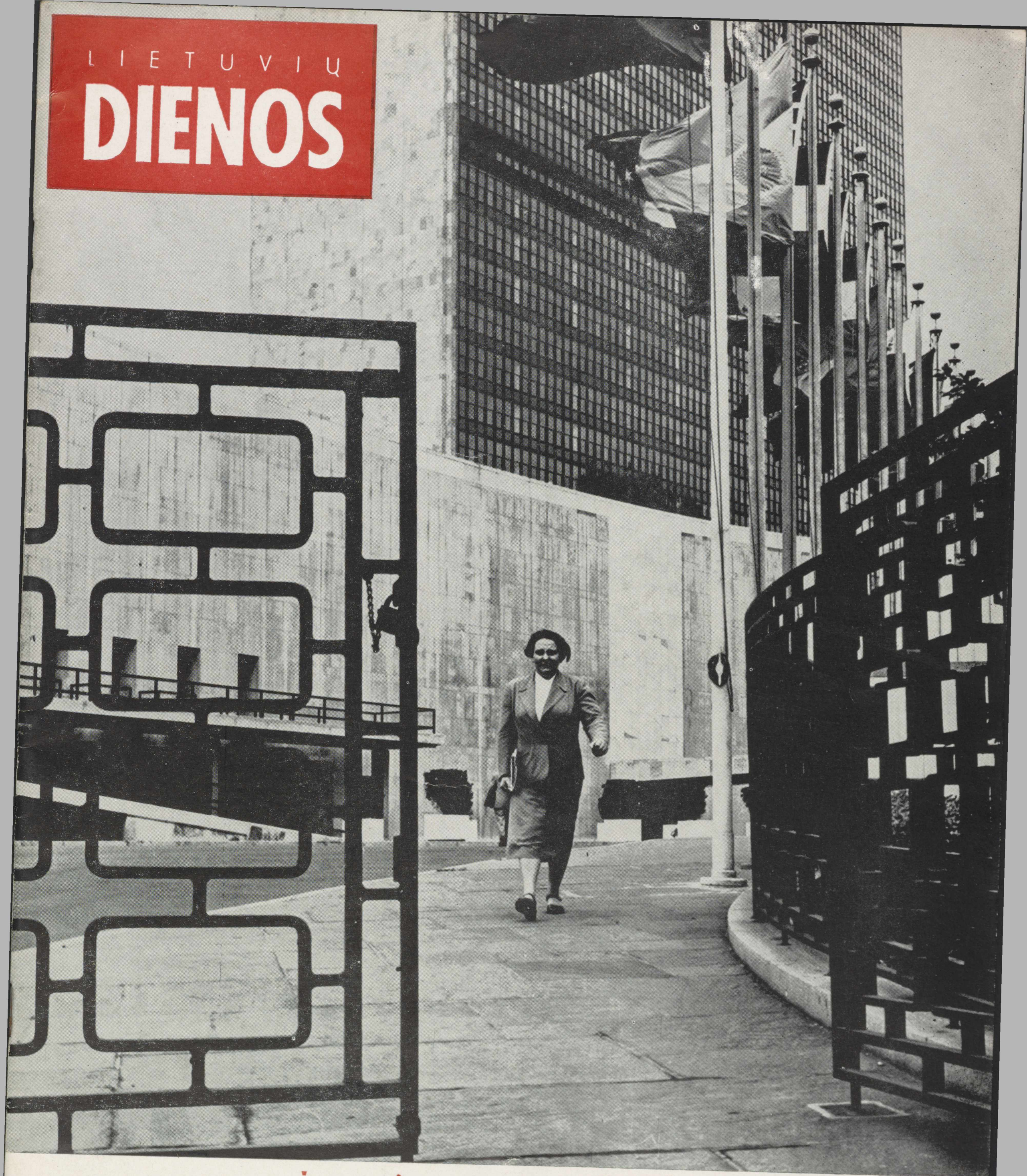

L I E T U V I Ų

DIENOS

LITHUANIAN DAYS
JUNE, 1958

ŽURNALISTĖ SALOMEJA NARKĖLIŪNAITĖ JUNG TINĖSE TAUTOSE

1958 M. BIRŽELIO MĖN.

TURINYS

CONTENTS

Dr. A. Trimakas, BE LAISVĖS NĖRA GYVENIMO	3
ALTAS APJUNGIA VISUS, K. Daugėlos foto reportažas iš Alto suvažiavimo Bostone	4
Vytautas Kušleika, AMERIKIETIS EUROPOJE, kelionės už Geležinės Uždangos įspūdžiai	6
Gasparas Velička, ŽEMĖS EVANGELIJA, laiškas dailių menų broliams	8
D. Mickutės-Mitkienės POEZIJA, Tikrai Tavo, motule, Audėjai, Diemedėlis ir kt.	9
KNYGOS IR AUTORIAI	11
Vincas Maciūnas, PAMINKLAS VINCUI KRĖVEI, kalba paminklo šventinimo iškilmėse	12
Algirdas Gustaitis, DU VARDAI GRANITE, Dariaus ir Girėno sukaktį minint.	13
SALOMEJA NARKĖLIŪNAITĖ JUNGtinėse Tautoose, foto reportažas	14
VEIDAI IR VAIZDAI, iliustruotoji kronika iš viso pasaulio liet. gyvenimo ir veiklos	16-17
KĄ VEIKIA SKAITytojai Smulkioji kronika	18

ENGLISH SECTION

A BALTIC MEMORIAL DAY by J. Kajeckas	19
DOCUMENTAL FACTS OF LITHUANIAN HISTORY	20
CHASED ALL OVER THE WORLD by Ignas Šeinius	22
LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS, Part XII, by A. Bernotas	24
A COMMUNIST PROPAGANDA LIE	24
LITHUANIANS MAKE NEWS	25

Bernardas BRAZDŽIONIS	Vyr. Redaktorius / Editor-in-Chief
Juozas KOJELIS	Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Juozas TININIS	Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Milton STARK	Anglų klb. vyr. Redaktorius / Senior English Editor
Daumantas ČIBAS	Foto Redaktorius / Photo Editor

REDAKTORIAI ATSKIROSE VIETOSE / ASSISTANT EDITORS — VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; AL. ASTAŠAITIS, Detroit, Mich. VL. BŪTĖNAS, Chicago, Ill.; BR. DAUNORAS, London, Anglija; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.; J. A. JŪRAGIS, Sydney, Australia; S. NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N. Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Penn.; V. Rociūnas, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; P. W. URBAN, Cleveland, Ohio; V. VERIKAITIS, Toronto, Ont.; Canada; V. VOLERTAS, Baltimore, Md.; A. VINGIS, Melbourne, Australia

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARbiai / PHOTOGRAPHERS— BOSTON, MASS.: VL. Adomavičius, P. Blūmas, D. Čibas, K. Gruzdas, R. Lizdeika; BROCKTON, MASS.: L. Reivydas; BROOKLYN, N. Y.: G. Penikas; CHICAGO, ILL.: A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika, A. Stelmokas, Pr. Urbutis; CLEVELAND, OHIO: V. Bacevičius, V. Valaitis; ELIZBETH, N. J.: J. A. Ribinski; LOS ANGELES, CALIF.: Leonas Briedis, Pr. Gasparonis, Povilas Jasiukonis; MANCHESTER, N. H.: K. Daugėla; NEW YORK, N. Y.: V. Augustinas, V. Maželis; OMAHA, NEBR.: Kun. L. Musteikis; PHILADELPHIA, PA.: K. Baltrukonis, F. Jakaitis, V. Gruzdis, H. Misliauskas; WASHINGTON, D. C.: P. Labanauskas; WATERBURY, CONN.: J. Gaidys, V. Vaitkus; WORCESTER, MASS.: J. Sutkaitis; HAMILTON, ONT., CANADA: E. Gumbelevičius, A. Juraitis; MONTREAL, P. Q., CANADA: V. Juknevičius, L. Stankevičius; TORONTO, ONT., CANADA: J. Dvilaitis, Luna Photo Studio, V. Macas; AUSTRALIA: N. Butkūnas, P. Sakalauskas; SOUTH AMERICA: L. Kančauskas; BROOKLYN, N. Y.: Don. Šulaitis,

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS	Administratorius / Business Manager
----------------------	-------------------------------------

Straipsniai, prie kurių yra pažymėtas autorius arba pridėti jo inicialai, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessarily those of the Editors.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:

LIETUVIŲ DIENOS / LITHUANIAN DAYS
9204 SOUTH BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIFORNIA
PHONE: PLYMOUTH 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ".
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.
If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent. Otherwise it will be renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiučio mėn. / Published monthly, except July and August
Atskiro numerio kaina 65 centai Single Copy 65¢
PRENUMERATA METAMS \$6.00 bet kuriame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA \$10.00
SUBSCRIPTION \$6.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION \$10.00
Entered as Second Class Matter June 7, 1950 at Los Angeles, Calif. under the Act of March 3, 1879

This Month's Cover

Miss Salomeja Narkėliūnaitė, New York, N. Y., one of the most distinguished Lithuanian journalists in the free world. She has been working for various newspapers for 25 years. Miss S. Narkėliūnaitė has been one of the correspondents to the United Nations for the last 10 years: she has written hundreds of articles dealing with various U. N. activities and met and talked with each and every foreign delegate to the U. N. At present she is on tour of the Iron Curtain countries. For more about Miss S. Narkėliūnaitė see Pages 14 and 15.

Back Cover

"Refugees", color lithograph, by Telesforas Valius of Toronto, Ont., Canada (See the March issue of 1958). This color lithograph was displayed at 25th Anniversary Exhibition of the Canadian Society of Graphic Art, in Toronto, Canada, May 2nd — June 11th, 1958. This lithograph won the highest C. W. Jeffers award.

"LIETUVIŲ DIENŲ" PLATINTOJAI

JUNGtinėse AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Baltimore, Md. — A. Česonis, K. Bradūnas.
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, J. Jokubaitis, Kun. J. Klimas, S. Minkus.

Chicago, Ill. — K. Babickas, Balys Brazdžionis, A. Kartanas, J. Karvelis, S. Metricks, St. Penčyla, Marginiai, P. Švelnys, Terra, B. Urbonas, V. Būtėnas.

Cicero, Ill. — K. P. Deveikis, P. Ramanauskas, J. Pautienius.

Cleveland, Ohio — Dirva, V. Ročiūnas.

Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library, M. Šimonis.

Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzitis.

E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.

E. Chicago, Ind. — E. Vilutis.

Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.

Great Neck, L. I., N. Y. — A. Šalčius.

Hartford, Conn. — V. Nenortas, Vl. Plečkaitis.

Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.

Miami, Fla. — Kun. A. Tamošiūnas.

Newark, N. J. — K. Trečiokas.

Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, J. Cicėnas, Kun. L. Musteikis, V. Gaidelis.

Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas, V. Karalius, L. Meyer.

Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.

Rochester, N. Y. — A. Sabalis.

Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.

Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.

Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.

Worcester, Mass. — P. Pauliukonis.

CANADOJE:

Toronto, Ont. — Atlantic Restaurant, A. Bajorinas, A. Kuolas, Rūta Restaurant, J. Smolskis, Tėviškės Žiburiai, Time Cigar Store, V. Aušrotas, V. Verikaitis.
Hamilton, Ont. — Z. Orvidas, J. Pleinys, S. Bakšys.

St. Catharines, Ont. — K. Kudukis.

Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish Lib-
Winnipeg, Man. — S. Bujokas. / rary)

W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.

Welland, Ont. — K. Žukauskas.

Vancouver, B. C. — E. Gumbel.

BELGIJOJE:

Louvain — Kun. J. Dėdinas.

ANGLIJOJE:

London — D. Daunoraitė.

Bradford — Kun. J. Kuzmickis.

Hysongreen — K. Rožanskas.

AUSTRALIJOJE:

Melbourne — A. Vingis, B. Zūmeris.

Canberra — V. Balsys.

N. Geelong — L. Bertašius.

St. Kilda — P. Bienkevičius, N. Butkūnas

Sydney — Kun. P. Butkus.

Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.

Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemėšis.

Williamstown — Kun. L. Vaseris.

Edwardstown, S. Australia — A. Kubilius.

Cabramatta — J. Skirka.

Brisbane — K. Stankūnas.

TASMANIJOJE:

Hobart — A. Munčelis.

ITALIJOJE:

Rome — Kun. V. Mincevičius.

IŠ KRĖVĖS PAMINKLO ŠVENTINIMO IŠKILMIŲ. Iš dešinės į kairę: V. Krėvės šeima — inž. Vytautas Mošinskis, Krėvės žentas, Aldona Mošinskienė, duktė, Marija Mickevičienė, Krėvės žmona; kitoje pusėje paminklo statymo komitetas: prof. A. Jurskis, dr. J. Puzinas, dr. A. Senn'as, dr. K. Ostrauskas, dr. Marija Krasauskaitė, V. Mykolaitis, dr. A. Vasys ir

dr. Vincas Maciūnas (Žiūr. šiame LD nr. spausdinamą jo pasakytą paminklo iškilių kalbą.)

MEMBERS of the Committee to erect a monument on the grave of the late Vincas Krėvė, celebrated Lithuanian author, in Philadelphia, Penn. Photo V. Gruzdis

BE LAISVĖS NĖRA GYVENIMO

DR. A. TRIMAKAS, Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto Pirmininkas

Birželio mėnesį, tą gražiausią metų laiką, sutinkame su rimtumu ir skaudančia širdimi dėl tragiškų įvykių, kuriuos yra mūsų tauta netolimoje praeityje išgyvenusi. Ta pat proga susikaupiame, kad pagerbtume žuvusiuosius už Lietuvos nepriklausomybę ir kad nepamirštume, jog *be laisvės nėra gyvenimo*.

“Duokite man laisvę arba mirtį” — kalbėjo savo tautiečiams didysis Amerikos kovotojas už laisvę Patrick Henry. Panašiai šaukė anomis birželio dienomis Sovietų tremiami į vergų stovyklas mūsų broliai ir sesės: “Pasakykite pasauliui, kad mes kenčiame ir mirštame, kad kiti gyventų.” Ne vienas jų paaukojo savo gyvybę ir sveikatą, kad mes, o ypatingai laisvasis pasaulis, pamatytų, koks iš tikrųjų yra komunizmas ir kad reikia budėti ir organizuoti visuotinę kovą prieš tą žmonijos grėsmę.

Birželio įvykiai buvo vėliau kartojami visur, kur tik tas šauksmas nebuvo išgirstas ir kur raudoniesiems viešpačiams nebuvo sutrukdyta ištvirtinti. Tūkstančiai naujų aukų buvo tremiama ir kankinama. Sovietų plotai yra šiandien nusėti varganais ne vien lietuvių ir jų baltiškųjų kaimynų, bet ir lenkų, čekų, vengrų, bulgarų, rumunų ir kitų tautybių tremtinių kapais.

Jie žadina pasaulį budėti, nes šiandien, kaip ir anomis birželio dienomis, daug kur pradedama užmiršti, kad Sovietai daro visa, kad tikslai laisvajį pasaulį užliūliavus. Tam tikslui jie negaili nei žmonių, nei lėšų, nei laiko. Teatras, menas, mokslas ir sportas, visa panaudojama tam, kad pavergtų daugiau tautų. Sambūvis, taika bet kuria kaina — tai vis šūkiu, kuriais siekiama užmigdyti mūsų budrumą ir pastūmėti mus gerbūvio bangomis į nerūpestingumą ir kasdienybę.

Lenino vardo politinės mokyklos Maskvoje profesorius Dimitrij Manuilskij savo mokiniams pasakė: “Karas tarp komunizmo ir kapi

talizmo neišvengiamas. Jam laimėti turime padaryti staigmenų, kurios užmigdytų kapitalistinį pasaulį. Tam tikslui pasiekti, turime išeiti su viliojančiais pasiūlymais taikai ir sugyvenimui įkūnyti. Turime padaryti pritrenkiančių ir negirdėtų nuolaidų. Dekadentiniai ir supuvę kapitalistiniai kraštai nudžiugs, sužinoję, kad mes norime su jais bendradarbiauti. Jie kibs į tą idėją patys savo pražučiai ir skubės tapti mūsų draugais. Kai tikslai jų budrumas sumažės, mes smogsime jiems mirštamą smūgį”.

Ar ne tokiu pat keliu Sovietai eina šiuo metu, gabendami į užsienį savo geriausius meno pajėgas, ansamblius, mokslininkus ir sportininkus? Ar ne tuo tikslu jie skatina išplėsti kultūrinį pasikeitimą? Ar ne Manuilskio planai vykdomi, kai laisvasis pasaulis pradeda gėrėtis Moisejevo ansambliu, sovietų sportininkais, jų sputnikais ir kitais technikiniais pasiekimais? Ar keliamas bendradarbiavimo su komunistų kultūriniais sluogsniais reikalas netarnauja sovietų sambūvio tikslams? Ar visa tai pagaliau neskatina užmiršti kremlių valdovų žiaurumus, nustoti minėjus jų padarytas nuoskaudas, genocidą, tremimus, prievartos darbus, vergų stovyklas ir krašto okupaciją?

Skambiems Sovietų siūlymams ir jų daromoms staigmenoms neturime pasiduoti. Mūsų laisvės kovų laukuose kritusieji ir tūkstančių ištremtųjų į sovietų vergų stovyklas vargas, ašaros ir kančios, kurias minime ir minėsime su pagarba, kviečia mus budėti ir ryžtis kovoti už tautos laisvę, nepaisant, kiek ir kaip ilgai reiktų tam pasišvesti.

Teuždega jų balsas mūsų širdyse negestančių tėvynės meilės ugnį, o jų idealai tepalaiko mumyse nepalaužiamą tikėjimą į tautos šviesesnę ateitį ir jų pasišventimas teapjungia mus vieningai kovai už Lietuvos nepriklausomybę ligi laimėjimo.

SENATORIUS J. F. KENNEDY ir kiti žymesnieji ALT-bos suvažiavimo, įvykusio 1958 metų birželio 27 ir 28 dienomis Bostone, dalyviai: iš kairės dešinės — vysk. Vincentas Brizgys, VLIKo pirm. dr. A. Trimakas (žiūr. jo straipsnį šio nr. 3 psl.), Lietuvos ministeris Washingtonė J. Kajeckas (žiūr. jo rašinį anglų k. šio nr. 19 psl.), sen. J. F. Kennedy, vysk. V. Padolskis, A. Chaplik, A. Devenienė, K. Mockus ir Lietuvos Lais-

vės Komiteto pirm. V. Sidzikauskas.

SENATOR J. F. KENNEDY (center) and Lithuanian Minister to the U. S., Juozas Kajeckas (3d from left), with other distinguished guests at the Lithuanian American Council, Inc., national convention, June 27-28, 1958, in Boston, Mass.

KONCERTO, suruošto ALT-bos suvažiavimo (š. m. birželio 27-8) proga, programos dalyviai: pirmoje eilėje — solistė S. Daugėlienė ir Gaidelienė; antroje eilėje (iš kairės): du broliai Strolia, solistas S. Liepas, komp. J. Gaidelis, Strolia.

PARTICIPANTS in the Lithuanian American Council, Inc., national convention concert.

ALTAS JUNGIA VISUS

Amerikos Lietuvių Kongresas įvyko Hotel Statler, Boston, Mass. 1958 metų birželio 27 ir 28 dienomis.

Kongrese viso dalyvavo 396 delegatai iš įvairių Amerikos lietuvių kolonijų ir apie tiek pat svečių.

Kongresas pradėtas pamaldomis, kurias laikė vysk. V. Padolskis, pasakęs ta proga ir pamokslą.

Kongresą atidarant, iškilmingai įneštos vėliavos, sugiedoti himnai. Invokaciją atliko vysk. Vincentas Brizgys.

SENATORIUS J. F. KENNEDY kalba ALT suvažiavimo banketo metu; nuo jo į dešinę sėdi: min. J. Kajeckas, vysk. V. Padolskis ir VLIKo pirm. dr. A. Trimakas.

SENATOR J F KENNEDY talks during the banquet of the Lithuanian American Council, Inc., national convention, held June 27-28, 1958, in Boston, Mass.

Kongreso atidaromąją kalbą pasakė Amerikos Lietuvių Tarybos Pirmininkas Leonardas Šimutis.

Prezidiumą sudarė L. Šimutis, St. Gegužis, A. Aleksis ir St. Michelsonas.

Sekretoriatan įėjo: dr. P. Grigaitis, dr. V. Šimaitis, P. Viščinis ir Ig. Vileniškis.

Sumanymų ir rezoliucijų komisiją sudarė: prel. J. Balkūnas, inž. A. Rudis, dr. K. Drangelis, dr. J. Vinikas, inž. E. Bartkus, dr. B. Nemickas ir J. Pakalka.

Pirmąją kongreso dieną dalyviai išklaušė ALT prezidiumo narių pranešimus. Ilgiau kalbėjo dr. P. Grigaitis, prezidiumo sekretorius.

Iškilingai pagerbtas ALT prezidiumo vicepirmininko a. a. Antano Olio, mirusio birželio 3, atminimas.

Antrąją kongreso dieną pranešimus padarė VLIKo pirm. dr. A. Trimakas ir Lietuvos Laisvės Komiteto pirm. V. Sidzikauskas.

Po pranešimų vykusiose diskusijose suvažiavimo atstovai turėjo progos plačiau pasisakyti dėl pranešimų ir aptarti tolimesnę ALT veiklą.

Suvažiavimas priėmė šias rezoliucijas:
laišką kenčiančiai Lietuvai;
pareiškimą dėl Lietuvos padėties;
žodį JAV Prezidentui ir Vyriausybei;
žodis Amerikos Lietuvių Tarybai;
žodis veiksniams statuto keitimo klausimu;
lėšų skirimo klausimu;
reikalų rūpintis pasauline paroda Chicagoje;
kvietimą į PLB seimą;
Lituanus žurnalo reikalų;
padėką senatoriui Douglas;
į naują AL Tarybą grupės pristatė šiuos kandidatus:

L. R. Katalikų Federacija: prel. Ign. Alavičius, prel. J. Balkūnas, inž. A. Rudis, Z. Paurazienė, A. Aleksis, dr. V. Šimaitis, dr. V. Vygantas.

Liet. Socialdemokratai: dr. P. Grigaitis, St. Michelsonas, K. Balkus, B. Keblaitienė, S. Briedis, T. Matas, J. Talalas.

Liet. Tautinė Sandara: M. Vaidila, A. Devenienė, dr. J. Pajaujis, K. Jurgeliūnas, J. Arlauskas, J. R. Virbalis, S. Gegužis.

Liet. Tautinė Sąjunga: E. Bartkus, dr. S. Biežis, T. Blinstrubas, J. Ginkus, A. Lapinskas, dr. B. Nemickas, A. Trečiokas.

L. R. Katalikų Susivienijimas: kun. J. Ball-Baltusevičius, L. Šimutis, V. Kvetkus.

SLA: P. Dargis, dr. J. M. Vinikas, E. Mikužienė.

Be oficialiosios dalies kongrese buvo meno koncertas ir banketas. Aukštųjų svečių tarpe buvo senatorius Kennedy, kuris pasakė kalbą ir labai domėjosi lietuvių rūpimais klausimais.

Į ALT Vykdomąjį komitetą išrinkta:
L. Šimutis, dr. P. Grigaitis, M. Vaidyla ir inž. E. Bartkus (vietoje mirusio A. Olio).

F. FURCOLO, Massachusetts gubernatorius, kalba ALT suvažiavimo bankete; dešinėje adv. J. Grigalus, žymus liet. visuomenės darbuotojas, banketo vedėjas.

GOVERNOR F. FURCOLO of Massachusetts talks during the banquet of the Lith. American Council, Inc., national convention; right — J. Grigalus.

SENATORIUS J. F. KENNEDY, vidury, pagrindinis kalbėtojas ALT-bos suvažiavimo, įvykusio 1958, birželio 27-28 dienomis Bostone, pokylio metu su ALT Vykd. Komiteto pirm. L. Šimučiu, kairėje, ir Lietuvos ministriu J. Kajecku.

SENATOR J. F. KENNEDY, center, principal speaker at the Lithuanian American Council, Inc., national convention banquet, with Lith. Minister to the U. S., J. Kajeckas, right, and L. Šimutis, National President of the Lithuanian American Council, Inc.

VISOS FOTO NUOTRAUKOS K. DAUGĖLOS, Bedford, N. H.

VYTAUTAS KUŠLEIKA, violistas, čia gimė, kilęs iš Bridgewater'io, netoli Bostono, šviesių lietuvių — Jono ir Onos Kušleikų — sūnus. Pradžios ir vidurinį mokslą išėjęs Bridgewater mokykloje, muzikos meno studijas, pradžioje fortepiono, vėliau smuiko ir violos, baigė Bostono universiteto muzikos fakultete, Rochesterio Eastman School of Music BM laipsniu ir Clevelando Western Reserve Un-to muzikos fakultetą MA laipsniu. Gavęs Eastman Boston Symphony stipendiją, vienerius metus studijas gilino Bercshre Music Center, Tang'ewood'e.

V. Kušleika smuiku bei viola pradėjo groti dar studijų metais, užsidirbdamas pragyvenimui ir studijoms. Porą metų grojo Clevelando Camilli String Quartete. Nuo 1943 m. pastoviai groja Clevelando Simfonijos Orkestre, dirig. Dr. George Szell'io vadovybėje. Vasaros metu V. Kušleika groja įvairiose muzikos gastrolėse. Pavyzdžiui, kelias vasaras iš eilės grojo Cleveland Music Carneval, 1955 — Hyannis prie Bostono capeloje violos koncertmeisteriu, tų pačių metų kelis rudens mėnesius — turistiniame "Santa Rosa" laivo kvartete, kelionėse per Karibų jūrą iki Brazilijos, Kolumbijos ir Venecuelos krantų, lankant Vakarų Indijos atogrąžų salas. 1957 m. V. Kušleika su Clevelando Simfonijos Orkestru atliko vieno mėnesio ir vienos savaitės koncertinę kelionę Vakarų ir Rytų Europos kraštuose.

Vytautas Kušleika su savo motina 1928 m. vasarą aplankė Lietuvą. Susipažinęs su savo tėvų gimto krašto grožiu bei nepriklausomos Lietuvos valstybės sparčia ekonomine ir kultūrine pažanga, V. Kušleika dar giliau pajautė savo tautinės kilmės vertę; jis išlaikė savo lietuvišką vardą, visur ir visada save laikė lietuviu, didžiūdamosis savo kilme. Dėl savo aiškaus tautinio apsisprendimo bei malonaus būdo Vytautas yra labai mėgiamas ir senųjų ir naujųjų Clevelando lietuvių. Ir jis, kiek leidžia laikas ir darbo sąlygos, visada dalyvauja kultūriniuose lietuvių rengimuose, neretai talkindamas juose savo menu.

Žemiau dedame Vytauto Kušleikos 1957 m. kelionės po R. ir V. Europą įspūdžius, kuriuos spaudai parengti talkininkavo mūsų bendradarbis Vytautas Braziulis.

VYTAUTAS KUŠLEIKA, Cleveland, Ohio, violoncellist of the Cleveland Symphony Orchestra, born in Bridgewater, Mass., a graduate from Cleveland Western Reserve University with M. A. degree in music. Some time ago he toured with the Orchestra some of the Iron Curtain countries. (Read article on pp. 6, 7 and 11).

AMERIKIETIS EUROPOJE

Ką aš mačiau už Geležinės Uždangos?

Rašau savo kelionės po Vakarų ir Rytų Europą patirtus padrikus įspūdžius, LD redakcijos prašomas. Prisipažįstu, kad šis uždavinys man sudaro tam tikrą rūpestį. Nesu "raštininkas", juo labiau savo mintis išreikšti lietuvių kalba, kurios

gerai nemoku, ypač rašytinė. Tai apgailėstaudamas noriu ir pasiaiškinti. Gimiau šeimoje, kurios namų kalba buvo ir tebėra lietuvių kalba. Mano tėvai, Jonas ir Ona Kušleikai, į šiaurės Ameriką atvyko prieš 50 metų, tebekalba gražia lietuvių kal-

ba, ir mane vaikystėje išmokė kalbėti savo gimtąja kalba. Vėliau, mokantis amerikinėse pradžios, vidurinėje mokykloje ir universitetuose, su sistematingu lietuvių kalbos mokslu man nebeteko susidurti, taigi ir mano lietuvių kalbos mokėjimas išliko toks, kiek aš buvau išmokęs iš tėvų. Paprastam pasikalbėjimui jo pakanka, bet ne rašymui.

Šiuos kelionės įspūdžius rašant man pagelbėjo LD bendradarbis, o mano geras bičiulis, žurnalistas V. Braziulis. Jam už tai ačiū.

Tris Rytų ir kelis Vakarų Europos kraštus turėjau laimės aplankyti 1957 metų vasarą. Per Atlantą skridau kaip Clevelando Simfonijos Orkestro bendradarbių šeimos narys ir dėlto mano "judėjimo laisvė" buvo kelionės paskirties suvaržyta.

Pagal mūsų orkestro koncertų planą turėjome aplankyti šiuos Europos kraštus ir miestus: Belgijos — Antverpeną ir Briuselį, Anglijos — Londoną, Vakarų Vokietijos — Bremeną, Stutgardą ir Berlyną, Ispanijos — Barceloną ir Madridą, Portugalijos — Lisaboną ir Oportą, Prancūzijos — Bordo ir Paryžių, Šveicarijos — Lugano, Bazelį ir Ženėvą, Austrijos Vieną, Olandijos — Amsterdamą ir Hagą; Rytų Europoje (pervaziavę tranzitu per Čekoslovakiją) — Lenkijos — Katovicų, Poznanę, Krokuvą ir Varšuvą. Rytų Berlyną lankėme tik kaip turistai.

Visai 30-ties koncertų gastrolei mums buvo skirta 50 dienų. Šią kelionę atlikome lėktuvais ir greitaisiais traukiniais, sustodami numatytuose miestuose vienai dienai; tik Madride ir Varšuvoje išbuvome po tris dienas, nes turėjome po tris koncertus. Mūsų lankomų kraštų pažinimas buvo paviršutiniškas; turistiniams malonumams tegalėjome skirti tik nuo koncertų ir pailsio atliekamas valandas.

Tokios "maratoninio bėgimo" kelionės įspūdžiai gal bus įdomūs tik tuo, kad į viską žiūrėjau per "amerikoniškus akinius" ir viską matau "amerikonišku mastu", mėginamas susidaryti savo pažiūrą apie Europos kultūrinį veidą, kuriuo europiečiai taip didžiūojasi ir kuriuo jie išsiskiria iš kitų žemynų tarpo...

CLEVELANDO SIMFONIJOS ORKESTRAS

lanko Friedricho Shopeno Muziejų Varšuvoje. Dirigentas Dr. G. Shell skambina Shopeno fortepionu. (Iš-roj eilė I-mas iš dešinės — Vyt. Kušleika).

Members of the Cleveland Symphony Orchestra visit F. Chopin's museum in Warsaw, Poland; V. Kušleika 1st from right.

Amerikiečio žvilgsniu Vakarų Europa be galo turtinga savo dvasinės kultūros lobiais, sukrautais ištaisais amžiais. Iš karto pajunti didelę europiečio meilę bei pagarbą meno vertybėms. Tai mes patyrėme savo koncertų metu: visi mūsų koncertai praėjo su tokia gausybe publikos ir su tokia nuoširdžiu entuziazmu, kokio mes savam krašte dar nesame patyrę. Nuo audringų plojimų drebėjo sienos. Kritikų įvertinimai taip pat buvo entuziastingi; tik vokiečių ir austrų kritikai pastebėjo, kad mūsų orkestro atlikti Ludvigo van Bethoveno kūriniai buvę per lėti, lengvesniu amerikiniu stilium. Europiečiai muzikai ir publika entuziastingai domėjosi ne tik mūsų koncertais, bet ir jų atlikėjais — dirigentu ir atski-

VYTAUTO KUŠLEIKOS IŠLEISTUVĖS į Europą. Iš k. į d.: Nora Braziulienė, J. Kušleika, smuikininko tėvas, Vytautas Kušleika, O. Kušleikienė, Vytauto motina, ir V. Braziulis.

Foto A. Banio

VYTAUTAS KUŠLEIKA (center), member of the Cleveland Symphony Orchestra, with his parents and friends, Mr. and Mrs. V. Braziulis.

rodą europiečių pagarbą kultūros vertybėms. Tačiau perdidelis senos raiš muzikais. Tai vis reiškiniiai, dvasios kultūros kultas turi ir tam tikrų neigiamybių: jaučiami atsilikimo ir nuovargio ženklai.

Karų siaubo nepaliesi Vakarų Europos miestai mums, amerikiečiams, atrodo ištisi architektūros ir meno muziejai. Neužmirštamą įspūdį padarė Madridas ir Barselona, Lisabona ir Oporto. Paryžius pri-trenkiančio įspūdžio nepadarė, bent man asmeniškai. Paryžius savo pa-sauliniu garsu dalinai nustelbia as-meninį įspūdį. Paryžiuje esu buvęs 1928 m., kai su savo mama lankiau Nepriklausomą Lietuvą. Tada ma-tėme šio karo nepaliesą Berlyną ir Paryžių. Mano ano meto šešiolika-mečio bernioko įspūdžiai, matyt, bus nustelbė subrendusio žmogaus kritinius įspūdžius. Gilų įspūdį pa-liko Luvro muziejus, užimęs net kelius kvartalus, prikraitas meno turtų, kuriems tik paviršutiniškai apžiūrėti reikalinga bent kelių sa-vačių...

Iš neužmirštamų įspūdžių man buvo kelionė traukiniu per Šveica-riją iš Lugano iki Bazelio. Su savo didingais kalnais ir tarpekliais, žydriaisiais ežerais, prie kurių pri-siglaudę tūno gražūs ir stilingi miestai bei miesteliai, savo nuosta-biai spalvinga gamta Šveicarija ke-leivį burte užburia. Mūsų laimei, keliaujant per stebuklingąją Švei-cariją, pasitaikė gražus oras, lei-dęs mums gėrėtis Helvecijos gam-tos grožiu...

Vokietijos Stuttgartas, Brema-nas ir Berlynas dar tebeturi žiaurių karo sunaikinimo pėdsakų. Ypač baisių naikinimo žymių likę Berly-ne. Taip pat žymios ir vokiečių miestų atstatymo pastangos: nu-valytų griuvėsių vietose kyla nauji, moderniškai namai, teatrai, muzie-jai, bažnyčios, viešbučiai ir kitokie pastatai, rodą vokiečių tautos darbštumą, organizuotumą ir susi-klausymą. Vokiečiai gajį ir veržli tauta. Atrodo, kad naujoji Vokietija dar ne vieną kartą privers pasaulį kalbėti apie ją, o Europos kraš-tams dar sukels daug rūpesčių...

Senoji buvusios Austro-Vengrijos imperijos sostinė Viena, savo lai-ku garsėjusi puošniu ir linksmu gy-venimu, šiandien praradusi savo blizgesį, bet vis dėlto dar tebėra gražus ir patrauklus didmiestis, nors ir žymu jame buvusio karo audros liekanų.

Koncertavome atstatytame te-atre. Aplink garsiąją imperatorių Schoenbrunno pilį dar tebėra dide-lių bombardavimų žymės. Laimė, kad pati pilis nukentėjo tik nuo vie-nos bombos...

Visi kiti mūsų lankytoji Europos miestai (Antverpenas, Briuselis, Haga, Londonas) taip pat įdomūs ir su buvusio karo pėdsakais, kurie ypač ryškūs Londone. Deja, Lon-done trumpiausia teko būti — vos pusę dienos. Vakare dalyvavom mū-sų orkestro garbei suruoštame JAV ambasados priėmime...

★

Iš Vienos mūsų kelionė pakrypo į Rytų Europą, už Geležinės Uždan-gos. Ši kelionė mus daugiausia do-mino, net jaudino. Mus traukė sa-vo akimis pamatyti komunistinius tikriau sakant, komunistų okupuot-us kraštus, apie kuriuos taip daug kalbama ir rašoma.

Mūsų dėmesį ir savisaugos jaus-mo budrumą dilgino draugų įspėji-mai, nurodą, kaip mes turime lai-kytis ir elgtis būdami už Geležinės Uždangos. Dėl tų įspėjimų keli mū-sų kelionės draugai "iškrito" dar

VARŠUVOJE prie kito "Pergalės" paminklo, kurį pastatė komunistai kaip dovaną lenkams... lenkų pinigais ir darbo rankomis. Lenkai pa-minklą vadina "rusiška baidykle" ir tik laukia progos, kada galės jį nuversti; šiuose rūmuose įvyko Clevelando S. Orkestro koncertai.

The Victory monument in Warsaw, Poland, erected by Communist Russians. Polish people call this monument as 'Russian monster.'

besiruošiant skristi per Atlantą: jų vieton teko tiek pat muzikantų "skolintis" iš Chicagos Simfonijos orkestro. Dar keli "iškrito" artė-jant prie Geležinės Uždangos, pa-sukę atgalios per Vokietiją į Ams-terdamą, paskutinę mūsų koncerto vietą. Prisipažįstu, nemažiau, negu kiti mano bendradarbiai, jaudinau-si ir aš. Mano bičiuliai, susirinkę į išleistuves, kelionės išvakarėse pakartotinai įspėjo būti apdairiam, ypač Lenkijoje, arti Lietuvos sienų.

Mūsų nuotaikų įtampa dar dau-giau pakilo, kai atvykę į Europą, patyrėme, kad Čekoslovakijos ko-munistinė valdžia atšaukė leidimą orkestrui koncertuoti Prahoje. At-šaukimo motyvas: kad JAV valdžia iš čekoslovakų sportininkų, vykstan-čių į šiaurės Ameriką, pareikalavu-si pirštų nuospaudų... Tai daugiau pikta priekabė, o joks argumentas, nes amerikiečių įstaigose pirštų nuospaudų procedūra ne vien čeko-slovakų sportininkams išgalvota!..

Mūsų kelionė į Lenkiją buvo pa-sirinkta trumpiausia kryptimi — per Čekoslovakiją. Ta kryptis buvo pasirinkta planuojant visą mūsų koncertų "turnė", į kurią buvo įtraukta ir Čekoslovakų Praga. At-šaukus koncerto leidimą, nebeliko laiko rinktis kito kelio, nors visi ženklai bylojo, kad tame krašte mes būsime nepageidaujami svečiai. Mūsų nujautimas netrukus pasitvir-tino: traukiniui vos persiritus per Vokietijos - Čekoslovakijos sieną, prasidėjo griežtas mūsų dokumen-tų ir daiktų tikrinimas. Tikrinto-jai landžiojo net po traukinio apa-čią, lyg ten būtų paslėpta visa ko-trarevoliucinė armija...

Tuo mūsų pirmoji pažintis su ko-munistiniais pareigūnais paprastu dokumentų bei daiktų tikrinimu ne-sibaigė. Mūsų akyse dėjos kultū-ringame pasauly neįtikėtini dalykai: čekoslovakų pasienio milicijos pa-reigūnas, patikrinęs mūsų orkestro bendradarbių sąrašą, ant kurio bu-vo čekoslovakų ir lenkų valdžių duotos kolektyvinės tranzitinės vi-zos, atsisakė tą sąrašą grąžinti or-kestro vadovui. Tarp mūsų palydo-

vo ir čekoslovakų milicijos parei-gūno prasidėjo ilgos derybos. Vado-vo įrodinėjimai, kad be šio sąrašo ir be vizų mes negalėsime įvažiuoti į Lenkiją, raudonojo biurokrato neįtikino. Jis kietai pareiškė, kad be augštesnio savo viršininko parė-dymo jis negalys sąrašo grąžinti, o ar mus lenkai išleis ar ne, tai esąs ne jo reikalas...

Tos bergždžios derybos užtruko net ketvertą valandų. Turėjom vyk-ti Lenkijos pusėn ir be sąrašo ir be vizų. Mūsų diplomatinė nesek-mė tuo įvykiu dar nesibaigė: trau-kiny buvo tikrinamas dar kelis kartus ne tik stotyse, bet ir plyname lauke; vėl tikrinami dokumen-tai ir daiktai, reikalaujama sąrašo su tranzitine viza, kurių jau nebe-turėjome. Kol susisiekdavo su anuo pasienio milicijos biurokratu, turė-jome stotyse laukti valandų valan-das. Lenkiją pasiekėme pavėlavę daugiau kaip dešimtį valandų! Kai mūsų vadovas lenkų pasienio mili-cijos pareigūnui pareiškė mūsų vė-lavimosi priežastį ir kad mes į jo kraštą įvažiuome be tranzitinės vizos, jis šypsodamasis pasakė: "Taip, ponai amerikiečiai, aš turiu teisę jūsų be vizos neįsileisti. Tie-siai sakant, jus čia pat areštuoti už nelegalų mūsų valstybės sienos peržengimą. Bet šia teise aš nepa-sinaudosiu, nes man iš Varšuvos yra pranešta apie jūsų atvykimą. Prašome nepykti ir ant mūsų kai-mynų. Jie dėl per didelio savo stropumo dažnai taip pasielgia su tranzitiniais keleiviais. Keliaukit laimingai, ponai amerikiečiai, aš jus patikinu, kad tokių dalykų Len-kijoje neatsitiks!"

I mūsų pirmojo koncerto Lenki-joje vietą, Katovicus, atvažiuome pavėlavę lygiai dvylika valandų. Stoty neberadome ir Filharmonijos orkestro, kuris su visais savo in-strumentais buvo atvykęs į stotį sutikti mus su iškilmingu maršu. Nusibodus laukti, jie su savo dūdo-mis ir būgnais patraukė namo. Mums buvo gaila, kad negalėjome pamatyti tokio iškilmingo lenkų muzikantų parado. Kalti čekoslo-vakai...

RYTŲ BERLYNE, prie "Pergalės" paminklo. Nuotrauką padarė vienas ekskursantų, nežiūrint, kad buvo įspėta nefotografuoti. Rusų kareiviai, kad nebūtų liudininkais, nusiuko į paminklo pusę.

The Victory mon. in Berlin, E. Germany. Russian sol-diers in front of the monument. Foreign visitors are forbidden to make any picture of this monument.

Lenkija mus priėmė tikrai vaišin-gai. Visi lenkai pareigūnai, meni-ninkai ir paprasti žmonės, su ku-riais teko vienaip ar kitaip ben-drauti, buvo nepaprastai malonūs, nuoširdūs ir mums paslaugūs. Pa-sienio lenkų milicijos pareigūno patikinimą su "slowo honorowi" visi mūsų sutikti lenkai vykdė tarsi susitarę. Man dar ir dabar neaiš-ki priežastis lenkų vaišingumo, pa-rodyto mums amerikiečiams: ar tai įgimta lenkų tautos dorybė, ar juos mums taip palankiai nuteikė kaip tik tuo metu prasidėjusios tarp JAV ir Lenkijos vyriausybės derybos dėl \$100.000.000 paskolos...

Tokiomis nuoširdžiomis nuotaiko-mis lenkai sutiko ir visus mūsų koncertus Katovice, Poznanėje, Krokuvoje ir Varšuvoje. Visur lenkų publika rodė tokį entuziaz-mą, kokio mes niekada nesame patyrę ir, turbūt, nebepatirsime. Pavyzdžiui, Krokuvoje, mums su-grojus "Rakoczi Maršą", visa pil-nutėlė salė atsistojo pakėlė to-kias triukšmingas ovacijas ir tokį jaudintą entuziazmą, kad mums at-rodė, jog žmonių tūkstantinės mi-nios pagal maršo garsus išsiveržė pro visas duris į gatves ir ten pra-dės sukilimo žygį! Po koncerto mus užplūdo minios žmonių — len-kų muzikų, menininkų, studentų, eilinių žmonių, norėjusių su mumis susipažinti. Sujaudinti žmonės spaudė mums rankas, reiškė nuošir-dų susižavėjimą koncertu, įtikinėjo mus, kad jie tokio koncerto dar nėsą turėję...

Lenkų draugiškumas ir visoke-riopa paslauga lydėjo visus mūsų žingsnius. Jų kviečiami mes lankė-mės jų namuose, drauge vaišinomės restoranuose, tik už save ir už svečius mokėjome mes, nes mūsų svečiai neturėjo pinigų tokioms stambioms sąskaitoms apmokėti. Mes pastebėjome, kad visi lenkai, nežiūrint savo verslo, yra išsiilgę bendravimo su laisvųjų kraštų žmo-nėmis. Jie tą savo išsiilgimą de-monstravo viešai ir garsiai, neveng-dami net savo valdžios viešos kri-

GASPARAS VELIČKA, Los Angeles, Calif., aktorius, režisierius ir scenos veikalų autorius.
GASPARAS VELIČKA, Los Angeles, Calif., Lithuanian-American stage actor and director.
 He has also written a number of stage plays.

Gasparas Velička vienas iš Jaunųjų Teatro aktorių, kurie 1933 Dėdės Tomo Trobelės pastatymu į Lietuvos teatro gyvenimą įnešė naujos dvasios. V. vaidino vyriausią rolę. Taigi, nuo to šaunaus debiuto šiemet sueina lygiai 25 metai. 1934 metais Velička lankėsi Pietų Amerikos lietuvių kolonijose, ten palikdamas gražius teatro pėdsakus. Vėliau dirbo Klaipėdos ir Vilniaus teatruose, bet labiausiai iškilo dirbdamas Vilniaus Liaudies ansamblio ir tremtyje Dainavos ansamblio režisierium.

Kartu su scenos darbu Velička pasireiškė ir kaip originalių vaidinimų, ansamblinių ir komedijų autorius, parašęs ir pats pastatęs veikalus: Šienapjūtė, Nemunas žydi, Minija vėl išsiliejo, Lėk, mano sakalėli, Dėdė nuo Pacifiko ir kt.

Kurį laiką gyvenęs Chicagoje, Omahoje, nuo pernai metų Velička persikėlė į Los Angeles, per trumpą laiką čia spėjo pastatyti net 3 veikalus. Žemiau dedame Veličkos žodį, paskaitytą stojant į L. A. Dailių Menų Klubą; žodis ne tik rodo autoriaus meninį scenos kūrėjo credo, bet ir literatūrinį rašytojo talentą.

ŽEMĖS EVANGELIJA

GASPARAS VELIČKA, Los Angeles, Calif.

Laiškas dailių menų broliams

Mano langą žliugina lietus, kai aš sėdu Jums rašyti šį laišką. Diena tinka tik žasims, kurios mėgsta pliurnytis po balas. Žasims ir vaikams.

Ir kaip nuvesti mintį nuo šio vaizdo, griauančio mano užmanymus, kuriuos norėjau Jums atskleisti? Aš nesu fatalistas. Bet yra kažkas, kas žmogų neatstojamai persekioja, ir jis nepajėgia išeiti iš tos padėties. Likimas koja kojon žengia kartu. Ir nėra jėgų, nėra valios sukelti ryžtui, kuris jam pasipriešintų, paliktų užpakaly.

Buvusi mano profesija (aktorius) nepažinojo švelninančių aplinkybių, kurios vadinamos įkvėpimu. Niekas nelaukė, kol tau širdy kils telės kokia šiltesnė migla ir ten apdrungęs išeisi prieš grubų režisierių. Būdavo, sukramtai sau lūpas, ateidamas į teatrą, kol save išvedė iš visų kasdienių rekalų, patirtų nemalonumų ir asmeninių kančių. Žinai, kad atėjęs turi duoti, turi spindėti tuo rūpesčiu, ką kažkoks žmogus sugalvojo ir žodžiais užrašė savo sugalvoto vaizdo schematinius bruožus. Dramos veikalas — šalta žodžių schema. Ten nepasakyta, kaip tu turi stovėti, valgy-

ti, juoktis, verkti, kada atsidusti, prabilti iš gilumos ar, kaip vokiečiai, šaukti gomuriu. Visą tą psichologinę maršką ant šaltų ir negyvų griaučių turi užvilkti tu, aktorius. Dramaturgas net nepagalvoja, kokioj padėtyj atsidurs aktorius vienoj ar kitoj jo sukurtoj situacijoje, ar ras vidinių galimybių jas išrišti. Jis sunėrė kaip stogo ramsčius, ir tu žinokis. Denk juos šiaudais ar čerpėmis, bet kiaurų vietų nepalik. Ir kokios grubios aktoriui sąlygos tuos ramsčius apvilkti tikra, nemeluota gyvybe. Tu negalėjai kaip muzikas rymoti ant rojalo, kol išgirsi idealų garsą, ar, kaip rašytojas, dienų dienomis nešioti dvasios intymume besirutuliojantį vaizdą ir kylančią mintį, kol ji tave sustabdys ekstazėje ir griebis už plunksnos. Ateik į užgriozdintą užkulisį ir beregint pajusk tokius subtilius dalykus. Dalykus, kurie reikalauja neišpasakytai jautrios užuovėjos.

Ir, būdavo, šauki į pagelbą didžiausią pasaulyje jėgą — valią, jos geležinis įsakymas dar labiau atitolina tave nuo reikiamos nuotaikos. Bet neatleidžiamai prašai širdies, gaudiniesi savo nedalia,

savo menkyste ir sekliais sugebėjimais, žiūrėk — ir ima kažkas kilti, dvelkti, šildyti, lyg likusis pirtyje garas, kuris prisiglaudusį šildo pro durų plyšius.

Deja, ši psichotechnikinė priemonė visiškai neefektinga, kai nori ką nors pasakyti ar parašyti. Čia reikia laukti mūzos apsilankymo ir apkabinimo. O mano mūza tokia abstrakti ir tokia tolima... Jau seniai aš bemačiau jos akis, seniai, o seniai beglosčiau jos rankas. Ir žinau, kad tos rankos dabar tokios nugrubusios ir suskirdusios nuo vargo, o akys apverktos ir pilnos nevilties. Nelaiminga mano mūza, kaip ir aš, nejausdamas jos šalia savęs. Ir bastausi po visas šalis, nešiodamas jai širdyje begalinę užuojautą. Ir ta užuojauta jau pradeda virsti pragariska kančia.

Per mano lango stiklus žliaugia vanduo, ir jis veda mane į paliktas ganyklas, kur kadaise purvinais rudenimis lindėdavau po tėvo sermėga, skvernais dangstydamas vos rūsenančią ugnį. Veda — ir einu. Ir negaliu pasipriešinti. Aš dabar lankau seniai seniai matytas vietas. Taigi. Ir galiu Jums papasakoti tai, ką tenai matau, ką randu paliktą...

Sprindis laiko praėjo nuo tos dienos, kai mano tėvas rado mane kalno kadugyne beverkiantį. Koks didelis liko man dabar nas mano gaudulys. Jis man liks toks brangus, kad aš jo niekur nepalieku: kur eidamas vis nešiosi su savimi, o grįždamas parsinešu. Jis mano smilkalas, kuris mane palaiko ir saugoja nuo visokių sugedimų. Buvo troški kaitra, ir mano perkritę gyvuliai kadugyne grabaliojo nudėgusią žolę. Žolė buvo aštresnė už karvių liežuvių, ir aš mačiau, kaip jos sunkiai ją nuryja. Ji kabinosi joms į gomurius. Veršeliai sukino si apie mane, ir aš su jais pasidalinau sausa duonos rieke. Jų snukučiai buvo sausi ir suskirdę, kaip mano kojos. Kaitra iščiulpė iš jų syvus ir nudėgusiame kalne jie nerado rasos. O man buvo įsakyta į buinias paupio pievas jų neleisti, kur dumble prabangiškai lėbavo iki juosmens iškilusi žolė. Gyvuliai žiūrėjo nuo kalno į tyvuliuojantį vandenį ir snukiais gaudė žolės kvapą, kuris siūbtelėdavo nuo panemunės su kiekvienu vėjo gūsiu. Vydamas juos dar į aukštesnę ir plikesnę kalną, sustojau ir pagalvojau, kad aš jiems tą alkį ir troškulį nešu. Ir kilo man širdy gailestis šitam nekaltam sutvėrimui. Tą gailestį bandžiau blaškyti kieta realybe: kad žiemą nekristumėt badu, vasarą turit pramisti tame kadugyne.

Viršukalnyje išgirdau tėvo balsą: — Varyk karves į diendaržį ir eik namo pietų!

Mūsų septyni ha dirbamos žemės ir nudėgusi ganykla buvo toli nuo namų. Romantiški panemuniečiai neplėšė iš vešlių sodų savo trobų ir nekėlė jų į viensėdžius. Bedarbiai matininkai pūškinosi Nemune, o kaimo vyrai lakstė į Kauną prašydami, kad jų namus paliktų senų liepų globoje. Sujaudino jie žemės tvarkytojus, ir vieną dieną visi matininkai išsikraustė, palikę išimylėjusias ir verkiandčias kaimo mergaites. Kai mergaitės dūsavo ant prieklėčio, kaimas kėlė pergales šventę. Vakare soduose po trikojais žaižaravo ugnys ir putojo alaus užbonai. Vyrų ūsai žydėjo baltomis putomis ir triško karštų pagyrų klegesys iš plačiai juokui atsivėruri akimirkėje tau įsako veikti. Valia kietesnė už visokį metalą, ir sių burnų. Moterys, atsivarsčiusios

šniūravones, rasotos ir garuojančios, lakstė iš kiemo į kiemą, iš sodo į sodą, nešiojo savo gaminius, glostė ir bučiavo savo herojiškus vyrus. Pergalė, pergalė! Jų neišmėtė po plikus laukus vėjo pagairai, kur jokio medžio, jokio pavėsio, o paliko po liepomis, kurių žiedai kvepėjo iki galvos skaudėjimo. Net per mėslavežį atidarinėti ir pajudinti tvartai nenugalėdavo siaučiančio liepų kvapo.

— Pamanyk, Telesoriau, — šaukė lyg raudonlige nužertu veidu Bakutis, — žemės tvarkytojas mane prisimynė, kaip varlę: — “Ko jūs norite?” sako. “Jums valdžia persikraustymo paramą duos.” “O kas mums ta parama,” brūkstelėjau jam, kaip akėtvirbaliu. “Mes nenorime mirti ant plikų laukų. Ten statykite malūnus ir tegul jų sparnus vėjas suka, o ne mus gairina. Medžių mes nenusinešim. Medis ne gaigalas, kad per vasarą užaugintum.”

— Na, sveiks! Gera! nušnekėjai, kad tave perkels. Imk burbulą skilandžio. Tėgi, ve, ar tu ten paukštį kokį prisiprašysi? Ant ko jis nutūps? Ant šulinio svirties? Kranklys pralėks, ar pečialinda krante išsikraptštys olą. O čia, ve, ir liepa, ir alyva, ir obelis šakas paguldžiusios ant ramsčių. Ir derlius, nesulauktum! Medžiai ant kriukių vaikščioja. Vaikų vaikai to ten nesulauks ir nepamatys, ką mes čia turim.

Vyrų dėmesį pagavo daina, kuri srauniu upeliu liejosi iš Poškaus sodo, tvino į laukus ir užnemunės kalnuose atsakė keturgubas aidas, vos girdimai atsiliepęs didžiojoje Plokščių dauboje:

Gražumas pievelių,
 lygumas laukelių,
 sidabriniai dobilėliai,
 aukselio žiedeliai.

O kad mes ėjom
 per Veliuonos laukus —
 šimtų šimtai ančių, gulbių
 po Nemuną plaukė.

žirė, virė, valgė,
 vandenėlių gėrė,
 verpetėlin sukdamos,
 vivat, vivat šaukė.

— Girdi, Telesoriau? Diemeniukas vadžioja. Surūgtum, ir balsas. O vyras, kas te... tripėdukas. Net mūsų beržas siūbtelėjo maknota viršūne. Pilk kaušą, įkrėsk. Matai, ir medis jungiasi į džiaugsmą. Nėra vėjo, tai kas jį judina, jei ne daina?

Tik šiandien aš pamačiau pilnoje vaivorykštės šviesoje, kokias širdis turėjo mano kaimo vyrai ir moterys. Užmerkiu akis ir matau juos, kaip žemės, gamtos meilės ir skaudžios lyrikos milžinus. Ir lenkiuosi jiems, gyviems ir mirusiems.

Atleiskite, kad aš nukrypau į šalikelę. Bet ir Dostojevskis savo knygoje iškrypsta ir mandagiai atsiprašydamas susigrąžina skaitytoją prie pamesto vaizdo ir nutrauktos minties.

Mano tėvas laukė viršukalnyje, o aš rinkau iš kadugyno savo smulkia bandą. Mano koja buvo truputį pritraukta, ir aš tūpčiojau apie kiekvieną kadugį, lyg klapčiukas prie altoriaus, pernešdamas mišiolą.

— Persidūrei koją, kad verki? — paklausė tėvas.

— Ne, — atsakiau, nežiūrėdamas į jį.

Suvariau bandą į diendaršį, užkėliau vartus ir atsėdau ant tvo-

Nukelta į 10 psl.

DANUTĖ MICKUTĖ-MITKIENĖ

TIKTAI TAVO, MOTULE...

Tiktai tavo, motule, tik tavo vienos
Neužmiršiu žvaigždėtų akių.
Tau nebuvo nakties, tau nebuvo dienos,
Tu dėl kūdikio mielo sapnų rytdienos
Ir džiaugeis, ir liūdėjai sykiu.

Aš užmiršt negaliu... Tavo žodžiai šventi,
Kai sakei "Žemėj klaidūs keliai..."
Ir kai, būdavo, tartum bedugnėn krenti,
Tu lyg Angelas Sargas staiga sušvinti
Savo meilės karštos spinduliais.

Buvo dienos, lyg stirnos gimtoj pašilėj,
Jas grąžint ir geidžiu ir bijau.
Buvo mėnuo gegužės ir medžiai žali, —
Juodas karstas nuskendo gelsvajam smėly...
Tu likai, aš tremtin išėjau.

Niekas motinos meilės apimti nedrįs:
Nei tasai, kurs dar džiaugiasi ja,
Nei tasai, ką šventi atminimai vien riša —
Pats Kūrėjas su kūdikiu amžiams surišo,
Ją palaiminto jausmo gija.

AUDĖJAI

Svaigo jaunystė žieduose liepų
Per šventą Oną gimtoj pakluonėj;
Nūdien tik aidas jos atsiliepia
Atsiminimais ilgesio klony.

Bet lietuvaite ilgesį vaiko,
Kai šilko gijų veria į nytis,
Ir šaudyklėlę taikliai nutaiko —
Juostose raštai tulpėmis žydi.

Pririnki, sese, margų tiek juostų,
Kad vieškelėliui nutiest užtektų
Lig pirmutinio arčiausio uosto —
Juo mūsų mintys rytuosna lėktų...

O kai išgirsim trimito garsą,
Visus iš tolių tėvynė šauksis —
Ir sesių grožio, ir brolių narso,
Visų gi meilės tegu sulauks jį!

Kas mano dainos, nerimasty gimę?
Alkano troškulio saldūs lašai...
Ilgesiu kaktą dievai jei pažymi, —
Gauni ir tai, ko dangaus neprašai.

Gauni dykai, ko pasaulio menkysta
Niekad neduos tau iš delno svaigaus...
Bet jei ir žemės kas dovanas drįstų
Niekint, atmesti, tą skaudžiai ji baus.

Tolimą dangų tik svajos telanko
Paukščių keliais per naktų nemigas,
Žemės gi motinos glostančių rankų
Kas nebučiuoja, nejunta jų kas?..

Grišiu į žemę, kur suverstos vagos
Želdo kasmet vis gyvybes naujas.
Tūkstančiai saulių krūtinėj man dega —
Bersiu kaip perlus ant vieškelių jas.

DANUTĖ MICKUTĖ-MITKIENĖ, poetė, Los Angeles, Cali.

MRS. D. MITKIENĖ, Los Angeles, Calif., poet. Read her poems on this page.
Pirmasis D. Mickutės (vėliau Mitkienės) eilėraščių išspausdintas "Lietuvos" dienraštyje, pirmajam Nepriklausomybės dešimtmety, maždaug prieš 30 metų. Kukliai pasivadinusį Pirmąją Žibutę, ji bendradarbiavo jaunimo laikraščiuose, o jau pasirašydama tikrąją pavardę spausdinosi N. Romuvoj, Židiny ir kt. Spaudai buvo parengusi eilėraščių rinkinį "Nepažydes" džiaugsmas". Autorė yra griežtos senosios, pomaironinės, eilėdaros šalininkė. "Pirmojo Dešimtmečio" poezijos antologijos įvado autorius poetę laiko faktine, bet praleista dalyve, kartu su Sidabraitė, Orintaite ir Tulauskaite minėdamas ir D. Mickaitę.

DIEMEDĖLIS
Diemedėli, ko nuo kalno,
Ties langais,
Į žibutės žiedą švelnų
Ko žvalgais?

Kai pavėsyje ji žydi
Nedrasiai,
Mėlynumo jai pavydi
Debesiai.

Diemedėli, kaip gi čia tu
Atkilai?
Ten kiemeliai tokie platus
Ir šilai...

Ten svaigino rūta, mėta
Per naktis,
Sekę pasakas žvaigždėta
Pilnatis.

Vos pražydus, meiliai piršos
Lelija.
Ar būtum dabar pamiršęs
Tu ir ją?

Jau žinau, ką atsakysi,
Diemedil!
Spindi ašara akyse
Man graudi.

Sveiki kai lyja lietus
Mūs kieman,
Num. abiem nėra ten vietos —
Tave ir man

Dan. Mickutė-Mitkienė

ŽEMĖS EVANGELIJA

Atkelta iš 8 p.

ros po mažos pušelės pavėsiu. Priėjo tėvas, atsistojo šalia, apčiupinėjo patinusį mano kojos pakinkį ir vėl paklausė

— Tai kas yra? Nevalyk akių tokiu kietu dryžiniu, karštis išimes.

Aš jau ėjau keturioliktus metus ir nedrįsau apkabinti tėvo. Jis buvo labai geras, švelnus, bet labai rimto ir išdidaus veido. Tik ilgai ir gerai išžiūrėjęs, jo bruožuose pamatydavai visą tą švelnųjį vidinį apšildymą, kuris dvelkdavo tokiomis švelniomis žydinčių rugių dulkėmis.

— Aš jau žinau, kad manęs neleiš toliau mokytis.

— O tu labai nori?

— Tu gi, tėtė, žinai...

Jis ilgai žiūrėjo į mane, paskui tylėdamas atsistojo į Nemuną, apvedė lankas ir leido akis tolyn į vakarus, kol jos atsirėmė į Raudonės kalną ir ten sustojo.

— Bet, vaikai, kas bus? Jūs nė vienas nemylite žemės, nenorite ant jos likti. Visus išleisiu, o žemę atiduosiu svetimam. Tai kaip čia išeis? Aš tavo koją sugydysiu, ji nebus pritraukta. Mudu važiuosim į Karaliaučių, o paskui...

Ir jo akys užkliuvo už knygos, kurią laikiau po pažastimi. Ištraukė, pavartė.

— Skaitai, užmiršti, ir ne tik savo, bet ir svetimų vasarojus nugainai.

Sustojo ant vieno puslapio ir jį ištaisai perskaitė.

— Patinka tau ta knyga?

— Labai. Užtai ir nuganau.

— Tai norėtum, kaip Magelanas, keliauti, matyti?

— Norėčiau. — Ir visu vaikišku gauduliu pravirkau, kryptelėjęs į savo kadugyną, kuris man pasirodė lyg kokia amžina mano ištrėmimo vieta. Tekės pro šalį Nemunas, plauks sieliai ir baidokai. Senis Anulis merks bučius, skus ešerių žvynus ir aš į visa tai turėsiu žiūrėti, kol numirsiu. Tas senis Anulis man buvo toks nuobodus ir atrodė, kad jis čia jau žvejoja nuo pat Nemuno atsiradimo. Aš jį matydavau visada tais pačiais drabužiais ir galvodavau, kad jie iš nupūvančios medžiagos. Jis visada būdavo permirkęs, rankos susitraukusios, kaip kepto obuolio žievė. Per išmirkusią odą aš matydavau net smulkių jo kaulelių sudėtį. O skutant ešerius, jo ramus ir vienodas šnypštimas man būdavo daug baisesnis už motinos ratelio burzgimą. Toks lėtas, ramus, ilgas, tas burzgimas, ir jis nepasibaigs iki paskutinio teismo dienos. Bet tas Aniulio šnypštimas, atrodė, ir su teismo diena nepasibaigs. Ir vis su kiekvienu atsidūsimu lys į nosį ūsas ir jis jį krapštys. Ir amžinai panošėje kabos ešerio žvynas. Kol aš mintimis perbėgau savo graudžią aplinką, tėvas tylėjo. Paskui jis užkišo už ausies mano nukritusius plaukus ir ramiai, lyg viską užmiršęs, pasakė:

— Tave jau apkirpti reikia.

Tas jo rūpestis manimi mane visai pritrenkė. Paliks jis mane tame kadugyne. Aš nušokau nuo diendaržio tvoros, nubėgau prie kupsto žvyro, nukritau ir susiriečiau. Tėvas atėjo, atsistojo šalia, mane pakėlė. Padavė kirmėlės pagrauztą, dailiai pageltusį obuolį.

— Kai aš toks buvau, ir mane viliodavo tolimi kraštai. Ir buvau išvažiavęs. Bet tu matai tą malūną antai už Plokščių ant kalno?

— Matau. Jis Balsio. Žiemą mes ten spaudėme aliejų.

— Taigi. Kur tikrai aš bebuva, jo sparnai vis šaukė mane namo.

Jie šaukė mane iš Kaukazo, iš Kinijos. Ir grįžau, nepajėgiau pasipriešinti. Žemė ir gamta neatleidžia žmogaus. Tu dabar dar to negali suprasti. Aš pakėliau galvą ir akimis įkibau į tolimo malūno sparnus. Eglės ant aštrių savo viršūnių laikė pakibusį dangų, o virš jų skėtrojo ilgos rankos. Jos pakildavo, lėtai braukdavo per mėlynę ir aš laukiau, kada toje vietoje danguje atsiras skylė. O tėvas tęsė toliau:

— Iš Bremeno išplaukiau į Ameriką. Ir kai paskutinė žemė sprūdo iš akių, aš vėl pamačiau tokius sparnus. Aš spėjau, kad ten Olandija. Visur, matai, žmonės turi malūnus, valgo tokią pačią duoną. Sustingęs sekiau pilką padangę ir kiekvienas sparnų mostelėjimas man sakė: "Kur tu danginiesi, ko jieškai? Grįžk, grįžk namo, nepalik mūsų. Mums ne vistik, kieno rankos ant mūsų baltų marškonų užties. Ir mes esame gyvi ir norime, kad tik tie mus liestų, kurie augo su mumis. Širdies skausmas susiplakė į gomurį, apkurto mano ausys; akys per ašaras danguje tematė kruvinus ratilus, ir aš susvyravęs nukritau ant lynų rutulio. Tu matai, koks didelis ir galingas žemės šauksmas. Dar neatsirado žmogaus, kuris jį permaldautų. Ir tu jį pajusi, jei kada išėsi iš namų.

Ir tai, ką tas kadugynas aną dieną į mane sudėjo, už daugelio metų ir už tūkstančio mylių negaliu išrauti lauk iš savo širdies. Kai velku širdį lyg surūdijusią grandį šio miesto gatvėmis, jaučiu, kad tai kas dieną klesti ir vis naujai gimsta. Ir ana mano tėvo man pasakyta žemės evangelija mane išmokė suprasti, kodėl vieni paukščiai netupia ant šakos, o kiti netupia ant žemės. Volungė, kad ir ištroškusi, negeria upelio vandens, nes jai skirta surinkti nuo medžių lapų rasą. Todėl ji šaukia lietaus.

Šaukiu ir aš, kaip volungė, kad man gražintų aną kadugyną. Surastas anų dienų medelis ir užžėlusis ugnivietė būtų tie stebukladrakiai, kurie prigydytų mano nukirstas kojas ir rankas ir išdurtoms akims gražintų regėjimą.

Naje, — išklause, atsakysit, mano mieli bičiuliai. — Mes norėjome temos ir problemos.

Aš pas Jumis atėjau su pačia didžiausia ir sunkiausia problema. Žinau, Jūs laukiate ko nors apie teatrą. Ir ko nors gaivalingo, spontaniško.

Ak, koks būtų menkas ir nereikalingas darbas šiandien šnekėti apie teatrą, kuriam, jei būčiau drąsesnis, rašyčiau nekrologą. Tik neturėdami ką veikti, apčiupinėjam senų drabužių siūles, prieš išmesdami juos lauk.

Kai nuo kelio buvo atimtas arklys, iš žmogaus širdies liko išstumtas ilgesys. Technika suniekino gyvą meną. Reprodukcijs nuvertino dailininką ir atėmė iš jo duoną. Šiandien mes jau kalbam apie fotografijos meną. Ir toje srityje viską išradom. Beliko dar išrasti aparatą, kuris fiksuos žmogaus mintį ir jo jausmus. Tada atkris visas kūrybinis vargas. Pasidėsime, kaip rentgeno plaučių nuotrauką ant stalo ir matysim visą žmogaus sielos grožį arba purvą, kurį jis pats ir kiti jam pridrebė. Tada jau drąsiai galėsime spjauti Dievui į veidą, nes būsim su Juo susilyginę. Iki šiol dar tik Jis vienas matė visus mūsų darbus ir slaptas mintis.

Los Angeles, Calif.,
1958, bal. 7 d.

AMERIKIETIS EUROPOJE

Atkelta iš 7 psl.

tikos. Nepaprastas susidomėjimas šiaurės Amerika buvo pastebimas ir kituose reiškiniuose. Pavyzdžiui, mūsų koncerto Lodžėje metu, buvo tarptautinė žemės ūkio ir pramonės paroda, kurioje šalia didžiulio komunistinės Rusijos paviljono buvo ir JAV. Pastebėjome, kad parodos lankytojai daugiausia domėjosi Dėdės Samo paviljonu, ir jis visą laiką buvo pilnas žmonių; komunistinės Rusijos paviljonas — visada pustuštis...

Pagauti lenkų nuoširdaus vaišingumo nuotaikų, klajojome dienas ir naktis Varšuvos gatvėmis, lankėme restoranus, drąsiai ir garsiai kalbėjome ne tik tarpusavy, bet ir su lenkais. Niekas mūsų netrukė ir niekas nesulaikė. Mūsų niekas net nesečiojo (taip bent atrodė; o jei ir sekė, tai taip, kad nepastebėjome).

Nežinau, kaip Varšuva atrodė prieš Antrąjį Pasaulinį Karą. Nūdien ji galbūt daugiausia primena buvusio karo siaubingus padarinius. Ištiesi kvartalai — griuvėsiai arba tušti plotai. Atstatymo darbai varomi sparčiai, bet tai daugiausia oficialūs pastatai. Pirmiausia, atrodo, rusai šoko statyti sau paminklus. Pačiame miesto centre pastatytas komunistinės Rusijos pergalės paminklas — vadinami kultūros rūmai, savo architektūra labai primenantys mūsų Clevelando Terminal Building. (Tuose rūmuose vyko ir mūsų koncertas). Lenkai pastatą vadina "Ruska baidykle" ir ketina, kai tik atsiras galimybė, jį sunaikinti. Apskritai, lenkai labai neapkenčia rusų ir tai viešai demonstuoja. Lenkų ugdoma neapykanta rusams ilgainiui gali prasiveržti toli siekiančiais nedraugiškais veiksmais...

Išorinis šių dienų Lenkijos vaizdas skurdus. Žmonės suvargę ir skurdžiai apsirengę. Mūsų sutikti lenkai sakė, kad jų gyvenimo sąlygos paskutiniu metu pagėrėjusios, turį daugiau laisvės, svarbiausia, turį užtektinai maisto. Jie mus tikino, kad jų būklė greitai laiku dar daugiau pagėrėsianti. Lenkai dideli patriotai, pasiryžę ginti savo krašto laisvę. Kiekvieno lenko patrioto slapta svajonė — atsipalaiduoti nuo raudonosios meškos glėbio...

Mūsų viešnagė Lenkijoje mums paliko labai malonius išpučius. Aš asmeniškai išgyvenau nelauktą staigmeną — susitikau ir susipažinau su keliais asmenimis, neseniai atvykusiais iš Lietuvos! Šitie netikėti susitikimai mane ir juos jaudino iki ašarų...

Mano Clevelando bičiuliai muzikai Alfonsas ir Ona Mikulskiai, fortepiono virtuosas Andrius ir Irena Kuprevičiai, laikraštininkas Kazys ir Ona Karpiai, inžinierius T. ir P. Čiurlioniai, S. Duovan-Čiurlionytė, susirinkę į mano garbei mielių bičiulių Vytauto ir Noros suruoštas jaukias išleistuves, aprūpino Europos kraštuose gyvenančių jiems žinomų lietuvių adresais. Kiek leido laikas ir galimybės, stengiausi nurodytu tautiečius aplankyti. Būdamas Madride susiradau ten gyvenantį J. Lukošį, su kuriuo praleidau daug gražių valandų. Paryžiuje ne be vargo susiradau smuikininką P. Užpalevičių, atrodo, nuo ten gyvenančių lietuvių nutolusių, lenkų vedusių, galbūt dėlto ir lietuviškai silpnai bekalbantį. Būdamas Londone norėjau nors per telefoną pasveikinti

Lietuvos pasiuntinį Bronių Balutį ir jam perduoti clevelandiečių inž. P. ir H. Žiūrių, K. ir O. Karpių, A. ir O. Mikulskių, V. ir N. Braziulių bei kitų sveikinimus ir linkėjimus. Paskambinau telefonu, atsiliepė berods, sekretorius, tai per jį ir atidaviau linkėjimus...

Būdamas Lenkijoje, lietuvių jieškojau netiesioginiu keliu. Buvo keblumų, nemokant lenkų kalbos. Kalbėtis per vertėjus, kurių po kelis buvo iš mūsų ir iš lenkų pusės, mums buvo permaža. Tada mėginome susikalbėti visokiomis kalbomis, kokias tik kas mokėjome...

Būdamas Katovicuose, pasiteiravau, ar nėra jų tarpe mokančių ar bent suprantančių lietuviškai. Netrukus buvo surastas vienas geležinkelietis, kad ir silpnai mokąs lietuviškai, bet mudu jau galėjome apsieiti be vertėjų. Jis buvo tikras lenkas, savo metu gyvenęs Vilniuje ir ten pramokęs lietuviškai. Jis pasakojo, kad Katovicuose esą ir tikrų lietuvių. Dėl laiko stokos jų negalėjau susisieškoti.

Varšuvoje išbuvome tris dienas (turėjome tris koncertus); buvo laiko ne tik apžiūrėti miestą, bet ir savo tautiečių pajieškoti. Mano laimei, jieškoti ilgai nereikėjo. Kai aš lenkų muzikantų paklausiau, ar jų tarpe nėra tokių, kurie lietuviškai supranta, jie atsakė:

"O taip, yra vienas muzikantas lietuvis, jis groja Varšuvos Filharmonijos Orkestre."

Jo jieškoti man nereikėjo. Po kelių minučių prieš mane jau stovėjo neaugšto ūgio žvalus vyras. Jis paduodamas ranką pasakė:

"Aš esu labai laimingas, turėdamas garbės susipažinti su savo gimto krašto žmogum iš tokio garsaus Clevelando Simfonijos Orkestro. Aš esu Elisas C. Kaganas, smuikininkas, buvęs Kauno Valstybinės Teatro Operos orkestro bendradarbis."

Nereikia nė sakyti, kad šitas susitikimas man buvo didžiausia staigmena visoje kelionėje. E. C. Kaganas puikiai kalbėjo lietuviškai, nors iš išvaizdos nesunku buvo atspėti jo tautybę. Jis tik prieš porą mėnesių buvo repatriavęs iš Lietuvos. Taip pat susipažinau ir su jo žmona, kilusia iš Vilniaus ir kalbančia gražiai lietuviškai. Susibičiuliavęs su jais, vėliau dar susipažinau su Roza Stenderiene ir jos dukterimi Margarita, taip pat neseniai atvykusiomis iš Lietuvos, iš Kauno. Aš buvau nustebintas, kad mano naujieji pažįstami, būdami Izraelio tautos vaikai, visi puikiai kalbėjo lietuviškai, visiems sakėsi esą lietuviai ir tuo prieš kitus didžiavosi. Didžiavaus ir aš, kad galime kalbėtis kalba, kurios kiti nesupranta. Mus apspitę amerikiečiai ir lenkų muzikantai teiravosi:

"Sakykite, kokia kalba jūs dabar kalbate?"

Aš ne be pasididžiavimo šypsodamasis atsakiau:

"Seniausia ir gražiausia Europos kalba, kuria kadaise kalbėjo ir Lenkijos karaliai!"

Lenkams išvertus mano atsakymą, jie stebėjosi:

"Neįtikėtinos istorijos! Kada tai buvo?"

"Patikimi ir istorikų patvirtinti faktai, — ramiai atsakiau. — Juk karalius Jogaila, atvykęs pas savo Jadvygą į Krokuvą, nemokėjo lenkiškai. Esu skaitęs, kad lenkų kalbos jis neišmokė ir iki savo grabo lentos."

"Tai tiesa," — nerįžtingai pratarė vienas lenkas.

"Puikiai surietei į ožio ragą pasipūtėlius lenkus!" — pakuždėjo man Kaganas.

Prisipažįstu, tą sąmojų buvau girdėjęs iš savo bičiulių Clevelande. Jį Lenkijoje, progai pasitaikius, tik pakartočiau...

Mano patogių laiku pasakytas sąmojus neliko be pasėkmių. Pastebėjome, kad tiek amerikiečiai, tiek ir lenkai mus stebėjo susidomėję, kaip mums atrodė, net su pavydu, kad jie negali suprasti, apie ką mes kalbame. Tada aš pagalvojau, kad mokėjimas senos ir garbingos lietuvių tautos kalbos yra didelis turtas, su kuriuo, pasitaikius progai, gali pasididžiuoti ir savo tautos vardą iškelti.

Likusios mano laisvos valandos Varšuvoje buvo paskirtos bendravimui su naujai sutiktais žmonėmis iš Lietuvos. Su Kaganu ir Stenderienės šeimomis lankiau miestą, vakarieniavome restoranuose, drauge buvome visur, kas tik jų manymu man galėjo būti įdomu. Visas išlaidas mokėjau aš, nes, kiek pastebėjau, jie gyveno skurdžiai. Man buvo malonu klausyti jų gražių pasakojimų apie Kauną ar Vilnių, kurių jie ilgėjosi, ilgėjosi ten likusių giminių, draugų ir bendradarbių. Jie prisipažino, kad jų būklė Lenkijoje taip pat esanti nelengva, nors daug geresnė negu buvo Lietuvoje. Jų žodžiais gyvenimo sąlygos Lietuvoje esančios nepaprastai sunkios; taigi, nors jie ir ilgėjosi gimtosios Lietuvos, bet drauge ir džiaugėsi pasitraukę į Lenkiją.

Mūsų atsisveikinimas buvo jaudinantis. Kaganų ir Stenderienės šeimos mane palydėjo į aerodromą. Susijaudinęs Kaganas atminimui norėjo ką nors man padovanoti, bet išvertęs visas savo kišenes ten nieko nerado. Tada jis išsiėmė kuklią, jau gerokai panešiotą savo piniginę su įspaustu Vilniaus pilies bokštu ir lietuvišku užrašu VILNIUS, išėmęs pinigus ir dokumentus, atidavė man, sakdamas:

“Tegu ta kukli dovanėlė Jums primena mūsų gražų draugiškumą ir Jūsų tėvų gimto krašto sostinę Vilnių.”

Tai mane labai giliai sujaudino. Ir aš norėjau jam ką nors vertingesnio padovanoti, bet kaip ir jis, savo kišeneje nieko geresnio nesusiradau. Greitosiomis užčiuopiau savo Clevelando “American Lithuanian Citizen Club” nario kortelės viršelį su minėtu užrašu ir juos įteikiau Kaganui. Mano menka dovanėlė jį sujaudino iki ašarų.

“Jūs man padovanojote labai vertingą dovaną, su kuria aš galėsiu pasididžiuoti prieš lenkus ir parodyti, kad turiu draugą, smuikininką Vytautą Kušleiką, lietuvių išgarsiojo Clevelando Simfonijos Orkestro! Savo dovaną aš parodysiu Baliai Dvarionui, Vilniaus Filharmonijos dirigentui, kuris su savo orkestru už dešimties dienų atvyksta į Varšuvą koncertuoti. Gaila, kad Jūs turite išvykti ir negalėsite susitikti su lietuviais muzikais!” pasakė Kaganas. Taip, tikrai man buvo gaila, kad aš negalėjau porai savačių pasilikti Varšuvoje ir pasimatyti su Vilniaus Filharmonijos Orkestro nariais bei jo vadovu Baliau Dvarionu ir savo ausimis išgirsti jų grojimo!

Jausmingai atsisveikino ir mano bendrakeleiviai amerikiečiai su lenkais muzikais ir naujais pažįstamais. Vienas mūsų muzikantas savo draugui lenkui padovanojo triubą. Mes, smuikininkai, savo bičiuliams lenkams smuikininkams atidavėme visas turėtas atsargines stygas. Vienas padovanojo apsiaustą, kiti atliekamus savo baltinius. Visi bendrai sumetėme apie \$20.00, kuriuos įteikėme vienam lenkui mu-

zikantui, kad jis nupirktų savo vaikams batukus...

Atsisveikinimo metu įvyko įdomus, drauge ir jaudinantis, nuotykis. Vienas mūsų muzikantas, jieškodamas savo kišeneje dovanotinę “suvenirų”, surado apelsiną ir jį norėjo įduoti pasipainiojusiam lenkiukui. Lenkiukas padėkojo, bet nepriėmė, sakdamas: “Tai labai brangus dalykas; aš jo negaliu priimti. Juk tokiam brangiam daiktui nupirkti jums reikia daug dirbti!” — ir apelsino neėmė.

Tik kai mano draugas jam paaiškino, kad Amerikoje už vienos valandos darbo atlyginimą galima ne vieną, bet keliasdešimt tokių “brangumynų” nupirkti, tik tada vaikas apelsiną paėmė, nors ir ne visai tikėdamas tokia amerikono “propaganda”.

Iš Varšuvos aerodromo mūsų lėktuvai skrido į olandų Amsterdamą ir Hagą, kur turėjo įvykti paskutiniai du mūsų koncertai. Iš ten mes jau turėjome pasukti “paukščių keliais” atgal į Šiaurės Ameriką.

Baigdamas savo labai jau “padriką” kelionės apybraižą, noriu trumpai stabtelėti ties Berlynu, rytiniu ir vakariniu, nes abiejose pusėse teko buvoti.

Jau minėjau, kad Berlynas dar tebeturi daug buvusio karo žaizdų. Nežiūrint visų sunkių karo blokados padarinių, Berlynas vėl judrus ir triukšmingas centrinės Europos milioninis miestas. Didelis judėjimas dieną ir naktį. Milžiniški magaziniai verste užverstieji prekėmis. Berlyniečiai neblogai apsirengę, sočios išvaizdos, savo gyvenimu, atrodė, patenkinti.

Berlynas triukšmingas dieną, bet dar triukšmingesnis nakties metu. Kavinės, restoranai, naktiniai barai ir reviu bei kitokios užieigos perpildytos marga publika. Tarp vokiečių nemažai maišosi ir JAV karių bei civilių. Triukšmingais laukiniais garsais stūgauja “modernioji” amerikinė muzika, pagal kurios nervingą trūkčiojimą ritmą tūsomasi ir trepsima visoki “rokenrolai”... Trypą jaunuoliai ir suaugę, kariai ir civiliai. Šokdami atrajoja gumą, suprakaitavę geria amerikonišką viską ir Pepsi Colą. Vakarinio Berlyno vokiečiai sparčiai pasinėšę į amerikiečių “moderniosios kultūros” srautą. Panaši neigiama amerikinė įtaka pastebima ir kituose V. Vokietijos miestuose, taip pat Vienoje ir net Paryžiuje, bet Berlyne ji ryškiausia. Istorikai porina, kad romėnai, užkariavę Eladą, pasisavinę josios kultūrą. Vakaru Vokietijoje vyksta “tobulai atbulai” — vokiečiai skrupulingai skuba “paveldėti savo nukariautojo tariamos kultūros surogatą... Būdamas labai geros nuomonės apie vokiečių organizacinius bei kūrybinius sugebėjimus, tokius reiškinius stebėdamas pradėdi abejoti jos būdo bei skonio ypatybėmis...

I “Raudonąjį Berlyną” nuvažiavo specialiais autobusais. Vokiečių palydovai mus perspėjo nekalbinti ir nefotografuoti sutiktų rusų raudonarmiečių. Nefotografuoti ir jokių pastatų. Už fotografavimą galima turėti nemalonumų, iki suėmimo ar kulkos į pakaušį... Tokie esą Raudonojo Berlyno karinės valdžios potvarkiai, ir mes jiems turį paklusti. Išvengti šiai pagundai geriausia aparatų palikti šiapus komunistinės sienos.

Rimtai priėmė visus įspėjimus, ir raudonąjį Berlyną vyko me drąsiai. Be to, kartą “anoj pusėj” buvę,

turėjome jau šioį tokį patyrimą. Mūsų nustebimui, abi Berlyną skiriančias ribas pravažiavome be jokių trukdymų ir be dokumentų patikrinimo. Kodėl mus taip lengvai praleido raudonieji, man dar ir dabar tebėra neaišku...

Nors Berlynas vientisas miestas ir vienodai karo audros nuniokotas, bet jau iš pirmo žvilgsnio pastebimas nemažas skirtumas tarp Vakarų ir Rytų Berlyno dalių. Rytuose žymiai didesni buvusio karo pėdsakai ir daug mažesni atstatymo darbai. Ir Rytų Berlyne yra nemaža didžiulių pastatų, užbaigtų ir baigiamų. Netruksta ir gražių krautuvų, bet jos tuščios arba apytuštės. Žmonių išvaizda vargana — apskurę, išvargę, įbauginti, prislėgtos nuotaikos. Rytų berlyniečių išorė išvaizda labai panaši į čekoslovakų gyventojų, žymiai blogesnė negu lenkų.

Apžiūrėjome monumentalų Raudonosios Armijos pergalės paminklą. Paminklas, tiesa, didelis, bet nei meniniu, nei architektūriniu atžvilgiu neimponuojantis. Matėme ir vieną naujai pastatytą teatrą, kuris palydovų pasakojimu išstovėjęs kelis metus nenaudojamas. Mat, teatro planuotojai, suplanavę teatrą, pamiršę į planą įtraukti kėdes, dėl to tekę laukti sekančios penkmečio plano, į kurį jau buvusios įtrauktos kėdės, ir teatras galėjęs pradėti veikti...

Rytų Berlynas mums paliko nykų įspūdį. Sunki raudonųjų letena slegia miestą ir jo gyventojus. Persėkiojimų įbauginti žmonės nerodo didesnių pastangų greičiau prisikelti iš karo griuvėsių. Apleisdamas tą merdinią Berlyno dalį, vienas mano bičiulių padarė aiškų “nusikaltimą”: prie Raudonosios Armijos pergalės paminklo nufotografavo mane, į kažką užsispoksėjusį. Net su raudonarmiečiais užpakalyje, kurie, norėdami paslėpti veidus, nūsiskuto į paminklo pusę...

Olandų Amsterdamo ir Hagoje baigėsi mūsų koncertinė kelionė. Ten jau mūsų laukė tie patys Olandų Karališkosios Transatlantinės Orinio Susisieikimo bendrovės du šešiamotoriai KLM raidėmis paženklininti liuksusiniai lėktuvai, su kuriais mes iš New Yorko atskri-

VYTAUTAS KUŠLEIKA (dešinė) susitinka su buv. Kauno Valst. Operos orkestro smuikininku E. C. Kaganu, tik prieš du mėnesius atvykusiu iš ok. Lietuvos.

V. Kušleika, right, meets violonist E. C. Kaganas from Lithuania in Warsaw.

KNYGOS IR AUTORIAI

Atsiūsta paminėti

Antanas Škėma, **Balta drobulė**, romanas. Nidos knygų klubo leidinys, Nr. 23. 192 psl. Londonas, 1958. Kaina \$2.

Lithuanian Songs and Dances. 12 colių, ilgo grojimo plokštelė, HF. Plokštelėje 16 liaudies, individualių dainų ir šokių muzikos dalykų, paimtų iš pavergtos Lietuvos. Muzikai: Dvarionas, Šimkus, Tallat-Kelpša, Balsys, Račiūnas, Juozeliūnas ir kt. Solo dainininkai Stasiūnas, Adamkevičius, Šilgalis; dirigentai: Radzevičius, Gimžauskas, Geniušas; akompaniatoriai: Dukstulskaitė, Potašinas; akordeonu groja Baltušis. Įžangos žodį angliškai parašė V. F. Beliajus. Pl. viršelį puošia lietuviškos paveikslas; gaila, kad sumaišytos tautinių juostelių geltona, žalia, raudona spalvos. Išleido Monitor, 445 W. 49 St., New ork, N. Y.

V. J. Bieliauskas, **Der Seelenbegriff in der Psychologie der Gegenwart.** Atspaudas iš “Seelenleben und Menschenbild” žurnalo.

Rinktinė, lietuviškas Readers Digest, Nr. 1. Leidžia Nidos knygų klubas, išeina kas 3 mėnesiai, romaninio formato. Kaina \$0.75 c., prenumeratoriams \$0.50.

Mano pasaulėžiūra. Kultūrinių pasisakymai. Sudarė Dr. kun. J. Prunskis. Išleido Liet. Knygos Klubas. 352 psl. \$3.50.

Knygoje tautinės kultūros ir religijos klausimais pasisako 68 įvairių profesijų asmenys: filosofai, mokslininkai, menininkai, pedagogai, visuomenės veikėjai, kunigai ir kt. Kartu dedamos trumpos biografinės žinios ir foto nuotraukos. Tai savotiška antologija, pirmą šios rūšies knygą lietuvių literatūroje. (Platesnę recenziją įdėsimė vėliau).

Dr. kun. J. Prunskis, **Meilė ir laimė.** Gyvenimo pavyzdžių rinkinys apie šeimos, tėvų ir vaikų, jaunuolių, tėvynės ir artimo meilę. Tai lyg ir tęsinys to paties autoriaus knygos Augstyn širdis. 248 psl. Kaina \$2. Viršelis — J. Tričio. Išl. Immaculata.

— **Stepas Zobarskas** išvertė anglų rašytojo S. Maugham romaną “Dažytas vualis” ir gavo autoriaus leidimą išleisti lietuviškai. Pagal šį veikalą Hollywoodas yra padaręs filmą, vardu “Septintoji nuodėmė”. Knyga baigiama spausdinti ir netrukus žada pasirodyti kaip “Lietuvių Dienų” leidyklos leidinys.

Taip pat baigiama spausdinti ir rudenį pasirodys knygų rinkoje J. Prunskio parengta aforizmų knyga “Rinktinės mintys”.

dome į Antverpeną. Trečias tokio pat tipo lėktuvas gabeno mūsų draubius ir muzikos instrumentus.

Kelionė tokiais lėktuvais tikrai maloni: puikus valgis, visokiausi gėrimai, pradedant viski ir kokteilais ir baigiant putojančiu šampa- nu...

Europon skridome apie 14 valandų, atgal kiek ilgiau.

Kelionės atgal metu turėjau laiko pergaltoti, ką mačiau ir girdėjau Europoje. Mėginau darytis savo išvadas. Kokios tos mano išvados? Ogi štai kokios. Europa dūsta nuo kultūrinių vertybių pertekliaus, ten jau pastebimos “senėjimo” ir nuovargio žymės. Ryškiai pastebimi ir socialiniai nelygumai.

Kuo š. Amerika skiriasi nuo Europos? Jaunatvišku gajumu ir gyvenimiškų vertybių pertekliumi. Perdideliu savo gėrbūvio pranašumo garbinimu. Labai atsilikusi savo gryniosios kultūros atžvilgiu, dar daugiau atsilikusi savo kultūros garsinimu už savo žemyno ribų. Daug europiečių iki šiol manė, kad JAV yra tik kramtomoji guma, Pepsi Cola, beisbolas ir “kidnaiperiai”. Reikia, kad pasaulis pamatytų ir JAV kultūrinį veidą...

PAMINKLAS RAŠYTOJUI VINCUI KRĖVEI, pastatytas Philadelphijoje, Sv. Kryžiaus kapuose. Atidengimo ir pašventinimo iškilmės įvyko š. m. birželio 7 d. Paminklą suprojektavo arch. J. Mulokas, darbą atliko skulpt. P. Vaškys.

MONUMENT on the late Krėvė's grave in Holy Cross cemetery, Philadelphia, Penn. Vincas Krėvė was the most celebrated Lithuanian author and scholar; he died 4 years ago in Philadelphia, Pa., where he had been Professor at the Pennsylvania University.

PRIE VINCO KRĖVĖS PAMINKLO

Dr. V. Maciūno kalba, pasakyta atidengiant paminklą Philadelphijoje

Kai prieš kelerius metus mirė Krėvė, jo palydėti amžinojo poilsio vieton susirinko nepergausūs filadelfiškių būrys, prie kurio prisidėjo vienas kitas atvykęs iš artimesniųjų vietų. Žinoma, jei Krėvei būtų buvę lemta mirti laisvoje Lietuvoje, jį būtų lydėjusios minios, kaip lydėjo Jablonskį, Maironį ar Vaižgantą. Krėvė būtų buvęs palaidotas valstybės lėšomis, kaip ir kiti tautos kultūrai didžiai nusipelnę asmenys.

Dideli nuotoliai ir kitos tremties gyvenimo sąlygos neleido daugeliui Krėvės talento gerbėjų susirinkti prie jo kapo, betgi daugelis iš jų norėjo kuriuo nors viršiniu ženklų pareikšti savo pagarbą amžinatvėn išvykusiam didžiajam Lietuvos dainiui. Taip ir kilo mintis plačiai pasaulyje pasklidusios lietuvių visuomenės aukomis pastatyti kad ir kuklų paminklą ant Krėvės kapo. Tam tikslui Filadelphijoje buvo sudarytas komitetas, kuris laiškais ir per lietuviškąją spaudą kreipėsi į visuomenę lėšų paminklui pastatyti. Mūsų atsišaukimas susilaukė palankaus atgarsio: iš JAV, Kanados, iš dalies netgi iš tolimosios Australijos, Brazilijos ir Argentinos suplaukė iš viso 1910.12 dolerių. (Smulkesnė apyskaita jau skelbta

laikraščiuose, tad jos nebekartosiu.).

Paminklą suprojektuoti mielai sutiko mūsų žymusis skulptorius Vytautas Kašuba. Komitetas labai apgailestauja, kad dėl kapinių administracijos statomų grynai techninio pabūdzio reikalavimų tas įspūdingas lietuvišką koplytėlę akme-

nyje vaizduojąs projektas negalėjo būti įvykdytas. Visa tai, be to, nulemsė paminklo pastatymą. Dabartinis paminklas, suprojektuotas mūsų žinomojo architekto Jono Muloko, sėkmingai ryškinančio lietuviško tautinio stiliaus pradus architektūroje. Paminklą akmenyje rūpestingai iškalė mūsų filadelfiškis skulptorius Petras Vaškys. Visiems jiems tariau nuoširdžią padėką Krėvės šeimos, visų aukotojų ir Komiteto vardu.

Tuo paminklu pareiškėme savo pagarbą Krėvei. Patsai Krėvė betgi yra pasistatęs didesnį ir patvaresnį paminklą savo raštais. Nedaug kam iš lietuvių taip gerai kaip Krėvei tiktų šie žodžiai, kuriuos kartą didysis rašytojas Levas Tolstojus pasakė vienam dailininkui: "Viskas pasaulyje praeis: valstybės dings ir sostai, ir milijonų kapitalai. Ir ne tik mūsų, bet ir mūsų anukų ir proanukų kaulai žemėje bus jau seniai sutrūniję. Tačiau, jei mūsų kūriniuose yra nors vientelis tikrojo meno grūdelis, tai jis liks gyventi per amžius amžinuosius."

Mūsų kad dar ir neperturtingiausia literatūra jau duoda įrodymų tai Tolstojaus minčiai. Tai Donelaičio pavyzdys. Kraštas, kuriame jis gimė ir gyveno, ilgainiui suvokietėjo, ir Donelaičio kalba pasidarė ten svetima. Paskiau iškilo ir žuvo stipri kaizerinė imperija, žlugo agresyvus hitlerinis reichas, ir Donelaičio tėvilkę užvaldė ir apgyveno rusai, kuriems Donelaitis taip pat svetimas. Betgi Donelaičio atminimas nežuvo. Priešingai. Jis tapo daug daugiau žinomas, kaip tada, kai dar pats Donelaitis tebegyveno ramiam Tolminkiemyje ir kai jo nespausdintais raštais gėrėjosi tik nedidelis jo draugų būrelis. Praėjo šimtas ir daugiau metų po jo mirties, o jo kūriniai kas kartą dažniau leidžiami ir spausdinami puošniais leidiniais, rūpestingai einami mokyklose, ir Pričkai, Laurai, Krizai bei kiti jo ryškiai atvaizduoti būrai gyvena kiekvieno savąją literatūrą mylinčio lietuvių širdyje.

Taip pat gyvena ir gyvens mūsų tarpe audringasis šarūnas, niaurusis Skirgaila, šaunusis Milžinkapio Zubrys, aistringasis Gilšės bernelis, o taip pat ir mažasis Antanukas, geraširdė bobulė, kaimo išminčius Vainoras, primityvusis skerdžius Lapinas ir daugelis kitų, kuriuos savo galingu meno žodžiu sukūręs padovanojo mums Krėvė.

NAMAI, kuriuos Vincas Krėvė gyveno paskutiniaisiais metais ir toliau kūrė savo didįjį veikalą "Dangaus ir žemės sūnūs". Priešais, pašto dežutėje matyti V. Krėvės ir jo žmonos vardai.

HOUSE where Vincas Krėvė lived before his death. It's owned by the late Krėvė's son-in-law. Here K. finished his greatest work, a biblical poem, The Sons of Earth and Heaven.

KRĖVĖS GIMTIEJI NAMAI Dzūkijoje.
The birthplace of the late V. Krėvė.

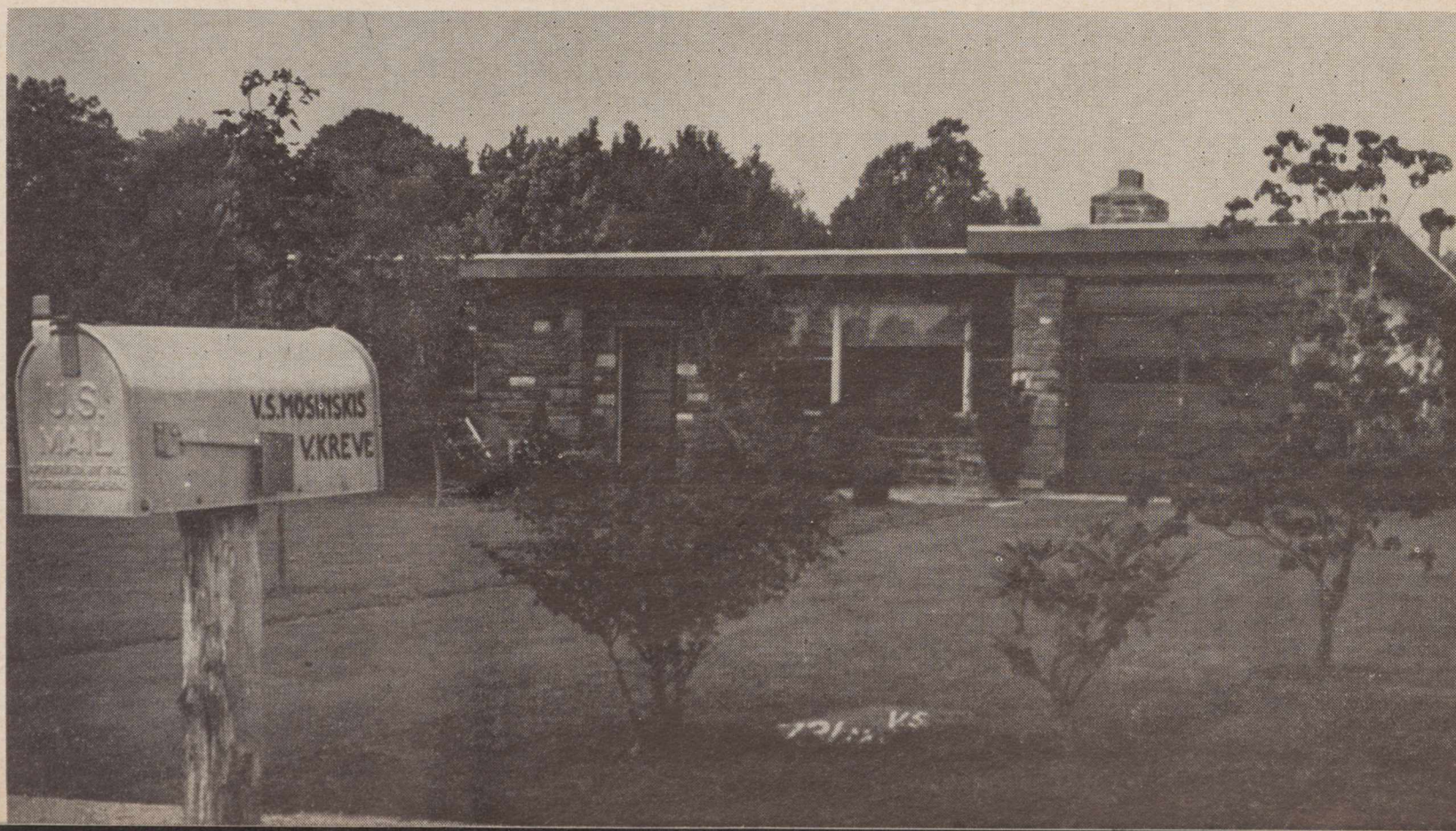
Jie gyvens ir ryškiai rodys, kaip džiaugėsi ir kentėjo lietuviai, kaip jis mylėjo ir rūstavo, kaip jis svajojo ir ilgėjos, kokie galingi jausmai audrino jo krūtinę, kaip jis buvo susigyvenęs su gražiąja savo šalies gamta, kaip jis mylėjo tėvynę ir aukojosi už ją. Jie gyvens ir drauge skatins mus pačius giliau jausti, mokys karščiau mylėti savąjį kraštą ir jo skambiąją kalbą, žadins mummyse didžios ir galingos dvasios pasiilgimą, kuris kelia ir gaivina pilkoje ir susmulkėjusioje kasdienybėje.

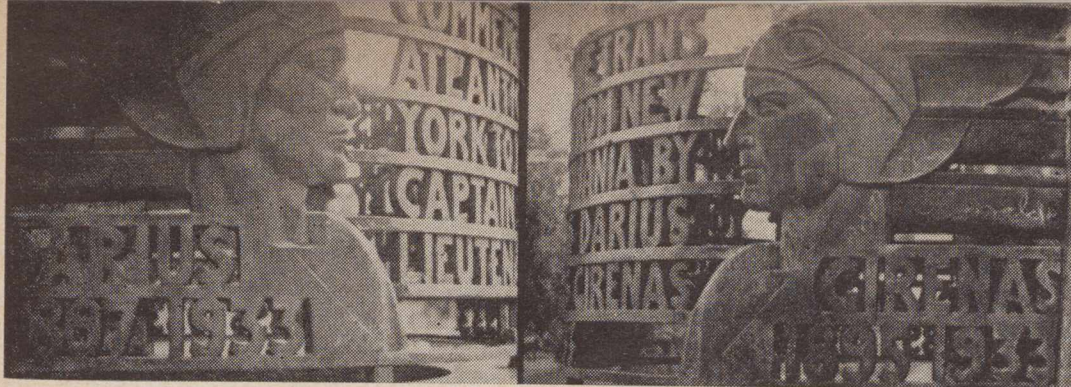
Krėvės pavyzdys itin gerai išryškina šių įsidėmėtinų Mykolaičio-Putino žodžių prasmę: "...literatūra tai nėra vien pramogos dalykas, bet didelėmis dvasios pastangomis sukratas tautos lobynas, kuriame atspindi tobuliausia tautos gyvenimo sintezė, jos charakteris ir jos dvasios savybės... Atimkime iš tautos literatūrą, išbraukime žymiausius jos ralytojus — ir iš tautos paliks griaučiai, beformė masė, sunkiai suvokiama..."

Ir taip šalia Vaižganto, Maironio ir kitų didžiųjų mūsų tautos dvasios ir jos siekimų reiškėjų statome Krėvę, savo talento jėga anuos net viršijusi.

Mirusiam Krėvei pastatėme štai šį akmens paminklą, kurį apžiūrėsime ir vėl paliksime, grįžę namo prie savo kasdienių darbų. Bet amžinai mūsų tarpe gyvam Krėvei statome kitą paminklą, kurį kiekvienas gali turėti pas save namie. Tai pilnas Krėvės grožinių raštų rinkinys, dabar leidžiamas šešiais stambiais tomais. Jis turėtų rasti vietos ne tik Krėvės artimesniųjų draugų ir pažįstamų lentynose, bet ir pas kiekvieną, kuriam brangi

Nukelta į 17 psl.

DARIAUS IR GIRĖNO PROFILIAI su užrašais Marquette parke, Chicagoje, paminkle. Prie šio paminklo Chicago lietuviai renkasi įvairiomis minėjimų progomis.
MONUMENT OF DARIUS & GIRĖNAS in Chicago, Ill.

DU VARDAI GRANITE

DARIUS IR GIRĖNAS

Prieš 25 metus, 1933 m. liepos 17 d., iš New Yorko perskridę Atlantą, tragiškai žuvę lietuviai lakūnai

Algirdas Gustaitis, Los Angeles

Dariaus ir Girėno žygis reikšmingas keliais atvejais.

Abu lakūnai, kpt. Steponas Darius ir lt. Stasys Girėnas, yra gimę Lietuvoje. Gyvendami JAV-se, būdami geri jos piliečiai, tie du vyrai ne tik nesuamerikonino savo pavardžių, bet jas dar sulietuvino: Jucevičius-Darašius tapo Dariumi, Girs-kis — Girėnu.

Tas faktas yra itin įsidėmėtinas Amerikos lietuviams, kurių dalis, kartais net tariamai lietuvių patriotai, lietuviškas pavardes ir vardus šlykščiausiai išvarto, subiaurina, neva dėl lengvesnio ištartimo, iš Gudjurgio pasidarydami GoodYear, iš Algirdo Juodgalvio—Allan Judd. Kaip simboliška: tik juodgalviai lietuviai eina judų (Judd) keliais.

Antrasis ryškus anų Amerikos lietuvių savumas: netroškimas dolerių. Dariui ir Girėnui žuvus, jų kišenėse rasta (kartu per abu vyrus) vos 17 dolerių. Su tiek kapitalo jie skrido į Europą. Šiandieną retas lietuvis negali ramiai miegoti, nesukalęs 17-kos tūkstančių dolerių!

Trečia: drąsa. Jie gerai žinojo, kad lengva žūti. Tai jiems priminė ir jų draugai. Tačiau drąsa nugalėjo.

Ketvirta: ryžtas. Patys giliai ir nuoširdžiai tikėdami savo žygio reikšmingumu, jie tikino abejinguosius, neatlaidžiai organizavo skraidymus "lietuvių dienose", nenusigando priešišku kalbų, iki laimėjo visuomenės pritarimą ir paramą. Kas šiandieną nepalūžta daug lengvesniuose ryžtuose, nuleisdami rankas ir pasiduodami aplinkos srovei, su malonumu "nukrisdami" ne į Soldino mišką, bet į lengvo gyvenimo "swimming pool'ą"?!.

Penkta: idealizmas. Jų nesužavėjo ir nepaviliojo nei amerikoniško gyvenimo standartas, nei galinti būti lengva ekonominė būklė, nei "pentytos" gražuolės, neigi tarp-tautinis garsas. Jų asmeniškai reikalai ribojosi labai mažu geografiniu plotu, bet galingai traukiančia jėga — tėvynės traukos jėga — viskas Lietuvai: gyvenimas ar mirtis.

Jų Testamento žodižiais:

... **LITUANICOS** laimėjimas tegu sustiprina jaunųjų Lietuvos sūnų dvasią ir įkvėpia juos naujiems žygiams.

LITUANICOS pralaimėjimas ir nugrimzdimas į Atlanto vandenyno

DARIAUS IR GIRĖNO atminimui Puntuke Lietuvoje, Anykščių apylinkėje, Nepriklausomos Lietuvos laikais iškalti (skulpt. Pundžius) lakūnų profiliai ir testamento ištrauka.

Foto V. Augustinas

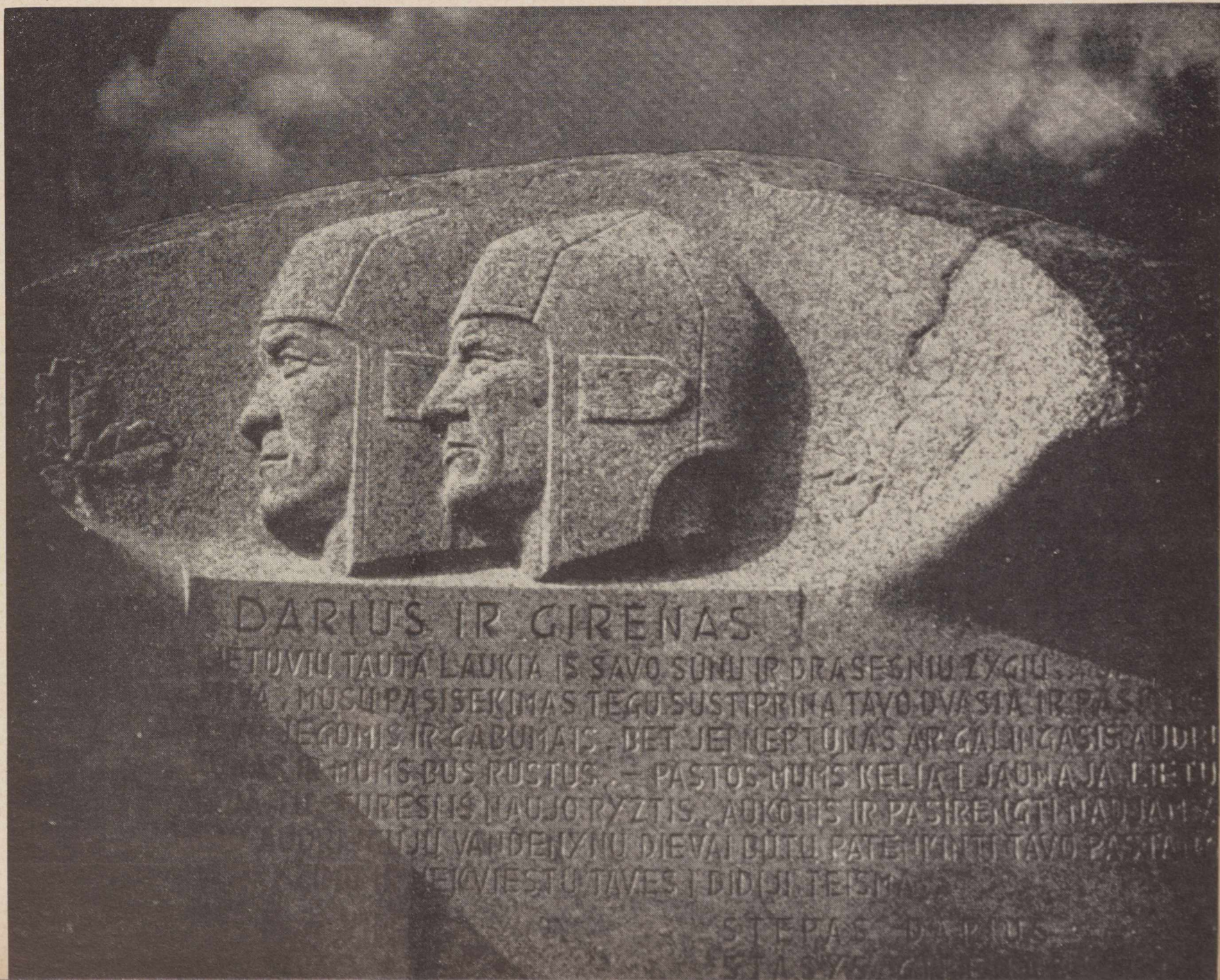
PROFILES of Darius and Girėnas and excerpt of their testament to the Lithuanian youth engraved by artist Pundžius on Puntukas stone near Anykščiai.

gelmės tegu auklėja jaunų lietuvių atkaklumą ir ryžtumą, kad Sparnuotais Lietuvis būtinai įveiktų klastin-

TOKS PUNTUKO PIEŠINYS įdėtas pavergtos Lietuvos sovietinėje spaudoje. Paraše labai dailiai prišnekėta apie gamtos ir akmens grožį, bet nė žodeliu neužsimenama, kad akmenyje yra (o gal tik buvo?) Dariaus-Girėno atminimas. Iš piešinio atrodo, kad akmuo toje vietoje, kur buvo D. ir G. reljefas ir testamento žodžiai, iškapotas: Tai labai prime-

PUNTUKAS picture recently published in the Communist press in Lithuania. It looks from the picture that the Communists have deleted Darius and Girėnas profiles and the excerpt from their testament to Lithuanian youth.

LĖKTUVĖLIS, su kuriuo Darius ir Girėnas lankėsi po JAV lietuvių kolonijas ir už pasiskraidinimą rinko pinigų žygiui į Lietuvą. Nuotrauka daryta Norwood, Mass. aerodrome, Foto A. Mackevičius

A PLANE with which Darius and Girėnas visited Lithuanian-American communities to raise funds for their non-stop flight New York — Kaunas in 1933.

gą į Atlantą Tėvynės Lietuvos garbei!

Šis skridimas, skirtas Jaunajai Lietuvai, tragiškai nutrauktas, ne-

palaidojo lietuviško idealizmo, bet jį įprasmino ir visiems laikams paliko kaip didelį, jokių audrų nenunešamą simbolį.

Dariaus-Girėno perskridimas per Atlantą yra reikšmingas ne vien lietuviškąja ir simboline prasme. Jis įeina į aviacijos pažangos istoriją, kaip vienas drąsiausių žygių, — be moderniškų navigacinių įtaisų, be kapitalo palaiminimo — jie yra pirmieji "Kon-Tiki" keleiviai oro erdvių vandenynė...

Dariui-Girėnui žuvus, Lietuvai užuojauta pareiškė beveik visas pasaulis.

Jie buvo apdovanoti Vyties Kryžiaus ordenais.

Jų užbalzamuoti kūnai, kaip tautinė relikvija, palaidoti Kaune.

Jų garbei skirta gatvių, aikščių, mokyklų, draugijų, statyta paminklų.

Jų tema poetai, rašytojai, dailininkai kūrė ir kuria poeziją, dailės paveikslų, skulptūrų... Liaudis pati spontaniškai paleido naujų dainų.

Bėgs metai, nyks šimtmečiai, o Darius-Girėnas, virtę tautine legenda, vis augs ir didės ir jungs savin tikruosius tautiečius Lietuvos laisvei, garbei ir didybei.

SALOMEJA NARKĖLIŪNAITĖ, United Nations Correspondents' Ass'n narė, liet. spaudos atstovė Jungtinėse Tautose, New York, N. Y., atsiima korespondenciją. Čia kiekvienam korespondentui sudedama korespondencija pagal pirmąjį pavardės raidę. Spaudos skyrius aukštojo UN sekretoriato pastato 3-me skyriuje.

MISS SALOMEJA NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N. Y., one of the contributing editors of Lithuanian Days magazine, gets her mail in the United Nations Post Office. She is "Draugas", Lith. American daily, correspondent to the U. N.

PRIE RAŠOMOSIOS MAŠINĖLĖS — darbo draugės, JT spaudos skyriuje. Įvairių kraštų spaudos atstovai savo atstovaujamiems laikraščiams aktuoliasias žinias teikia telegrāminiais pranešimais. Mūsų žurnalistė sėdusi prie raš. mašinėlės be jokio judraščio vienu ypu parengia reportažus dienraščiui Draugui; L. Dienas ji aprūpina JT veiklos nuotraukomis.

MISS NARKĖLIŪNAITĖ, one of the most productive Lith.-American journalists, at work.

KORESPODENTŲ BŪRELIS SU GEN. SEKRETORIUM DAGU HAMMARSKJOLDU. Tai būdinga Dagui nuotrauka, nes jis vis dar nepranta prie fotografų lempučių, nors jau antrai kadencijai perrinktas administruoti JT, kur pasaulio surizgę reikalai ir komunistiniai kėsiai

labiau spigins Dago akis negu spaudos korespondentų lemputės...

MISS NARKĖLIŪNAITĖ and other correspondents to the U. N. have a talk with D. Hamarskjold, Secretary General of the U. N.

SALOMEJA NARKĖLIUNAITĖ

vienintelė lietuvių periodinės spaudos korespondente Jungtinėse Tautose, New Yorke

SU JAPONIJOS UŽS. REIKALŲ MINISTERIU ALICHIRO FUJIYAMA, atvykstant į jo garbei surengtą priėmimą Jungtinių Tautų būstinėj. Ministerio ir žurnalistės džentelmeniškas reto pavyzdinumas!

MISS NARKĖLIŪNAITĖ with Alichiro Fujiyama, Japan's Minister for Foreign Affairs.

INTERVIEW su lietuvių ir apskritai pavergtųjų draugu, Irako delegatu Abdul Hussein Al-Jamali. Jis daug kartų yra paminėjęs Lietuvos vardą posėdžiuose, kaip įspėjimą pasauliui, kad šis netikėtų sovietais.

MISS NARKĖLIŪNAITĖ with Dr. Abdul Hussein Al-Jamali, Iraq's delegate to the U. N.

SU KUBOS AMBASADORIUM DR. EMILIO NUNEZ-PORTUONDO. Dešinėje Lietuvos Balso viršininkas dr. K. R. Jurgėla. Kubos ambasadorius sovietų pavergtųjų tautų klausimą iškėlė ir iškilmingoje San Francisco sesijoje, kai JT šventė savo 10 metų sukaktį ir kalbėjo apie sovietų prasižengimus.

MISS NARKĖLIŪNAITĖ with Dr. Emilio Nunez-Portuondo, Cuba's Ambassador to the U. N.; right — Dr. K. R. Jurgėla.

SU CEILONO AMBASADORIUM R. S. S. GUNAVARDENE, kuris buvo vienas penkių ambasadorių, parengusių JT-oms Vengrijos pranešimą, pasmerkiantį sovietų agresiją Vengrijoje. Ambasadorius domisi Lietuvos išlaisvinimo byla ir jai pritaria.

MISS NARKĖLIŪNAITĖ talks with R. S. S. Gunavardene, Ceylon's Ambassador to the U. N.

SARGYBINIS PETRAS GUDĖŠKIS, kuris jau vienuoliktį metai dirba JT-se, rodo posėdžių tvarkaraštį. (Apie P. G. daugiau žiūr. L. Dienų žurnalo 1955 m. gruodžio mėn. Nr. 10, psl. 26).

P. GUDĖŠKIS, one of the U. N. guards. He, being of Lithuanian descent, has been employed by the U. N. for 11 years.

VISI UŽSIĖMĘ IR NE POSĖDŽIŲ METU. Salomeja tolumoje kalbasi su amerikietėmis žurnalistėmis, o priekyje sesijos prezidentė indė Vijaya Lakshmi Pandit britų atstovei Emmet pristato filmų aktorę Rainier. "C'est la vie" pasakytų elegantiškas prancūzas.

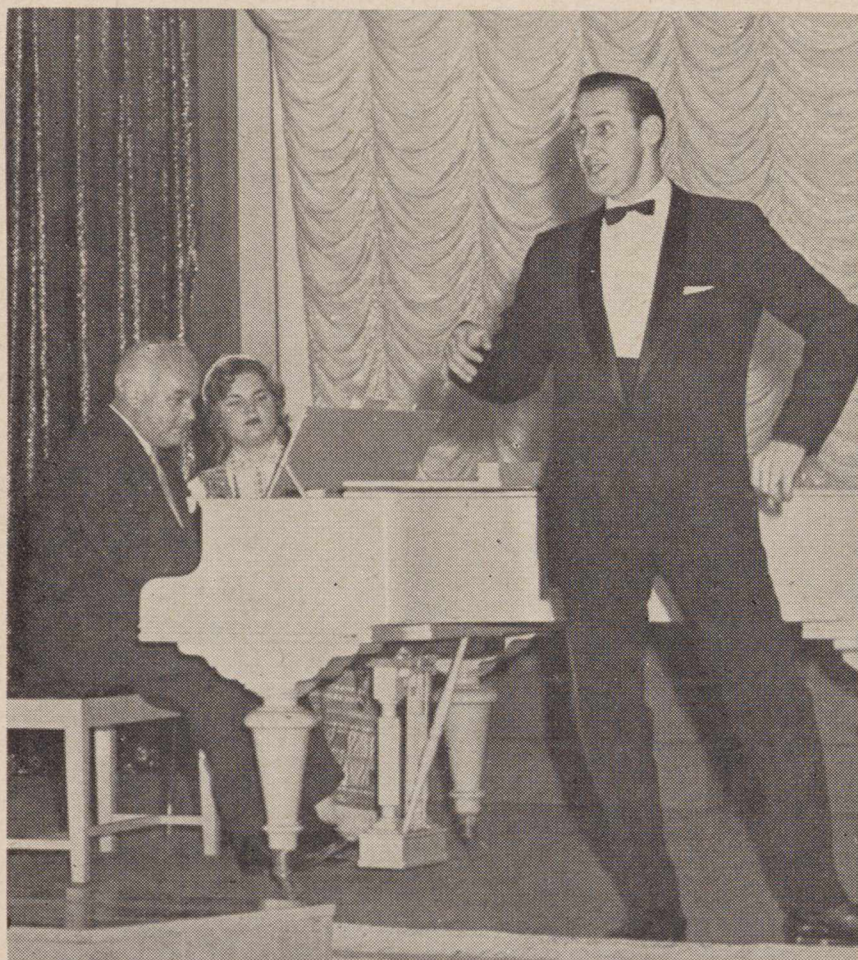
MISS SALOMEJA NARKĖLIUNAITĖ has a talk with American correspondents to the U. N. In front — Mrs. V. L. Pandit.

♦ **DETROIT TAUTINIŲ ŠOKIŲ GRUPĖ**, pradėjusi dešimtuosius veiklos metus, su-ruošė koncertą — dainavo seserys Blandytės ir A. Vokietaitis, akomp. Vl. Jakubėnas, — kurio metu buvo ir šokių grupės krikštynos. Nuotraukoje matomas krikšty-nų momentas. Priekyje Detroito Tautinių šokių grupės ŠILAINĖ stovi krikšto tėvai dr. V. Majauskas, Vl. Pauža, šokių va-dovė G. Bobienė, M. Kučinskienė, J. Pečiū-rienė, Br. Polikaitis; kalba rašytoja Alė Rūta. Jos užpakaly matyti krikšty-nų ap-eigas pravedęs P. Petraitis.

♦ **LITHUANIAN - AMERICAN FOLK-**dancers of Detroit, Mich. The folk dance group was organized ten years ago.

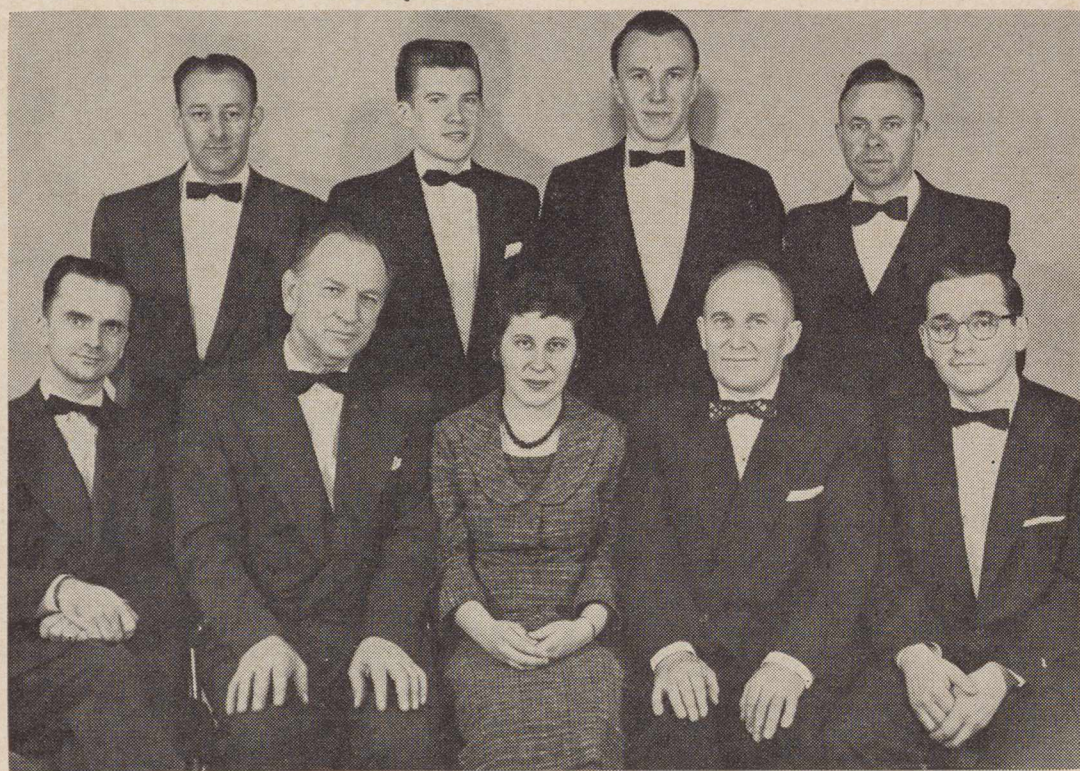
SOLISTAS AL. VOKIETAITIS, baritonas, koncertuoja Hartforde šių metų gegužės mėn. Pianinu palydi prof. Vyt. Marijošius. A. Vokietaitis — nauja liet. dainos meno pajėga, dažnai dalyvauja liet. koncertuose.

SOLOIST A. VOKIETAITIS during a concert in Hartford, Conn.; at piano — Prof. Vyt. Marijošius,

LEADERS of the Lith.-American college scouts groups met for a conference May 9-11, 1958, in Urbana, Ill.

GRAND RAPIDS LIET. VYRŲ OKTETAS po sėkmingo 5-rių metų sukakties koncerto. Iš d. į kairę (I-je eilėje, sėdi): J. Komsickas, A. Kovera, muzikė Albina Kamsickaitė, nuolatinė akompaniatorė, Pranas Turūta, okteto vadovas, Alf. Puodžiūnas; II-je eilėje (stovi): V. Matulis, Vyt. Beniukaitis, G. Kovera ir Gediminas Lastas. Foto G. Lastas

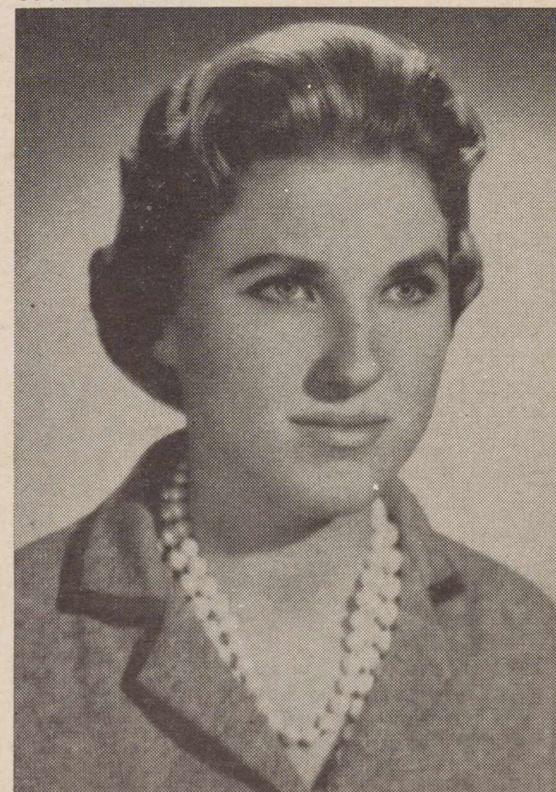
MALE QUARTET of Grand Rapids, Mich. Conductor — V. Turūta.

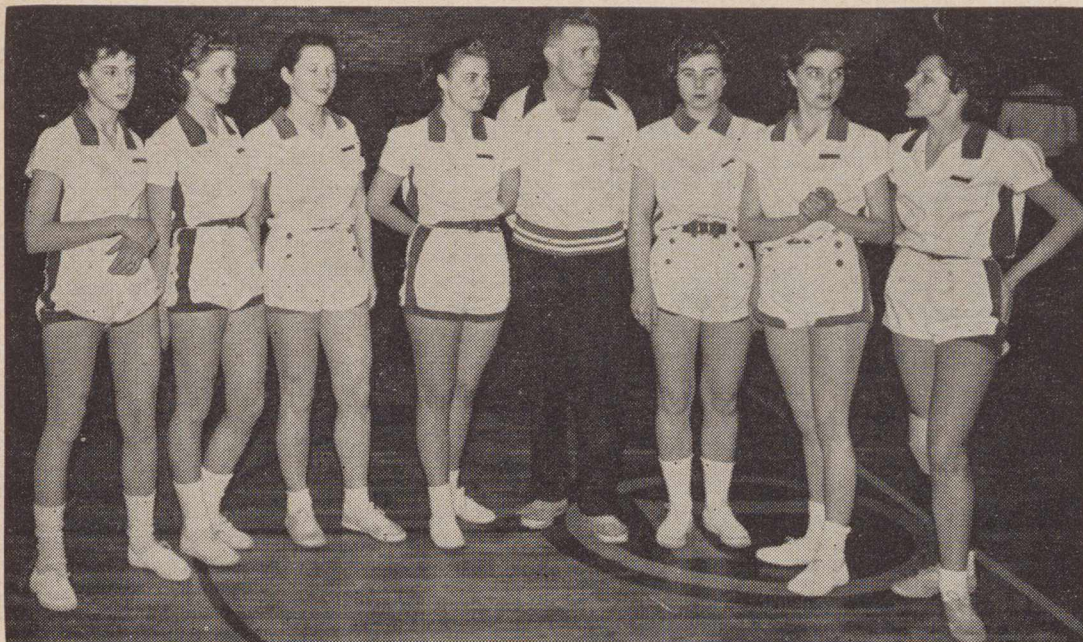
AKAD. SKAUTŲ SAJŪDŽIO suvažiavimo, įvykusio Urbanoje, š. m. gegužės 9-11 d., dalyviai prieš išsiskirstant. Dalyvavo 185 asmenys. Suvažiavimo paskaitų temos: liet. kultūrinės vertybės palyginus su mus supančia Amerikos kultūra.

RITA MEDZIUKAITĖ, Los Angeles, Calif., baigusi Immaculate Heart Col. istoriją ir pedagogiką, paskirta mokytojauti. Studijas tęs toliau. R. M. aktyviai dalyvauja organizacinėje liet. veikloje, talkininkauja LD-noms vertimais.

MISS RITA MEDZIUKAS, Los Angeles, Cal., has received her A. B. degree in Education from the Immaculate Heart College in L. A. She will teach the 6th grade at the Logan St. Elementary School in L. A. Miss Rita takes an active part in Lith.-American activities in Southern California.

VEIDAI IR VAIZDAI

rican team.

LIETUVIŲ TINKLINIO KOMANDA, žaidusi pabaltiečių sporto žaidynėse.

LITH.-AMERICAN VOLLEYBALL TEAM which represented Lithuanians in the recent Baltic sports fete.

E. ŠULAITIS (left) and J. L. Jatis, officers of Don Varnas Legion Post, Chicago, Ill.

PRIE KRĖVĖS PAMINKLO..

Atkelta iš 12 psl.

lietuviškoji kalba, nes retai kur ji tokia nuostabiai graži kaip Krėvės raštuose.

Lietuvai skyres visas savo jėgas ir savo talentą. Krėvė skaudžiai išgyveno priverstinį tėvynės netekimą. Tremtis slėgė jį, ir daug kartus jausmo kaupėsi jo širdyje. Gal ne kartą jis prisimindavo tuos žodžius, kuriuos ištara jo atvaizduotasis vaidila Stardas, bežiūrėdamas į savo sudaužytus kanklius: "Jūs ir aš, žilo plauko susilaukęs, Lietuvai betarnaudami, jos sūnų sielą bežadindami, šitoj šaly daugiau nebereikalinki esame..."

Itin skaudi buvo Krėvei mintis, kad jis gali mirti ne savo krašte. Kai 1952 metais čia Filadelfijoje minėjome Krėvės 70 metų sukaktį, jis savo kalboje pasiguodė: "Jau nieji sugrįš, džiaugsis laisva Lietuva, o aš amžinai pasiliksiu svietimoje šalyje. Dieve, man bus sunku!..."

Tvirtai betgi tikime, kad pagaliau baigsis Lietuvos nelaimės, kad jai vėl grįš tos laisvės dienos, kurių Krėvė taip aistringai ilgėjosi, ir Krėvės palaikai bus iš čia su didele pagarba pargabenti jo numylėtojon Dainavon, kur po šimtame te liepa, rytmeį visais lapais skambančia, gimtojoje žemėje guli jo Lapinai ir Vainorai, ir kur ant srauniojo Merkio kranto aukštame milžinkapyje po smarkių kovų amžinai nurimęs ilsisi audringasis šarūnas.

CHICAGOS DON VARNO

vardo Amerikos Legijono postas yra vienas iš lietuviškiausių JAV-se. Jame yra šiuo metu virš 100 karo veteranų iš naujųjų ateivių tarpo, kurių dalis jau užima atsakingas vietas posto valdyboje.

Nuotraukoje (dešinė): vienas iš posto įkūrėjų ir jo pirmasis komanduotojas, didelis L. Vyčių ir kt. org-jų veikėjas J. Jatis-Juozaitis ir posto vald. narys Edv. Šaulaitis, veiklus LD bendradarbis, "Sporto žinių" redakt.

LIETUVIŲ KREPŠINIO RINKTINĖ, įveikusi latvius krepšininkus. Stovi (iš k. į d.):Dirvonis, Gaška, Buntinas, Šimkus, Kamarauskas, Valaitis, Tauras, Varnas; Žvinakis; Kūnas ir Germanas.

LITH.-AMERICAN basketball team which recently scored a victory against Latvian-American nationwide team.

DETROITO LSK KOVO jaunučiai krepšininkai su Vid. Vakarų apygardos nugalėtoju V. Paužos paskirta pereinamąja taure. Greta stovi komandos vadovas A. Rimša.

JUNIOR basketball players of the Lithuanian-American sport club of Detroit, Mich.

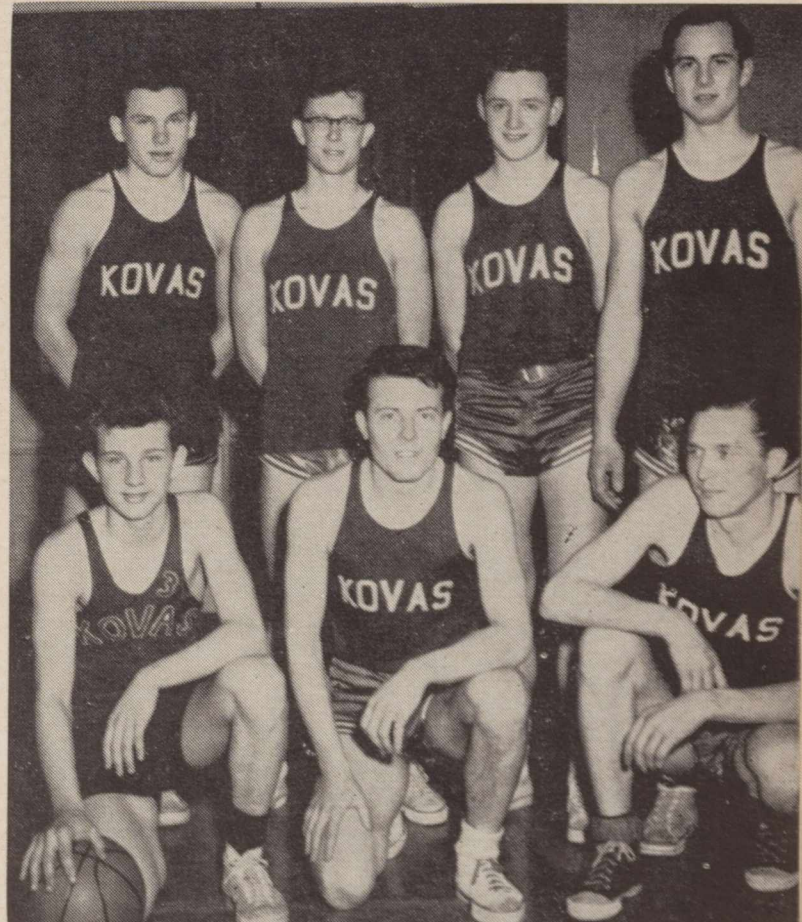
WOMEN BASKETBALL team of Hamilton, Ont.

HAMILTONO LSK KOVAS, vyrų krepšinio komanda. Iš k.: K. Biliūnas, A. Trumpickas, Z. Stanaitis, J. Giedraitis; I eil. V. Dirvaitis, Č. Žilionis, A. Jankauskas.

LITH.-CANADIAN BASKETBALL TEAM of Mamilton Sports Club, Kovas, Ont., Canada. Foto A. Juraitis

HAMILTONO LSK KOVAS moterų krepšinio komanda, bal. 12-13 d. dalyvavusi Clvelande Š. A. liet. sporto žaidynėse. Iš k.: R. Petrušaitytė, A. Meškauskaitė, L. Bakaitytė, A. Gurgždytė, N. Stanaitytė; klūpo: V. Miniotaitė, L. Verbickaitė, D. Pruncykė.

Hamiltono kovas šiemet švenčia 9 metų veiklos sukaktį. Ji atžymėta krepšinio, stalo teniso ir šachmatų turnyru, kuriame dalyvavo per 100 sportininkų iš Detroito, Rochesterio, Toronto ir Hamiltono.

"PAŽADĖTOJI ŽEMĖ", Somerset W. Maugham 4 veiksmų pjesė, Chicagoje, Jaunimo Centro scenoje, 1958 m. gegužės 3-4 d. d. Nuotraukoje režisierius, dekoratorius ir vaidintojai po premjeros. Iš k. į d.: S. Petkus, J. Čiūnėlienė, J. Skomantas, J. Stelmokas, E. Radvila, J. Balutis, S. Kielaitė, J. Kelečius, Z. Kevalaitytė, E. Petrokaitė, už jos — S. Bernatavičius, O. Mironienė, B. Račkauskas, dail. A. Kurauskas ir režisierius Ipolitas Tvirbutas.

A GROUP OF CHICAGO LITHUANIAN ACTORS have staged recently Maugham's play The Promise Land. The play was directed by Ipolitas Tvirbutas (right).

KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI

— Los Angeles Parapijos choro koncertas birželio 28 d. praėjo su dideliu pasisekimu. Programoje buvo trijų brolių Budriūnų, Šimkaus, Račiūno, Klovos, Juzeliūno ir kt. kompozitorių dainų ir operų ištraukų. Publika karščiausiai priėmė Pagirėnų operos ištrauką ir paties dirigento, B. Budriūno naują dainą Gyvent. Solo dainavo choro dalyviai — L. Zaikienė ir R. Dapšys. Po koncerto solistai ir ilgiausiai (10 metų) chore išbuvę dalyviai apdovanoti rožėmis; iškelta mu. Budriūno sekmingo dirigento darbo trijų dešimtų metų sukaktis. Jo diriguojamas Los Angeles par. choras yra pasiekęs gražių laimėjimų.

— Muz. J. Bertulis, Los Angeles, Calif. parašė muziką paskai-baletui, jaunimui "Gulbė — karaliaus duktė", kuri, pačiam autoriui vadovaujant, atlikta Los Angeles L. Bendruomenės surengtoje jaunimo šventėje birželio 28 d. Pastatyme dalyvavo gausus vaikų ir jaunimo būrys.

— Dr. Kazys Vaičiūnas su žmona Anele iš Brimfield, Ill., dalyvavo gydytojų suvažiavime San Franciske birželio 20 d. ir lankėsi Los Angelės lietuvių kolonijoje.

— Walter Balchus su šeima, iš Chicagos, atostogų atvykęs į Kaliforniją, lankėsi LD leidykloje, kur prieš penketą metų yra dirbęs. Balčiaus profesija — fotografas. Sąlygoms atsiradus, Balčių šeima norėtų Los Angeles mieste pasilikti.

— A. Šlapelis, Long Beach, Calif., atostogavo rytinėse JA Valstybėse ir Floridoje ir ten aplankė daug senų savo draugų bei pažįstamų.

— Andrius ir Ona Mironai, Chicago, Ill., savo atostogas praleido Kalifornijoje, lankėsi LD leidykloje. Mironas dirba "Naujienose" kaip linotipininkas.

— Helen Našlėnaitė (Nashlėnas), Los Angeles, Calif. aktyvi Lietuvos Vyčių 133

kuopos narė, atostogauja Meksikoje.

Patikslinimas. LD gegužės mėn. 16 psl. po J. Karklio nuotrauka parašė vietoj "buvo Akad. Skautų Sąj. pirm." turi būti: "buvo Akad. Skautų Chicagos sk. pirm."

JULIUS A. RAULINAITIS, Los Angeles, Cal., baigęs University of S. C. ir gavęs inž. laipsnį, pakviestas mokslinių studijų darbui į Purdue University-LaFayette, Ind., kur studijuos toliau. Rūg. 16 Washingtono įvyksta jo jungtuvės su Irena Krivickaitė, kuri taip pat pakviesta į Purdue U-tą chemijos mokslo personalo nariu.

JULIUS A. RAULINAITIS, Los Angeles, Calif., received his S. B. degree in Engineering.

KUN. PETRAS BUTKUS, Sydnėjaus, Australijoje, lietuvių kapelionas, šiais metais švenčias 20 metų kunigystės sukaktį, kurios iškilmingą minėjimą Sydnėjaus lietuvių surengė birželio 29, Petrinėse.

Gimęs 1914 m., P. Butkus, 1938 m. baigęs Telšių Kunigų s-ją, buvo Tauragės Mokyt. sem-jos, Dragūnų pulko, Telšių Mokytojų s-jos, Amatų mokyklos ir suaugusių gimn. kapelionas. Plačiai dalyvavo sportiniame gyvenime ir yra vienintelis Lietuvos kunigas, išlaikęs V. K. K. Rūmų sidabrinį ženklą. Vokiečių okupacijos metais suimtas ir 8 mėnesius kalintas Soldau, Vokietijoje, koncentracijos lageryje.

Nuo pat mokinio dienų bendradarbiauja lietuviškoje spaudoje; yra didelis dainų mėgėjas, pats parašęs tekstų ir melodijų. Australijoje lankdamas išsiblaškiusius tautiečius, lėktuvais ir laivais yra nukeliaujęs daugiau kaip 100.000 mylių.

REV. PETRAS BUTKUS, Sydney, Australia, Chaplain of Lith.-Australian Catholics in Sydney, marks his 20th anniversary in priesthood this year.

LIETUVIŲ DIENŲ

PIKNIKAS

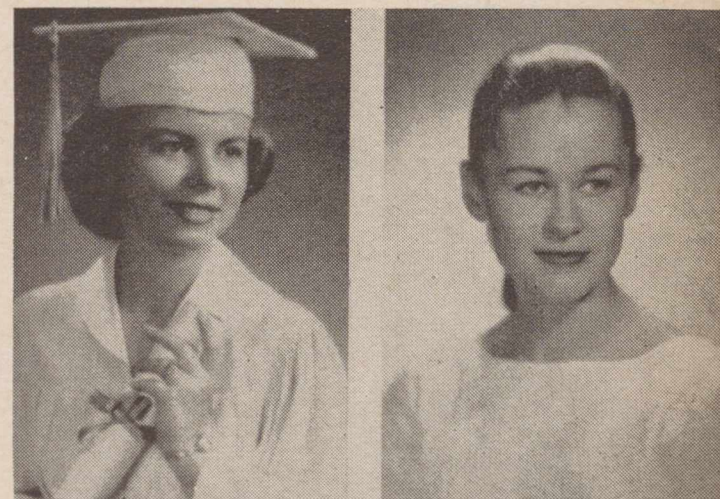
įvyksta

liepos 27, Buena Vista Parke,
Burbank, Calif.

Visi Pietų Kalifornijos LD skaitytojai kviečiami atsilankyti ir asmeniškai dalyvauti laimėjimų traukime.

JAUNIMAS SIEKIA MOKSLO. 1. Mary Ann Slenis, baigė Our Lady Queen of Angeles H. S. Šiuo metu ji yra L. Vyčių k. sekretorė ir Kat. S-mo išdininė. Liepos 19 išteka už inž. J. Zichvic 2. 2. Onutė Sumantaitė, baigė Immaculae Heart H. S. ir rudenį stoji į Los Angeles City College.

TWO GRADUATES from H. S. in Los Angeles.

LOS ANGELES "LIETUVIŲ DIENŲ" SKAITYTOJŲ jaunieji siekia aukštojo mokslo: 1. Danutė Gustaitė, baigė John Marshall High School, Los Angeles City College studijuos farmaciją; 2. Benito Nausėda, baigė John Marshall vid. m. su Magna cum laude lotynų k., rudenį UCLA u-te pradės stud. mediciną; 3. Šarūnas Karuža, baigė L. A. H. S., studijuos elektroniką; technikuose konkursuose Š. K. yra laimėjęs diplomų, medalių ir piniginių premijų.

THREE GRADUATES from H. S. in Los Angeles, Calif., will enter colleges this fall.

SEPTYNIOS LIETUVĖS MOTINOS, pagimdžiusios 60 sūnų ir dukterų, Motinos Dienos proga pagerbtos ir apdovanotos Waterburio Šeštadieninės Lituanistikos Mokyklos minėjime. Iš kairės į dešinę — I eil.: Ona Gervickienė, 7 vaikų motina, Barbora Juraškienė, 14 vaikų motina, vietos Liet. Bendruomenės pirm. Dr. Petras Vileišis, Ema Bitautienė, 11 vaikų motina, Marija Stankevičienė, močiutė ir 12 vaikų motina; II-je eilėje: O. Bazė-

nienė, 6 vaikų motina, Augėnė Melninkienė, 5 vaikų motina ir Ona Mišenienė, 5 vaikų motina.

Foto J. Gaidys

SEVEN LITH.-AMERICAN MOTHERS of Waterbury, Conn., who all together have 60 sons and daughters, were honored during the Mother Day's festivities; Dr. P. Vileišis, center, President of the Lith.-American Community, Inc., local Division. Photo J. Gaidys

A BALTIC MEMORIAL DAY

JUOZAS KAJECKAS, Washington, D. C.

This commemoration reminds us of the darkest hours in the history of the Baltic States. It reminds us of the time when the light of freedom was extinguished in the Baltics, when the Iron Curtain descended upon that part of the world, and forcible mass deportations and genocidal practices were initiated against the Baltic people. The June events of 1940 and 1941 in the Baltics will go down in history as horrible crimes committed by imperialistic communism against the peaceful and freedom-loving Baltic people.

In June, 1940, the Kremlin, with Hitler's blessing, trampled on peaceful co-existence with the Baltic peoples. At the same time it also trampled on numerous valid treaties with those States. Since those infamous days of mid-June, 1940, many more countries who had similar non-aggression treaties with the Soviets have fallen victims of imperialistic communism. The Kremlin has not ever since offered any state better non-aggression treaty texts than those she solemnly signed with Lithuania and the other Baltic States.

The Soviets boast of the Balt's "enthusiastic" joining of their despotic state. Nothing is actually further from truth. No nation ever did or ever will voluntarily join the despotic undertakers of other people's freedom. If enthusiasm for the Soviets in the Baltic States were a fact, how could one explain the mass insurrection against them in June, 1941; how could one explain the hundreds of thousands of Baltic escapees from their own countries? How could one further explain their refusal to return from the free world to the Soviet paradise??

Again, if the Baltic people enthusiastically embraced Soviet tyranny, why were the so-called enthusiasts deported like cattle by the hundreds of thousands to Soviet slave labor camps and exile in Siberia, and still kept there even now? One does not, after all, deport enthusiasts.

And finally, if the Baltic people were such Soviet enthusiasts, why was it that after reentering Lithuania, for example, the Communists had to fight for about two years against tens of thousands of Lithuanian patriots, whom the Soviets, incidentally, branded as "bandits", the same name by which they recently labelled similar patriots in Hungary.

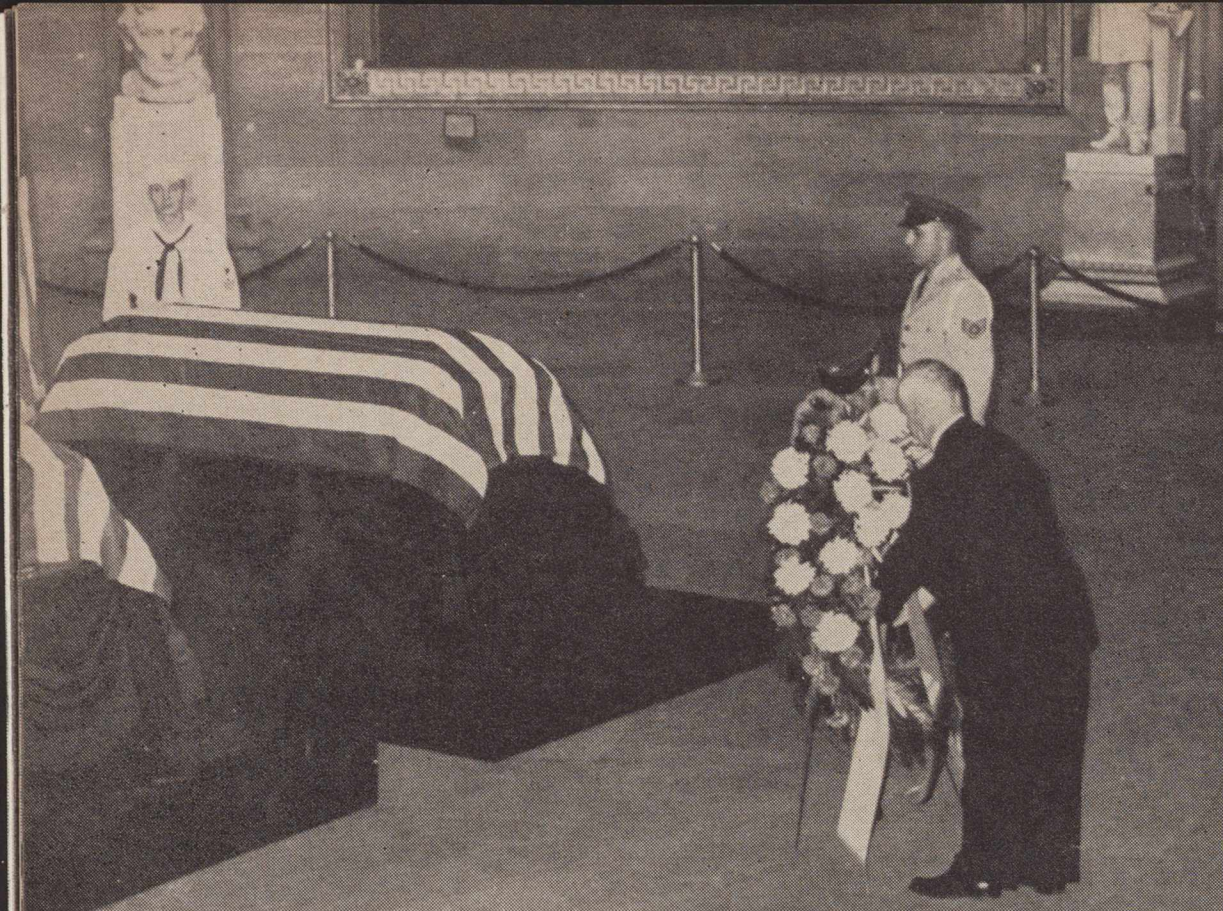
In other words, the aggression against the Baltic States can never be white-washed by any kind of lies.

The Soviet representative, at a recent press conference in Chicago, was asked point-blank what came first: the so-called incorporation, or the forcible occupation of the Baltic States by the Red Army. The question remained unanswered because of its obvious meaningfulness. However, paradoxically enough, a man by the name of Lenin supplied us with the answer many years in advance, when he said and I quote:

If a small country or weak nation is not accorded the right to decide the form of its political existence by a free vote — implying the complete withdrawal of the troops of the incorporating or merely strong nation — then the incorporation is an annexation, that is, an arbitrary appropriation, of a foreign country, an act of violence. (Emphasis supplied; quoted by Professor Savory of Queens University, Belfast, in Parliamentary Debates (Hansards) House of Commons, 1946-7, vol. 457, p. 1762).

Only a week ago, we paid tribute to the two latest unknown American soldiers. Today, we pay homage to the numerous known and unknown Baltic martyrs. Today is for us a Baltic Memorial Day. The dead whose memory we cherish today were victims for the free world, just as were the American Unknowns. Forever will be remembered these dead and living martyrs to Christian ideals and the freedom of people everywhere. And

/ Continued on page 20

JUOZAS KAJECKAS, Lithuanian Minister to the United States, placing a wreath at the caskets of the Unknown Soldiers, Washington, D. C., June 28, 1958, Photo Alda J. KAJECKAS, Lietuvos atstovas Washingtono deda vainiką prie antrojo pasaulinio karo ir Korėjos karo nežinomų kareivių karstų Capitolio rotundoje gegužės 28 dieną.

Concluded from page 19 we will continue to labor, that their sacrifice may not have been made in vain.

To this end, we are encouraged by the very noble stand of the United States government, by numerous statements of President Eisenhower, and by the inspiring statements of Secretary of State Dulles, such as the following:

"Though the Baltic people have been deprived of... freedom, we know that they retain their will to be free. We continue to believe in the principle that sovereign rights and self-government should be restored to those who have been forcibly deprived of them. We are confident this principle will one day be realized."

And again, only last Tuesday the Assistant Secretary of State for European Affairs, the Honorable C. Burke Elbrick, stated before the Senate Foreign Relations Committee that "We cannot accept the permanent enslavement of any nation which wants its freedom." And the Baltic States have certainly given ample proof of their ardent desire to be free and independent.

I would like to thank the committee of this commemoration for having given me the opportunity to say these few words. In closing, I would like to mention that the presence of the Honorable Undersecretary of State and Mrs. Loy Henderson here with us tonight is

very greatly appreciated. Mr. Henderson's participation is a note of tribute to the numerous martyrs of the Baltic States, some of whom he knew personally, as well as an attestation of his awareness of the tragic events leading up to their martyrdom.

Speech delivered by Joseph Kajeckas, Charge d'Affaires a. i. of Lithuania, at commemoration of Baltic Day, Hotel 2400, Washington, D. C., Sunday, June 8, 1958.

Dr. A. HAGENTORNAS

(Physician & Surgeon)

prima ligonius kasdien nuo 6 val. vakare iki 8 val. vakare (iš anksto susitarus) savo kabinete

(office), kurio adresas yra šis:

4655 Kingswell Ave., Suite 215, (Kampas North Vermont Avenue),

Los Angeles 27, California.

Telefonas

NOrmandy 1-6260

Learn more about the country of your ancestors from the

LITHUANIAN WORLD DIRECTORY

by Anicetas Simutis

The most comprehensive source material about Lithuania and Lithuanians ever assembled in one volume, this 464-page book is crammed with information on every Lithuanian topic: *history, language, art, music, literature, Soviet occupation, deportations, relentless fight for freedom etc.*

It contains lists and addresses of several thousand intellectuals, professionals, parishes, clubs and associations in the Western World. *It is the only publication of its kind in the English & Lithuanian languages.*

Illustrated, indexed, hard cover.

Postpaid \$6.50

from the Lithuanian Chamber of Commerce, 41 W. 82 St. New York 24, N.Y.

DOCUMENTAL FACTS OF LITHUANIAN HISTORY

Hon. Glenard P. Lipscomb, Member of the U. S. Congress, corrects errors and misleading statements in the Special Report No. 9 of the Select Committee on Communist aggression, House of Representatives, 83rd Congress, 2nd session

This paper was prepared by the Committee for a Free Lithuania as a comment on various references, documentations, and statements concerning the history of Lithuania contained in the select committee's report on Communist take-over and occupation in Byelorussia, and was forwarded to Hon. Glenard P. Lipscomb, of California in the House of Representatives by the Reverend John A. Kučingis, pastor of St. Casimir's Catholic Church, which is located in the 24th Congressional District of California.

It is the desire of the Rev. Kučingis, an able spokesman for the Lithuanian people, that the remarks be made available to Congress and to the public to tell the Lithuanian people's own story of the history and background of their nation. This would, the Rev. Kučingis has written to me, be an invaluable service to my Lithuanian people.

I am, therefore submitting the remarks for inclusion in the Record."

Remarks by the Committee for a Free Lithuania on the Special Report No. 9 of the Select Committee on Communist aggression, House of Representatives, 83rd Congress, 2nd session, under authority of House Resolution 346 and House Resolution 438, Communist takeover and occupation of Byelorussia.

The House Committee on Communist Aggression published summaries of its hearings in small, easily readable brochures. The following words of introduction to these reports stated their aim: "It is hoped that the report will help the American people to understand by communism and thereby to more fully appreciate the true nature and final objectives of the criminal conspiracy of world communism".

The victims of this criminal conspiracy, the nations enslaved by communism, undoubtedly are deeply grateful to the members of the congressional committee for the sincere efforts to air their tragic plight and to inform the American people of it more fully. Thanks should also be expressed for the fact that the committee found it necessary to include in these brochures short reviews of the enslaved nations' past to the present and to depict more clearly the ruin that Communist dictatorship brings to enslaved lands.

However, the committee's Report No. 9 interpolated misleading facts about the past of Lithuania. This probably has happened because the committee had not on hand the necessary historical documentation. Since the report was published in committee's name, it may create an unpleasant impression that truth could have been bypassed too in other phases of the hearings investigation Bolshevik aggression as it happened in Report No. 9.

Anyone familiar with the past of Eastern Europe will see that the historical part of the Report No. 9 circumvents well known historical facts and, contrary to them, states that Byelorussia was old, large and, in her days, the mightiest state in Eastern Europe. However, there was no such thing as "Byelorussia state" at that time. No historical chronicle or document prior to the First World War mention Byelorussia state. The state to which the Report No. 9 refers was the Grand Duchy of Lithuania which is referred to in the report as the "Grand Principality" with the frequent omission of "Lithuania". The maps, contained in any larger history book, place the name of the Grand Duchy of Lithuania — Magnus Ducatus Lithuaniae (Grand Duché de Lithuaniae—cfr. Boris Nicolsky "Le peuple russe, sa carrier historique, 864-1945 (Neuchatel, 1945), p. 89) over the vast areas of eastern Europe, while nowhere

at its side can be found the name of the Byelorussian state. There was no such state until the beginning of the 20th century. It came into being only with Bolshevik revolution in Russia. D. S. Mirsky, in his book Russia, a Social History (London, 1931, p.278), comments truthfully: "After the Revolution the political development, which led to the creation of a White Russian republic, was ahead of national consciousness. Hence, the difference between Russo-Ukrain and Russo-White Russian relations; for while the former are still colored by memory of long years when the Ukrainians demanded, and the Russians refused them, recognition as a nation, to the White Russians nationhood came as an almost unsolicited gift of the Russian Revolution." Up to that time, it was possible to speak about the Slavic Ruthenian people, about their development of national consciousness in modern times and about the minor principalities of their more ancient past, but there can be no talk of an independent Byelorussian state; and, especially, it cannot be identified with the Grand Duchy of Lithuania.

The aforementioned D. S. Mirsky calls attention to the fact that the "White Russia" is as artificial as "Great Russia", and only came into general usage in the 19th century. "As opposed to other Russian groups, the White Russians (who are essentially the Russians of the Grand Duchy of Lithuania), called themselves and were called Lithuanians, but with the revival of real Lithuania as a nation this has become an obvious absurdity" (p. 60). This is understandable since independent Lithuania was reestablished in 1918 along purely ethnographic lines. In describing that ancient past, the authors of the Byelorussian report would have remained truthful had they written that, in the 13th to 14th centuries, the "White Russians had been absorbed into the Lithuanian state and were governed by Lithuanian rulers."

Having reported how the Byelorussian tribes lived earlier and that they had their own states, which at that time were not distinguishable from other Slavic tribes, Report No. 9 continues: "With the extinction of the line of Vseslavovich in the middle of the 13th century, a tendency toward unity found new expression in the appearance of

Mindovg, Prince of Navagradek." Further on it said that "Mindovg" conquered vast Byelorussian areas to which were "added the Zhmudzi, the ancestors of the modern Lithuanians." Other Lithuanian areas are not named — they are considered western Byelorussian areas together with Vilnius itself, the capital of Lithuania.

(a) As the name "Mindovg" is only a Slavic translation of Mindaugas which is of purely Lithuanian origin, the question arises: How could Mindaugas have risen from the Byelorussians and first united their lands and only later added to them his own Lithuanian patrimony? Wasn't it just the opposite — first his own people were organized with the exception of one tribe (the Samogitians), and only then did Mindaugas embark on the conquest of the Slavic regions? History proves that this later course was the true one. The Slavic line of rulers (the Vseslavovichs) suddenly broke off and was replaced by the Lithuanian (Mindaugas). Secondly, those lands were still mostly Lithuanian and not Byelorussian. Here the words of the French historian, Alfred Rambaud, who wrote near the end of the last century, must be recalled. In the English translation of his great work, History of Russia (New York, 1898, vol. I, pp. 33-34) he notes: "The name of White Russia is given to the province conquered from the 13th to the 14th century by the Grand Dukes of Lithuania. These were the ancient territories of the Krivitches, Polotchans, Dregovitchs, Drevlians, Doulebes, now forming the governments of Vitepsk, Mohilef, and Minsk. The governments of Kovno, Grodno, and Vilna at present unequally Russicized, were originally Lithuanian. The Lithuanian territories of Grodno, Novogrodek, and Belostok were sometimes called Black Russia." Referring to the Russian conquest of Gediminas (1315-40), the author finds (p. 132) that: "The Russian population willingly received this new master, who would free them from the heavy yoke of Mongols and the unceasing civil wars."

Alfred Rambaud used old sources, and his interpretation is true. As late as 19th century, the ethnographic Lithuanian lands reached farther east than those of the present day, while in the 13th and 14th centuries they reached Belostok, Novogrodek, Minsk, and Polotsk. It was for this reason that those areas were absorbed into Lithuanian state at such an early date. Later expansions of Lithuania annexed Slavic areas that were weakened by civil wars or sought Lithuanian protection from the Tartar attacks.

B. H. Summer, in his book A Short History of Russia (New York, 1949, p. 193) says: "Thus, between 1250 and 1450, before Moscow became consolidated, Lithuania rose to be the major Russian state. By 1450 she stretched from the Baltic about Memel to the Black Sea, very insecurely at the mouths of the Dnieper; from the Bug on the west, easterwards well beyond the Dnieper and Smolensk and Kiev. She was within a hundred miles of Moscow and doing her best to prevent the growth of Muscovy; she was pressing hard upon Novgorod and expanding to the upper Oka and into the wooded steppe beyond the Dnieper."

This was a joint Lithuanian-Russian achievement; for except in the north, where the Lithuanian tribes formed a solid block, the grand-duchy was peopled by Russians, developing into White Russians and Ukrainians. It had been built up by the energy and adaptability of four outstanding Lithuanian military leaders, in part by conquest, in part by marriages, treaties, and purchase.

Rulers of other countries acted in similar manner, viz the English kings claiming the titles of France or Ireland. Ordinarily, no one disclaims their origin or attributes it to areas conquered or annexed by them as was done in the Byelorussian Report. How would it appear if Italians, who were ruled by German emperors during the Middle Ages, would claim that all those emperors were of Italian stock and that the Italian lands reached far to the north, including Hamburg and Berlin? And yet, in the Report No. 9 the Vilnius region is called a Byelorussian city as early as the 12th century, when no historical sources even mentioned the name of this city.

(b) More inaccuracies are found in the report about Mindaugas, the first King of Lithuania. "Ringaudas" the Prince of Novogrodek, is called the father of Mindaugas. Yet historical sources and objective research — and that period was carefully investigated by many historians — reveal only that the father of Mindaugas had to be a powerful ruler; however, neither his name nor title are known.

(c) The Byelorussian report contains another comment about Mindaugas, that deserves attention: "Mindovg was apparently a pagan but, in order to maintain his hold over the Western areas, he had himself baptized in 1250, and by sending his envoys to Rome he succeeded in being crowned king in 1253 with the approval of Pope Innocent IV. In 1263, after an uprising of Zhmudzi, he was murdered by his son, and the revolt was put down by another son Voyshelik."

History books agree on the fact that Mindaugas was not murdered by his son. He was slain, together with two of his sons, Ruklis and Rupeikis, by his cousins, Treniota and Daumantas. Mindaugas' third son, Vaishvilkas, was then in Greece. Thereafter, Vaishvilkas governed Pinsk and was invited to take over his father's throne only 2 years later, when Mindaugas' followers were back in power in Lithuania. So Vaishvilkas did not have to suppress a revolt. Besides, less than in 3 years, Vaishvilkas abdicated and entered a monastery. He was slain by the Russian prince.

In 1253, Mindaugas was crowned King of Lithuania (Rex Lettoviae). However, Report No. 9 deliberately passes over the name of Lithuania in an attempt to create the impression that Mindaugas was the founder of the Byelorussian state and of Byelorussian ancestry. Doubt is cast on whether Mindaugas was really a pagan (Mindaugas was apparently a pagan). In truth, he could not have been a pagan were he the founder of the Byelorussian state, since those Slavic tribes had embraced Christianity 250 years earlier. But the authors of the report did not dare to conceal the fact that Mindaugas had received Roman Catholic baptism in 1250 or 1251. They, therefore, drop hint about Mindaugas' paganism and thus intimate that Mindaugas could

LIETUVIŲ ĮSTEIGTA IR VALDOMA ĮSTAIGA NUO 1922 M. ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

Kiekviena sąskaita apdrausta iki \$10,000.00

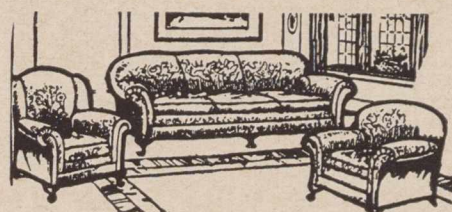

1447 South 49th Court, Cicero 50, Illinois

Telefonai: TOWNHALL 3-8131 ir BISHOP 2-1397

Mokama 4% už padėtus pinigus

TURTAS VIRŠIJA \$16,500,000.00

Kas tik turi gerą skonį,

Viską perka pas Lieponį.

FURNITURE CENTER, Inc.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Vedėjas —

J. LIEPONIS

Phone: VICTORY 2-4226 CHICAGO 8, ILL. 3222 S. Halsted St.

have been baptized in the Catholic Church to maintain his hold over the western areas (the report likewise remains silent about the fact that these were pagan Lithuanian lands). The authors of the report think that they have avoided all inconsistencies by depicting Mindaugas as a person of Byelorussian descent and as the true ruler of Byelorussians. But they have forgotten the testimony of the Vatican archives which make it clear that this was the first baptism of Mindaugas, not for the purpose of maintaining his hold over the western regions of Lithuania which were already his, but in order to prevent the onslaughts of the German knights against the pagan Lithuanians. When Mindaugas was murdered, the Pope expressed sorrow that the noble ruler of Lithuania (clare memoria Mindota, Theiner I 79) who strove to unite his people with the Catholic Church lost his life at the hands of evildoers. A ruler of Byelorussia would have done the contrary: He would have brought the Lithuanian people into the Greek Orthodox Church.

Another famous Lithuanian leader, Grand Duke Gediminas (1316—41), who inherited the rule from his brother Vytenis (1295-1316), is also made a Byelorussian ruler by the authors of the report, because he had established his capital at Vilnius in "Byelorussian lands." Report No. 9 says: "Vilna was far to the west in the Byelorussians lands, but it was convenient for the prince who was conducting in all respects a double state." This may be understood in two ways: Either Gediminas came to the border of Byelorussian lands from the depths of Lithuania, or he transferred his residence from Byelorussian lands to the Lithuanian border. In the first case, he could not have been a Byelorussian ruler and in the second, he could not have been a pagan, which he was throughout his entire life. In either case there is a contradiction.

Gediminas, both in name and ancestry, was of pure Lithuanian stock. He ruled the Lithuanian lands, later annexing more Slavic territories than Mindaugas had conquered. In this way, a double state was formed, as it were: the Lithuanians were distinguished from the Slavic tribes, they ruled not only by their language and customs, but also by their beliefs and internal order. This twofoldness was evident only because, to use the words of D. S. Mirsky, "the constitution of the Lithuanian state was not suited for an imperialistic policy" (p. 71). This shows the tolerance, decency, and leadership of the Lithuanian rulers: not to trammel the beliefs, conscience, nationality and accustomed order of their subjects.

The Grand Duchy of Lithuania was a homogenous administrative unit, not a dual state. It was governed by one ruler with equal power. There were no other rulers beside him, except the governors of various provinces. The state itself was called Lithuania — Magnus Ducatus Lithuaniae — and its rulers called themselves: Rex (or Magnus Dux, Princeps) Lithuaniae. Mindaugas is known only under the title: Rex Lithuanorum et multorum Ruthenorum, Dux et Princeps Semigalliae or Rex Lithuanorum Ruthenorumque, Dux at Princeps Semigalliae. We know that in the past the rulers of other nations listed among their titles the lands they ruled, but that does not prove that the subjected lands were independent states.

Algirdas (1345-77), the son of Gediminas, strove to bring all Russian lands under Lithuanian domination, since he already ruled the greater part of them. In his own words, "omnia Russia and Lituinos deberet simpliciter pertinere". The fact that the majority of them belonged to the Lithuanian state was very unpleasant for the Russians, and later Russian historians began to tamper with this fact by rechristening the Grand Duchy of Lithuania as the

"Lithuanian-Russian State" (Litovsko-Russkoye Gosudarstvo). The authors of the Report No. 9 use the same artifice to buttress their aims by substituting "Byelorussia" for "Russia".

We have noted earlier that in the Report No. 9 the city and region of Vilnius is referred to as Byelorussian. However, archeological, philological, and religious data clearly show that Vilnius and its region was Lithuanian from times immemorial.

(a) Archeological data testify that from very ancient times the Vilnius region was inhabited by people whose culture distinguished them from the Slavic tribes.

(b) Philology also testifies the same. The Lithuanian philologist, Kazys Buga, and the German, M. Vasmer, in their studies of place names, determined that "all White Russia and bordering areas as far as Kalinin (Tver) (and Tula were inhabited by Balts prior to the East Slavic expansion covering the lands around A. D. 500-600" (Encyclopedia Britannica, 1955, vol. 3, p. 5). Only during the 11th and 12th centuries, the Slavs pushed the Lithuanian tribes and "reached the Lettis, Lithuanian, and Prussian lands on the upper Daugava and upper Nemunas" (Encyclopedia Britannica, ib. p. 3). That these regions were still settled by the Lithuanians in the time of Mindaugas, is evident from the fact that his son, Vaishvilkas, founded a monastery on the upper Nemunas: "Uchini sobie monastery na reče na Nemunen, mezi Litvou i Novym Garadkom" (Lithuanian Encyclopedia, vol. 2, p. 142). Mindaugas, sending documents from that region, signed them "datum Lettovia" and not "datum in Ruthenia". How then could Vilnius, north-west of Naugardukas (Novogrodek), "be far to the west in the Byelorussian lands"? As late as the 18th and 19th centuries, ethnological maps, drawn up by non-Lithuanians, show the lands inhabited by the Lithuanians far to the east of Vilnius. Michal Balinski, a graduate of the University of Vilnius (a Pole), points out in a series of historical works that even in his day (the middle of the 19th century) Lithuanian was spoken beyond Lyda to the Nemunas. Even now, there are Lithuanian islands in the region of Slonim (Zietela) and Lyda (Lazdūnai), West of Lyda, during Polish administration (1920-39), Lithuania was everywhere, or at least a mixture of Lithuanian, Byelorussian and Polish. But this is the influence of very recent times. Even today, though these regions have been annexed to the Byelorussian Sov. Socialist Republic, the older inhabitants still call themselves Lithuanians (litwiny) or natives (tutejczy).

(c) It is very enlightening that a sharp cleavage separating Catholics and Orthodox runs along the boundaries drawn up in 1920 between Lithuania and Soviet Russia. During the negotiations in Moscow, it was admitted that this cleavage shows where the ethnographic border between Lithuania and Byelorussia ran, since the Lithuanians accepted Christianity later from the Roman Catholic church; they remained catholic although later some of them were Polonized or Byelorussified. That religious-ethnographic boundary, further emphasized by the style of farmhouses and buildings, runs well to the east of Vilnius, through the re-

gions of Molodechno, Lyda, and Gardinas (Grodno).

The third consecutive famous Lithuanian ruler, Algirdas, who twice had marched to the gates of Moscow and demanded that Russia belonged to Lithuania, is made the most noble ruler of the Byelorussian state. Report No. 9 states: "Olgiard relied very heavily upon the Byelorussians. He made their language the state language, recognized the council of their princes as almost the highest body in the principality, and had 10 of his 12 sons brought up as Orthodox."

The Grand Duchy of Lithuania as already shown, was tolerant and permitted its people to use their own language. Algirdas himself knew many languages. But he did not make Byelorussian the state language, since there was no single national tongue: different regions of the state used their own language. Different written languages were used also. Since they ruled vast Slavic lands, the Grand Dukes of Lithuania used for official business the ancient Slavonic church language (cerkovno-slavyanskii yazyk), well permeated with Lithuanisms. That ancient language, no longer in everyday use even then, was the language used for official documents by other states of Eastern Europe and the Balkans. In its relations with other nations of Western Europe, the Lithuanian Government used either Latin or German. In general, anything that was appropriate for the Government of the State, or would contribute to its progress, was adopted from Western Europe: the norms of law, armament, the construction of cities or fortresses, trades, commerce, agriculture, etc. All these things clearly distinguished Lithuania from the Slavic East and inclined it more toward western culture and the Catholic church. This is one of the reasons why the years did not turn the Lithuanian nation toward the Greek-Orthodox Church and Byzantine culture. Only some Lithuanian princes, who governed Russians and married Orthodox women, embraced their faith. However, Algirdas himself, who had long ruled at Vitebsk and had two Orthodox wives, remained a pagan throughout his entire life. His 5 sons, who were born and raised in Vilnius, were never "brought up as Orthodox," since they were raised as heathens and later embraced Catholicism. One of his sons, Jogaila, was baptized in Cracow when he was 30 years old and ascending to the throne of Poland.

Up to the time of Casimir (1440-92), King of Lithuania and Poland, the grand dukes of Lithuania ruled as absolute monarchs without the aid of any council, consulting only their relatives and, sometimes, the noblemen as first was done by Vytautas (1392-1430). The Supreme Council began to rise only during the days of Casimir, almost a hundred years after Algirdas. There were only occasional conferences with Russian, viz. Byelorussian, princes, called with the knowledge of Algirdas and usually in times of war, since he kept a watchful eye over them. Besides, though Gediminas began to install his sons as governors of the Slavic lands, Algirdas went even further in that direction. This was the rule by members of the royal family and it included the entire state which formed an indivisible unit of administrative areas. Not one of these regions had that much home

rule that they could be deemed a state within a state, as the authors of the report would have it: "More than a century, Byelorussia existed as a state within the Grand Principality of Lithuania in what was a very unusual system."

The authors of the report based these conclusions upon the fact that both Algirdas, who ruled at Vilnius, and his brother Kęstutis, who ruled at Trakai near Vilnius, were corulers, similar to the Roman consuls. The Byelorussian report mentions Kęstutis only in passing, since his very evident Lithuanian character and policies could not be Byelorussified. The report simply alleges that he ruled "probably under the title of Prince of Troki." That "probably", like the "apparently" employed for Mindaugas, is used by the authors of the Report No. 9 to minimize the role of this ruler. For, in truth, Kęstutis was the ruler of the completely Lithuanian regions of Trakai, Brest-Litovsk, and Samogitia and was the equal of his brother Algirdas. No other pair of brother rulers, who governed the same state together in such peace and harmony, can be found in world history. This is known as a diarchic system. However, it does not signify a dual state, only a dual rule adapted to two major problems of the state: relations with the Russians and Tartars in the East and with the Germans, Poles, and Magyars to the West and South. Both Algirdas and Kęstutis participated together in the most important battles on both fronts, while a third brother, Liubartas, was their viceroy in Padolia. Even in this system of rule of three brothers, objective historians cannot find any independent Byelorussian state (a state within the Grand Principality of Lithuania). A similar Yagelonian system of dynastic rule was later developed by King Casimir, the grand son of Algirdas. Sons of King Casimir ruled in Bo-

hemia, Hungary, and Silesia, and state conferences of the rulers were held periodically.

Since the times of Mindaugas, various Slavic princes submitted themselves to the Lithuanian rule, but were deputized to administer their lands in the name of the Grand Duke of Lithuania by paying a set tribute. So that these Slavic lands might be more tractable and more closely tied to Lithuania, Gediminas and Algirdas began to appoint their sons as regional governors. In this way all of the larger Ruthenian districts were governed by the Lithuanians themselves. Vytautas (1392-1430), striving for a greater centralization was completed by Casimir (1440-92), the son of Jogaila.

From the time of Vytautas, the authors of the Report No. 9 refrain from further invasions of the Lithuanian territory. This is hindered by the fact that from then on both Lithuania and Poland shared many common historical events known in world history. It was no longer possible to consider the grand dukes of Lithuania and the kings of Poland as Byelorussians. What is further narrated, is no longer the history of the Byelorussian leaders or their independent state, but only the fate of the land in which they lived. However, if they wished, more could have been told as, for example, how for 300 more years the Lithuanians protected the Byelorussian lands from Moscow's increasing threat and aggression, and how the Byelorussian nation was able to evolve separately from Great Russia only because of the fact that its territory fell under the Lithuanian administration and was influenced by a different culture for several centuries. Such a presentation of facts would have fitted well into the aims of the report, since it has a certain analogy to the present Communist aggression, which also originated in Moscow.

CHASED ALL OVER THE WORLD

An excerpt from Ignas Šeinius' book, THE RED FLOOD, published in USA by "Talka"

Last night, when I was about to leave Kaunas, a man came to see me. He was sent from Vilnius especially to warn me not to return. A Lithuanian refugee who was working with the secret police, now under the NKVD rules, had seen my name on a list of people to be arrested. He felt sorry for me, and he went personally to my landlord in Vilnius and let him know about the danger.

But what great harm had I done that the secret police should be after me? What was the reason for it? It has been a long time since I took any part in politics. All I do is give legal and neutral help to the refugees, I try to get as many dollars and pounds into the Lithuanian bank as I can, to strengthen the weak balance of the State Treasury. Has the NKVD advanced its methods so far that it can read human minds? Who can know the real or imaginary reasons of the new lords of the country?

According to the promises, all the people that were detained before the assembly election had to

be set free by now. But no! The arrests still went on, and even faster and on a larger scale. Only yesterday quite a number of well-known Lithuanians, Poles and Jews were arrested in Vilnius. The private cars that had been requisitioned for election purposes, have not yet been returned to their owners. They are being used for new arrests. They took away a Mercedes-Benz that actually belonged to the Lithuanian Red Cross. My acquaintances told me that they saw it cruising about Vilnius here and there at nights. Some night it may also stop before my door, and take me away to an unknown destiny.

Engrossed in my thoughts, I walked the well known path of the orchard. Suddenly, I noticed noticed the professor's entire family sitting on my porch. What had happened? It was late, eleven o'clock.

They all rose and rushed towards me.

"Oh, how we have waited for you!"

"Oh God!"

"You'll be arrested tonight!"

"A tall man dressed in black was here. He left only about an hour ago. He warned us that the NKVD will come tonight to arrest you."

I tried to calm them down. I told them that there was no reason why I should be arrested. But there was no way of convincing the frightened people. Maybe they did not worry too much about me, but how could they be calm when every night unsuspecting people were arrested and taken away?

The professor just couldn't stand still; now and then he would run towards the gate and look out anxiously. His wife and daughter were pale and fidgeted with their hands unceasingly.

"About ten steps to the right and ten steps to the left, four men, dressed in civilian clothes are standing in the street," declared the professor hardly catching his breath. "Two and two."

"You can't spend this night with us. God forbid, no!" My landlady almost begged me. "Even if you are not afraid for yourself, you have no right to risk your family's peace and happiness."

She was trembling from fear, and she used to be such a brave, calm and composed woman. What had happened to her?

To calm the professor's family, I wanted to say farewell and leave.

"But how can you go now when the road is being watched?" asks Olė never lost her logic.

Silently, she walked towards the gate, to check her father's news. She came back in the same silent way.

"There's no man behind the gate. Not a single soul on the street. Father saw ghosts."

"We'll all be seeing ghosts soon." The professor made a motion with his hands. "Not only at night, but during the day as well."

Where could I spend this night? No one could tell me. Not even myself. I could not dare go to a hotel.

Finally Olė found a solution. However, she wanted to find out whether the people she had in mind would be willing to accept me. Whether they would have room for me.

Olė disappeared for a while. she returned smiling.

"Yes, you can go."

I took a few articles with me, and followed her through the crooked streets and corners. Finally we reached a small house almost hidden by the darkness of its yard. A woman bent with age let me in. She showed me to a sofa in the dining room. She did not turn on the light. I would have to find everything in the darkness.

The old woman asked the Holy Virgin to save me; then she walked out and closed the door.

The small narrow room was warm and stuffy. No matter how I tried to make myself comfortable on that sofa, my feet were too long. high.

But I couldn't sleep. My heart was restless. Before my eyes roll the vision of Maxim Gorky who I met in Petrograd, in December of 1915. We were supposed to discuss the possibilities of cultural collaboration between Baltic and Russian writers — the possibilities of a democratic cultural exchange, but we soon began to talk politics. Gorky deplored the fact that after the war was declared, the Lithuanians, Latvians and Estonians, as well as

the Poles, had adopted separatistic tendencies.

"You the Western border nations of great Russia are very important to us," he tried to convince us. "You have a different and a more positive philosophy of life. You're steadier and more refined; in other words, you're Europeans. Though our Russian soul is human and clear, our hands and our fists are covered with bristle. A Russian is unable to caress; he can only compress and strangle. Now you Baltic people and you Poles, instead of turning away from us, you should try to improve us."

Your wish is being fulfilled, my dear Gorky. We are all coming back to a common, giant fatherland. To a better one, than that of the uneducated tzars. Your dreams and those of your friends have come true. We are all approaching you, with our hearts and souls.."

My head is getting sober and my

My head was getting sober and my thoughts were clearing up. I stopped at Mendel's theory of heredity. Who would dominate, for example, in a mixture of our and Khirgiz race? Black always takes over. Like ink and water. Only at the sixteenth, or perhaps at the eighth generation a clear, white color appears again. We Lithuanians, Latvians, Estonians would be dissolved like sugar in a salty and immense Russian sea. Instead of enlightening and softening the Russians and the other entirely Mongolian peoples and tribes of the Soviet Union, we ourselves will become darker and rougher. And on our hands and our souls, the bristle would begin to grow. Our soft lyrical songs would disappear, and our wonderful language would be extinguished, the traditions of our human, western culture and our old customs would be lost. Living in this God blessed country from time immemorial, we felt in our blood, in our tongue, and in our song the nature of this land—the mild wind, the calm ripples of the lakes, the murmur of our brooks, and the pleasant and refreshing perfume of the woods. We were inseparably attached to our land, and nature had grown in us. Now these bristle-grown hands and souls were taking us away. And we would be forever ourselves wisht forget some day..

Angry hallucinations took over my soul.

A rainbow, two, four, many of them, rose and cleared up. The colors changed, and they disappeared in the darkness. Bridges were falling down with a tremor, and the earth was devouring the houses of men. And on top of everything grew giant weeds with violet leaves. And out of them came many unsean long-necked and winged beasts.

Slowly, fighting against myself, perspiring, I succeeded in calming myself. Finally I fell asleep.

When I woke up, I clearly heard the barking of a dog. It was the professor's dog Ajax. I was not far from his home, if I could hear his dog barking so clearly.

Oh, how the dog was barking! He was bursting with fury that strange people dared to come in the night to disturb his master.

I listened to the barking, and it hurt me when I thought that my innocent landlord had had so much trouble because of me. Suppose, they didn't find me and took me the old professor instead!

When I awake again, I hear someone moaning and crying, someone who couldn't stand the torture. Now and then a cry for help passed through tightly pressed lips. I sat on the sofa and listened erefully. I recognized my matics. They kept on beating and tormenting him, because he didn't want to tell them where I was hiding.

I sat up. I had to go there let them take me away. Oh, what cool and refreshing soil on the floor! I sat, with my bare feet touching the ground, and minute after minute I kept enjoying it. The night was quiet, silent. A soft and monotonous ticking of the clock in the darkness made the silence even greater.

Now I understood that all this was only my headache. The hidden anxiety of a man who had the impression that he was being hunted.

I lay down again.

At seven o'clock, I woke up completely. I didn't know how long I had slept. I feel by breast swelling from the satisfaction that the night was gone and the sun was shining at last in the serene skies of Vilnius. Through the open window, I heard the merry twittering of swallows perched on the telephone wires and the buzzing of the wasps moving from one blossom to another. I felt with all my might how wonderful it is to be a free man, to breath freely, to enjoy the bird's warbling, and to drink the healthy and clear fragrance of the flowers.

The old woman happily dried her hands on her apron and told me that I was not the only one who slept here last night. In the same dining room, in another corner, a Lithuanian major spent the night. He had come here every night, for a week now. But he got up very early, at five o'clock in the morning. In the adjoining room, a senior policeman and a Polish editor slept. It was the second night for the editor.

Soon I saw my professor coming through the yard. He looked spry and satiesfied. He told me from a distance that no one had been looking for me last night. But they all had fallen asleep only at dawn.

"It looks like the news about the arrest was only someone's imagination," I said to the professor, when we returned home.

Don't me so sure," he said. "May be the Vilnius secret police got another NKVD assignment, a more urgent one. Besides, they don't always come exactly when you're expecting them".

I talked more closely with whoever spoke about Kazakstan, which seemed to be destined to be the kingdom of the Lithuanian and Polish nobility. They all tried to get more information about Kazakstan, its geographical position, and about the work and the food at the slave camps. Almost every two months some news came to Vilnius, some post card, the contents of which was spread through the whole city in a few hours. At my office, to-day, I saw with my own eyes a post card sent by a Polish woman physician to her husband, who was a lawyer in Vilnius. She and her student son had been "removed" to Kazakstan last September. She wrote: "We both have to shear sheep. We get 2

roubles a day. An egg costs one rouble, and a kilogram of black bread — six roubles. Please send us some clothes, soap, and a bucket." They had arrested her and her son and exiled them because they could not catch her husband, who kept in hiding at night. Now he himself had to hide again. He did not believe that after his arrest they would send him straight to his wife and son.

The next night, listening to the professor's advice and because of greater security, I found another place to stay. I went to an Ukrainian communist who had not yet forgotten his thankfulness to me. Last fall, when he had no means of living and his mother was very sick, I had helped him find a job. He and his mother accepted me with open arms, and they fixed a comfortable bed for me. I felt safer here. There was a storm outside, but I didn't pay any attention to it; it sounded like sweet music in comparison with last night's awful dreams.

In the evening, after spending two uncomfortable nights in Vilnius. I returned to Kaunas, to the Augštoji Freda. Now I began to believe that my good friends and acquaintances in Vilnius were frightened without any apparent reason. Feeling the calm, pleasant surroundings, and the silence of my beautiful room, I decided to go to bed early. Let it rain and thunder; that would not bother me. All I wanted was a good night's rest.

Just as I was climbing into bed, my landlord came in and said that someone wanted to talk with me on the phone.

"Is it you, Balys? I'm glad to hear your voice. It has been a long time since I've seen you or spoken with you."

But Balys Sruoga's voice was not like it used to be; it was very serious and cold.

"You must disappear immediately! Do you understand?"

"Why? What is it?"

"Disappear instantly, don't wait a second!"

And he hung up the receiver.

Now I knew that this was a serious matter. Balys usually was very well informed, for he had good connections with some of the members of the actual government.

But where could I disappear to? Now I really felt like a wild creature who was being chased all over the world.

CLEM'S MARKETS

● Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.

● Importuoti lenkiški kumpiai.

● Ivairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais arba didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarienėms.

Clem's Markets jau keletas metų pata nauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Šiuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andrulio ūkyje.

3002 W. Florence ● PL. 95058
7529 S. Normandie ● PL. 3-9676

Clem Taberski, savininkas

1. Grand Duke Kęstutis. — Didysis Lietuvos kunigaikštis Kęstutis. 2. Ruins of the Castle of Trakai. — Trakų pilies griuvėsiai. 3. Ruins of the Castle at Kaunas. — Kauno pilies griuvėsiai.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

Part XII

ANTANAS BERNOTAS, Waterbury, Conn.

Many castles were erected all the way to Kaunas along the Nemunas river by the Teutonic order which was continuously penetrating deeper and deeper into Lithuania. The most famous of these forts were: Ragainė (Raginit), Jurbarkas (Georgenburg), Skirsnemunė, Beyerburg, Marienburg, Salynas, Gotteswerder, and Ritterswerder. In the meantime the Lithuanians were also building strongholds to protect themselves.

The strongest Lithuanian castle was Kaunas. It guarded the waterways to the inland. In 1362 the Teutonic Order decided to annihilate Kaunas. They arrived in numerous forces by way of Nemunas river and surrounded the castle; they brought along many cannons and rock hurling instruments. There was only a small force in the castle led by Vaidotas, son of Kęstutis, while Kęstutis himself and his brother Algirdas were fighting the Tartars by the Black Sea. The castle of Kaunas held out 3 weeks until its supplies became depleted and many fighters fell. The Teutonic Knights seized the castle of Kaunas, demolished and burned it, and took as prisoners all the survivors with their leader Vaidotas.

Kęstutis personally led almost all his attacks against the Teutonic Order. He spent little time at his own castle in Trakai. History always portrays him on a horse

with a sword in his hands. He journeyed with his army hundreds of times across Lithuania and its neighboring lands.

Both brothers, Kęstutis and Algirdas, lived harmoniously all their life. If necessary, they came to each other's assistance with their respective armies.

History also tells us that Kęstutis was a gallant knight who always kept his word and who always lived up to the traditions and standards of knighthood. All the people loved and respected him greatly. Even the Knights of the Teutonic Order respected him and considered him a great ruler. Kęstutis remained an honorable Lithuanian all of the time and spent all his life defending his country.

He remained faithful to the old Lithuanian belief, but he did not prosecute the Christians.

Kęstutis married a Lithuanian girl and had a true Lithuanian family. A legend tells us that once Kęstutis was riding along the Baltic shores near Palanga and met Birutė who was a vestal (vaidilutė). As we know, the old Lithuanian belief forbade a "vaidilutė" to wed. Disregarding this, Kęstutis married her and she became Grand Duches (circa 1349). Two sons and three daughters were born to them. One of them was Vytautas the Great, who was born in Trakai.

(To be continued)

1. Grand Duke Kęstutis meets Birutė — D. L. K. Kęstutis susitinka Birutę. 2. Grand Duchess Birutė. — Kunigaikštienė Birutė.

A COMMUNIST PROPAGANDA LIE

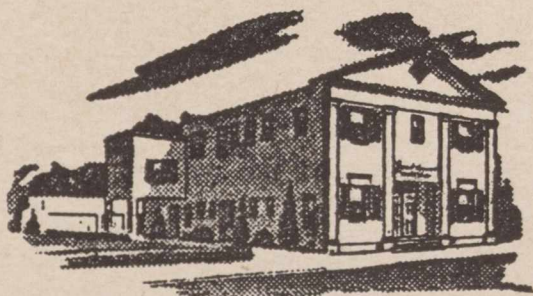
COMMUNIST IN RUSSIAN-OCCUPIED LITHUANIA claim to have modernized Klaipėda, (top photo, from a Communist propaganda newspaper), but the photo below shows that the same modernization existed way back in 1939.

Komunistų propaganda tikrovėje. Šis vaizdelis įdėtas Berlyne komunistų leidžiamame "Tėnės Balse" (1958 m., Nr. 9) Ten pat rašoma: "Tai ji — šių dienų Klaipėda, prieš 13 metų prisikėlusį naujam gyvenimui. Centrinėje Moltkės gatvėje iškilo gražūs rūmai su patogiais butais, didelėmis parduotuvėmis, valgyklomis, kavinėmis..." Viskas būtų gražu, jei tos pačios gatvės ir tų pačių "rūmų" niekas nebūtų matęs ir nufotografavęs 1939 metais.

➡ Aikštės, kuri tada buvo pavadinta Adolf Hitler Platz, kairėje, teisybė, nebuvo krautuvės GASTRONOMAS, bet užtat matyti keletas medžių; visa kita tas pats, kaip dabartinėje komunistų propagandoje.

Lietuviams patarnauja jau 25 metus

**JONES & HAMROCK
MORTUARY**

731 W. WASHINGTON BLVD. LOS ANGELES 15

NEW TELEPHONE NUMBER
Richmond 9-6091

MICHIGAN FARM CHEESE

Dairy, Inc.

FOUNTAIN MICH.

Telephone: Fountain 2301

John Andrulis,
President

Angie Andrulis,
Vice-President

Gaminami tikri ir nepaprastai skanūs lietuviški
sūriai.

Užsisakykite, tada patys įsitikinsite

Taip pat gaminam didelius sūrius
subuvimams ir kit. progoms pagal užsakymą.

JONAS JURGILAS, M.D.

10718 White Oak Ave.
(kampas Chatsworth Blvd.)
GRANADA HILLS, Calif.

Ofiso telefonas: EMpire 3-5909
Namų telefonas: EMpire 3-5707

PRIĖMIMO VALANDOS:

Kasdien — 10—12 priešpiet ir 2—8 val. vakaro;
šeštadieniais — 10—12 priešpiet ir 2—4 p.p.

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New address:

HELEN MOCKUS

5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD, Calif

New Telephone: NOrmandy 5-3351

LITHUANIANS MAKE NEWS

● Prof. Dr. K. Pakštas, Steubenville, Ohio, prominent Lithuanian-American scholar, has left for Honduras to do some research work. He is accompanied by Mr. P. Baltakis and Mr. A. Krapas, both of Pittsburgh, Penn.

● One of the interesting events, planned by the Women's Division of the Los Angeles Chamber of Commerce, is a program by talented singers and dancers of the Los Angeles Lithuanian-American community. Mrs. Edward S. Shattuck is Chairman of the newly reactivated international affairs program. This will be a series of programs in which members of Los Angeles consular corps will be invited to share the wealth of their countries' culture. Mr. Edward S. Shattuck is GOP National Committeeman and prominent attorney in Los Angeles, Calif.

● V. Sidzikauskas, Chairman of the Committee for a Free Lithuania, V. Stasinskas, Vice Consul of

Lithuania, A. Landsbergis, Lithuanian-American author, — all three of New York, took part in the Colgate University Foreign Policy Conference, Eastern European Round Table, held July 2, 3 and 4, 1958.

● Loy W. Henderson, Washington, D. C. Deputy Under Secretary of State for Administration, delivered an address before the Baltic Committee of Washington, on the occasion of the Baltic Day, June 8, 1958. He concluded his talk with the following thoughts: "I cannot conclude my remarks without a reference to the courage and endurance in the face of adversity which the citizens of the three Baltic Republics have displayed during the last eighteen years. I have in mind those citizens who have perished and those who have remained behind as well as these who in their quest for freedom have been compelled to flee their homeland. The willingness of the Baltic States peoples to undergo privation, suffering and even death for the cause of freedom is an inspiration to liberty loving people everywhere."

● Milton Stark, Santa Monica, Calif., one of the Editors of Lithuanian Days magazine, received some fine publicity in the June 26, 1958, issue of the Evening Outlook, Santa Monica, Calif. His three-column picture and a very fine write-up by Louise Randall Pierson about him was published in the above mentioned daily. Milton C. Stark is Ass't Information Officer, State of California, Department of Public Works, Division of Highways.

● Monitor Records Co., New York, N. Y., has released a new record of Lithuanian songs and dances (16 numbers in all). This long play Hi-Fi record is well recorded and of tasteful selection. The company's address: Monitor Records, 445 West 49th St., New York 1, N. Y.

● The Most Rev. John F. O'Hara, Archbishop of Philadelphia, has sent a letter to all parishes of the Archdiocese, asking to pray for persecuted Lithuania. Following is an excerpt from his letter: "In the mounting discord directed from Moscow in the Arab world, in Latin America, in France and elsewhere today, our fellow-citizens of Lithuania descent ask us on this Trinity Sunday to join with them in a very significant commemoration."

"This year of 1958 marks the 500th anniversary of the birth of St. Casimir, the Patron Saint of Lithuania and the 40th anniversary of the re-establishment of Lithuania's independence."

KOSTAS OSTRAUSKAS, Philadelphia, Penn., received his doctorate degree in literature from the Pennsylvania University. Dr. K. Ostrauskas was born in Lithuania, came to the United States in 1949. He has written a stage play, Kanarelė, performed in Chicago, Ill.

KOSTAS OSTRAUSKAS, Philadelphia, Penn., gavo daktaro laipsnį, baigęs studijas Pensilvanijos universitete ir parašęs disertaciją apie Jono Biliūno kūrybą. Jis yra parašęs vaidinimą Kanarelė, kuri pastatyta Chicagoje, netrukus žada pasirodyti knygų rinkoje.

A NEW LITHUANIAN STAGE PLAY, Vėjas gluosniuose, was written by Algirdas Landsbergis and staged by Chicago Lithuanian actors May 10-11, 1958. R. to L.: A. Landsbergis, A. Dikinis, Director, artist A. Valeška.

"Vėjas gluosniuose" vaidinimo, Chicagoje, gegužės 10-11, autorius (iš kairės) A. Landsbergis, A. Dikinis — veikalo rež., vaidinęs Kazimierą, ir dail. A. Valeška, dekoratorius. Veikalas vaizduoja momentą iš lietuvių kovų su rusais ir šv. Kazimierą.

"It is a matter of deep regret that Lithuania cannot, on the occasion of this Jubilee, express the fullest sense of her happiness, and that her people, crushed by the tyranny of atheistic communism, cannot live in the true peace and tranquility that should rightfully

be theirs.

"We beg your participation in this Holy Hour: your presence, if this is possible, but at least your prayers and sacrifices. May God hasten the day of liberation."

PIVARONAS

BAKERIES

MODERNIŠKAI ĮRENGTOS KEPYKLOS

Kepa lietuvišką ruginę ir kitokių rūšių duoną, pyragaičius, tortus ir kitokius kepsnius.

4622 So. Marshfield Ave.

CHICAGO, ILLINOIS.

Telephone FRontier 6-1622

GEROS ŽINIOS

Jūs galite siųsti savo artimiesiems į Lietuvą

DOVANŲ SIUNTINIUS

įvairių rūšių rūbus, medžiagas ir maistą.

Taip pat galite siųsti visokius vaistus.

PRISTATYMAS GARANTUOTAS.

Per visiems žinomą

ROUND THE WORLD TOURISTS

vienintelį atstovą Pacifico pakrašty.

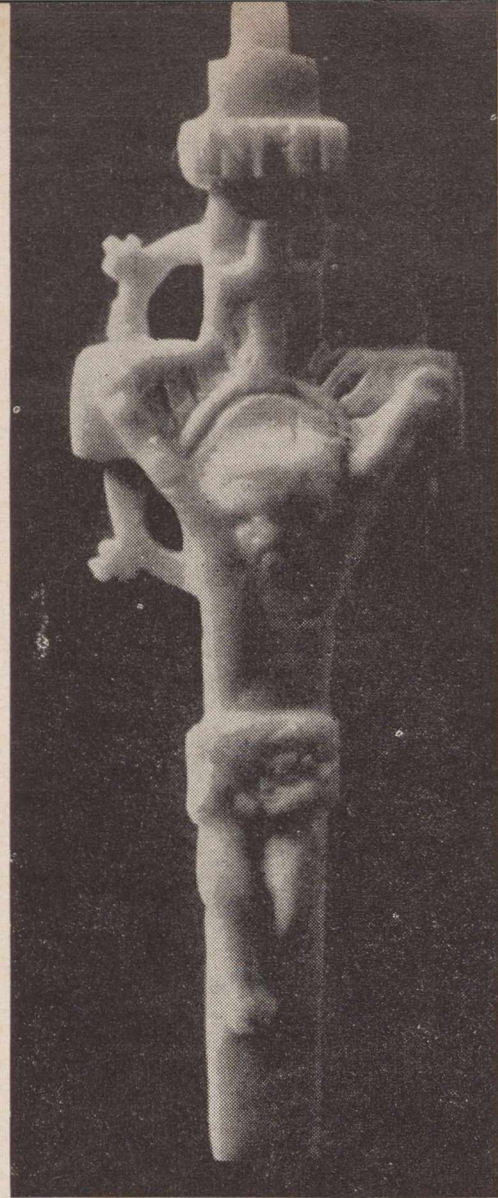
WE 3-8491

334 No. Fairfax Ave. Los Angeles 36, Calif.

WE 4-7838

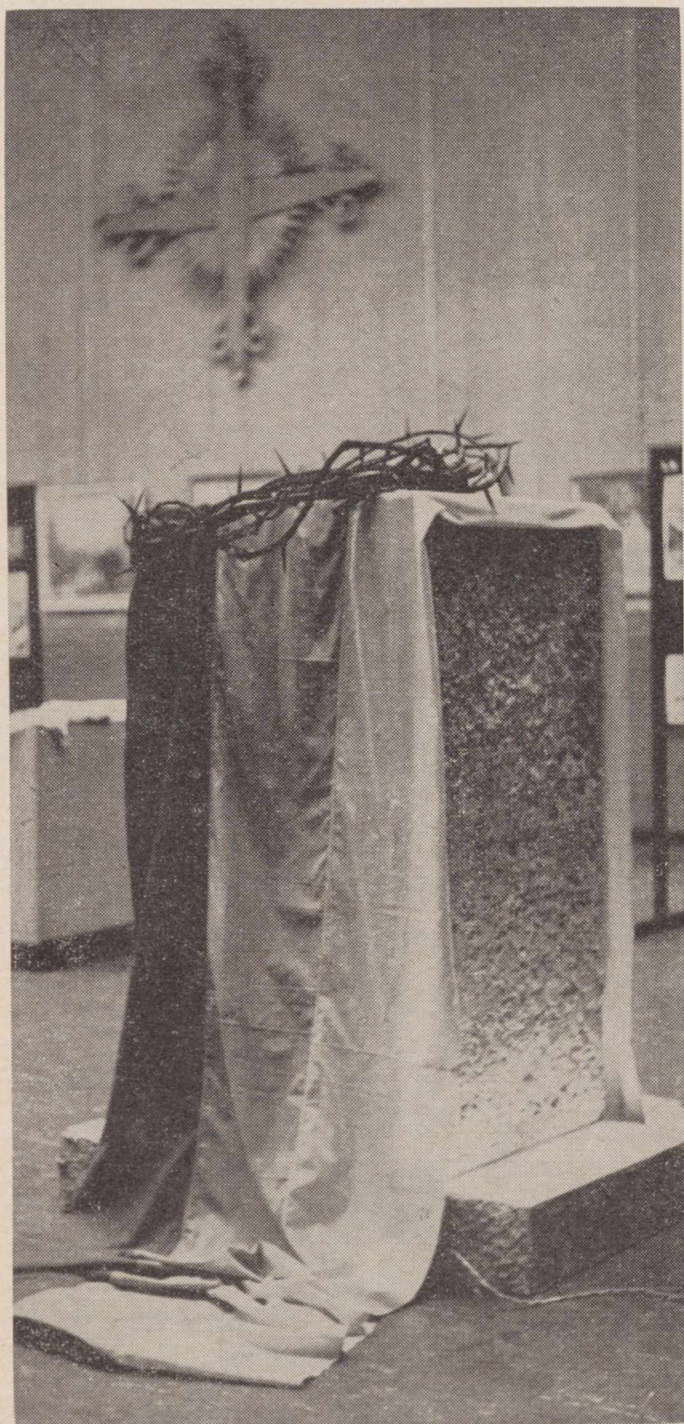

"RŪMAI", kuriuose gyvena tolimajam Sibiran ištremtieji lietuviai, atlikę "bausmę" prievartos darbų stovyklose ir paleisti į "laisvę".

KRYŽELIS prie Sibiro tremtinio rožančiaus, padarytas iš žmogaus kaulo. Jo istorija tokia:

TAIP KALBA SIBIRO KANKINIO RELIKVIJA...

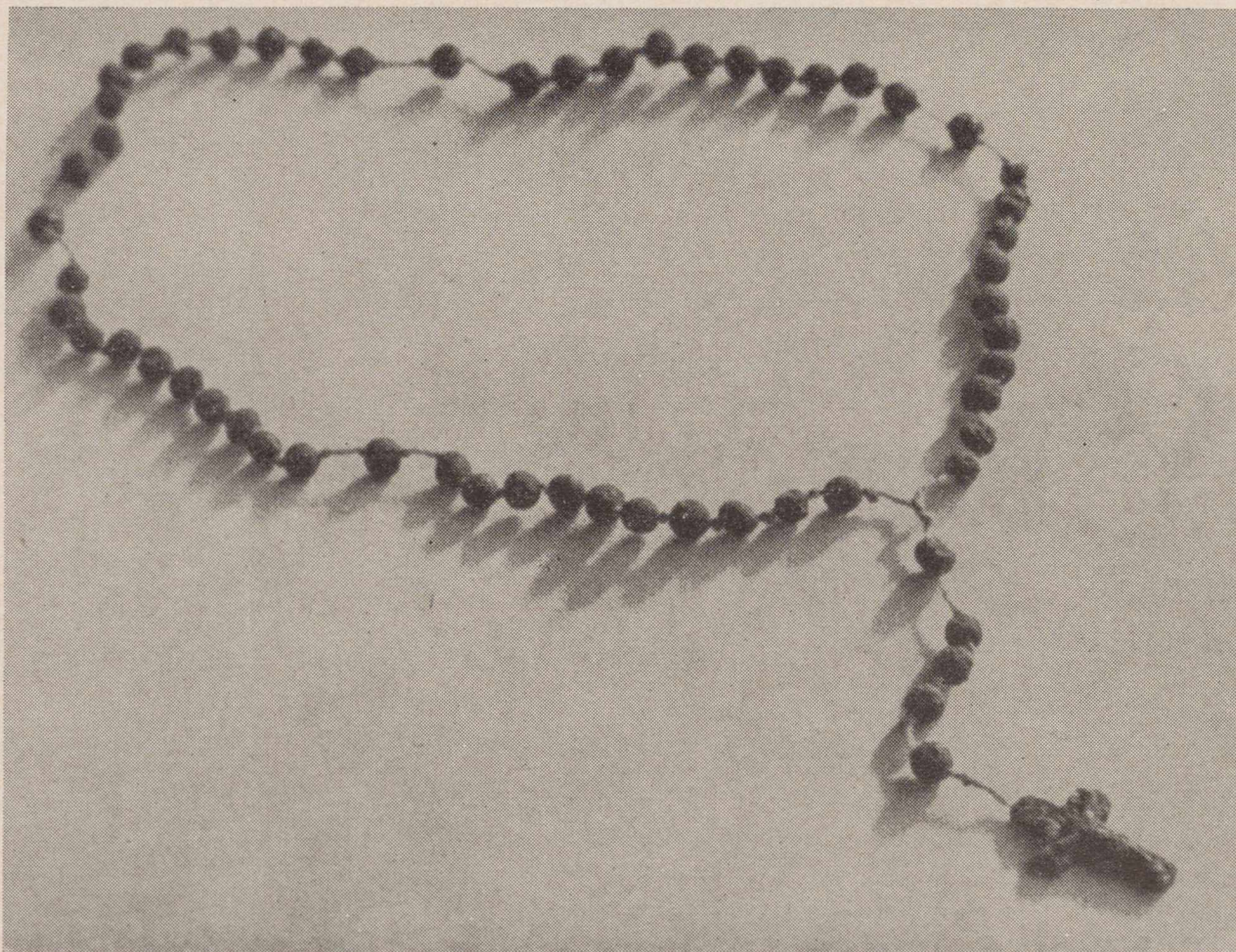

ERŠKĖČIŲ VAINIKAS baisiojo birželio trėmimų aukoms atminti. (Iš minėjimo, surengto Kolumbijoje, atsiuntė LD-nų skaitytojas J. Bubelis dabar gyvenąs Kanadoje).

Rašo patsai kryželio išdrožinėtojas, 10 metų išbuvęs Sibire ir neseniai grįžęs į tėvynę: "Norėjai žinoti iš draugo kaulo kryžiuko istoriją. Tai ji paprasta. Žinai, kad dėdė yra dalyis Himalajų ir Kazachstano mokslinės przevalskio ekspedicijos žygiuose ir tyrinėjimuose. Su ekspedicijos dalyviais buvo įvairių nuotykių. Sakysim, alkanoj kai kuris suserga ir numiršta. Čia nėra nei medelio, nei lentos karstui padaryti, reikia taip be karsto po velėna kišti. O ką darysi. Draugai iškasa duobutę, įleidžia mirusį ir iš jų pusės viskas baigta. Bet dykynėse apšiai šakalų. Tai nedidelio ūgio vilkai. Jie sugeba palaidotą išsikasti, sudoroti ir kaulus išvalyti po dykynės. Dėdė pasiėmė tokį kaulą ir pasidarė kryžutį. Iš vietinio krūmo pasidirbo rožančiuką ir prie jo pritaisė kryželį. Tai yra jo pirmas iš kaulo darbelis... Kad darbas neperdaug meniškas, reikia atleisti dėdukiui. Žinai, savamokslis... Kaip nupasakoja legenda, tūlas menininkas, dirbdamas Mozės statulą, dėjo pastangas, kad kiekvienas jos bruožas būtų iškalbus, todėl pats garsiai kalbėjo, ko iš to bruožo nori. Galop išvedė paskutinį, kreipėsi į statulą sakdamas: "Pirma kalbėjau aš, o dabar kalbėk tu". Statula, žinoma, kalbėjo. Bet tai buvo menininko kūrinys. Dėduko darbo produkcija yra tik liaudies meno pamėgdžiojimas. Tačiau kažin kodėl jam atrodo, kad vistik ir jo tie raižinėliai kalba ir pasako."

Lietuvis skaitytojas jo kalbą girdi. O, kad išgirstų ją ir apkurtes pasaulis...

LIETUVIO KALINIO, kankinto okupuotos Lietuvos kalėjime, o vėliau ištremto į Sibiją, rožančius, pasidarytas iš duonos. (Autentiška foto nuotrauka, kurią mums atsiuntė LD skaitytojas iš Chicagos.)

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

Lithuanian Melody Hour

Šeštadieniais-Saturdays 8:45—9:15 A. M.

KBLA Radijo Stotis 1590 kc.

Direktorius Bruno Gediminas, 4023 W. 60th Street,
Los Angeles 43, Calif. Phone: AX. 5-2260.

Reikalų vedėjas — George Rudelis, 5027 Zelzah St.,
Encino, Calif.

Programos vedėjas — Bronius Dūda, 1315 McCollum St
Los Angeles 26, Calif.; Phone DU. 2-1595

Amsterdam, N. Y.

Lietuviška programa

WCCS — 1490 kilc.

Sekmadieniais 7—8 val. vakaro

Programos vedėjas — Juozas Olšauskas.

Reikalų vedėjas ir pranešėjas — Leonardas Hartvigas.

Baltimore, Md.

"RADIO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C.

Sekmadienių rytais 10:15—11:00

WAYE — 860 Kilocycles

Šios programos vedėjai: Albertas Juškevičius, 4515
Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,

Phone Tuxedo 9-8693;

Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Baltimore 30, Md.
Phone SARatoga 7-7963.

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

Naujosios Anglijos lietuvių kultūrinė radijo programa

Medford, Mass. — WHIL — 1430 kilocycles

Worcester, Mass. — WORC — 1310 kilocycles

Sekmadieniais 8:00 iki 8:30 rytą

P. VIŠČINIS, programos vedėjas

47 Banks St., Brockton 18, Mass.

Telef. JU 6-7209

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje,
veikianti nuo 1934 m. balandžio mėn.

Boston, Mass — WLYN - 1360

Sekmadieniais 2:30 iki 3:00 val. po pietų

Muzika, dainos ir Magdutės pasaka

Direktorius S. Minkus

502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel. AN 80489

Cleveland, Ohio

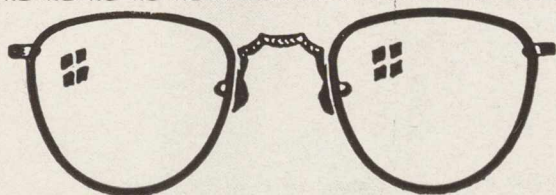
Lietuvių Radijo Klubas

Tėviškos Garsų programą transliuoja
kiekvieną penktadienį 7: —7:30 v. v.

per W D O K stotį banga 1260

Programos vedėjas — Juozas Stempužis

506 E. 118th St., Cleveland 8, Ohio

EYES EXAMINED GLASSES FITTED
DR. MICHAEL HOLLINGER

Optometrist

329 W. FIFTH STREET, LOS ANGELES, CAL.
Phone MUtual 1056

Pirma Lietuvių Istaiga Los Angeles

COWLEY & CASPER

Laidotuvių Namai

935 W. Washington Blvd.

Los Angeles

Richmond 9-1061

Richmond 9-1062

Chicago, Ill.

SOPHIE BARCUS RADIO VALANDOS

Iš stoties WGES 1390 kiloc. kas dieną pirmadienį iki
šeštadienio nuo 8:30 iki 9:15 rytą ir kas pirmadienį
nuo 7 iki 8 val. vakaro.

Sekmadienį iš Radijo stoties WOPA 1490 kc. ir FM
102-3 MC nuo 8:30 iki 9:30 rytą.

Tel. HEMlock 4-2413

7159 So. Maplewood Ave., Chicago 29, Illinois

Detroit, Mich.

"Baltic Melodies"

Detroit - WJLB - 1400 kilocycles

Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.

Director Helen Rauby

16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.

Telephone UNIVERSITY 1-1072

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė

Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles

Sekmadieniais 1:00 — 1:30 p. p.

Direktorius Ralph Valatka

15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.

Telephone BRoadway 3-2224

"Lithuanian Voice"

(Iš Inkster, Mich) — WCHB — Banga: 1440

Sekmadieniais 8:30 — 9:30 a. m. (rytą)

Programos vedėjas J. Kriščiūnas,

803 N. Crawford, Detroit, Mich. Telef. VI 1-5724

Hartford, Conn.

"Tėvynės Garsai"

Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė

Hartford — WPOP — 1410 kilc.

Kiekvieną sekmadienį 12:00 — 1:00 val. p. p.

Programos vedėjas — Vl. Plečkaitis.

439 Stanley St., New Britain, Conn.

Telef.: BA. 5-0994

Madrid, Espana

LIETUVIŲ RADIJAS

Paseo del General Primo de Rivera 25

Transliuojama kasdien

nuo 21 val. 30 minučių iki 21 val. 45 min. Lietuvos laiku,
31, 32, 42 ir 49 metrų bangomis.

New York - New Jersey

"Lietuvos Atsiminimų" Radijo Valanda

girdime kiekvieną šeštadienį, 4:00—5:00 val. popiet
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kil., ir 97.9 meg. (FM)

Direktorius - Jokūbas J. Stukas

1264 White St., Hillside, N. J.

Tel. WAverly 6-3325

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa

Bendruomenės Balsas

Philadelphia, Pa. - WDAS - 1400 kilocycles

Programa sekmadieniais nuo 3 val. 30 min. po pietų

iki 4 val.

Duoda kultūrinės bei politinės apžvalgas, žinias,
muziką, skelbimus.

Pusvalandžius redaguoja redakcinis kolektyvas. Bendruo-
menės Balso reikalais rašyti: A. Gaigalui, 335 Titan St.
Philadelphia 47, Penna.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles

Sekmadieniais nuo 12:30 iki 1:00 po pietų

Programos vedėjai - Povilas ir Gertruda Dargiai

Visais reikalais kreiptis:

2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Lithuanian Catholic Hour

Pittsburgh Pa., - WLOA - 1550 kilocycles

Sundays - 1:30 - 2:00 P. M

Produced by Knights of Lithuania

Pittsburgh District

WLOA, Braddock, Pa.

"YOUR FAVORITE LITHUANIAN AND AMERICAN MELODY HOUR"

WAMO — 860 on your dial

Pittsburgh's Country and Western Music Station

Producer and Announcer: Frank J. Saldukas

5915 Elwood St., Pittsburgh 32, Pa.

Assistant: George Žilinskas.

Roma — Italija

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21,10;
vid. Europos laiku — 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.

Vedėjas Dr. J. Gailius

Circonvallazione Appia 158, kasdien trumpomis bangomis

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas

Rochester, N. Y. - WHEC - 1460 kilocycles
Programos transliuojamos kiekvieną sekmadienį
9:30 — 10:00 val. ryto

Klubo valdyba:

Garbės pirmininkas Pranas Saladžius, 309 Alphonse St

Pirm. P. Armonas, 75 Clairmount St., Rochester 21. N.Y

Vice-pirm. Vytautas Žmuidzinas, 213 Berlin St.

Išdinininkas Pranas Puidokas, 38 St. Jacob St.

Sekretorius R. Kiršteinis, 682 Hudson Ave.

Narys Br. Krokys, 10 Dudley St.

Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai:
A. Cieminis, Alf. Dziakonas, St. Ilgūnas, D. Jodelytė.

Sao Paulo, Brasil

"TĖVYNĖS GARSAI"

Lietuviškos Muzikos Valandėlė

Radio Difurosa 19 ir 49 m. bangomis

Sekmadieniais 10:15—11:00 Rio de Janeiro laiku

Vadovauja "Tėvynės Garsų" kolektyvas

Sao Paulo — Brasil, Caixa Postal 403

Ši valandėlė yra girdima visose Amerikose

Toronto, Ont., Canada

Tėvynės Prisiminimai

CKFH — 1400 banga — Toronto, Ont., Canada

Šeštadieniais nuo 12 val. iki 1:00 po pietų

Programos ved. J. R. Simanavičius, 132 Havenlock St.,
Toronto, Ont., Telef.: LE 4-1274

Waterbury, Conn.

"Lithuanian Memories"

Waterbury - WWCO - 1240 kilocycles

Saturdays — 6:30 to 7:30 P. M.

Director Mrs. M. J. Colney

148 Grand St., Waterbury 2, Conn.

Nauja Lietuvių Radijo programa

Klausykite kiekvieną penktadienio vakarą nuo 7:15 p.m.
iki 8:00 p.m. Programa perduodama iš radijo stoties

WWCO Waterbury mieste, 1240 kilocycles.

John D. Adams-Adomaitis,

Programos vedėjas ir direktorius,

27 Congress Avenue, Waterbury, Conn.

Telefonas: PLAZA 3-2787

Washington, DC

VOICE OF AMERICA — AMERIKOS BALSAS

Kas dieną pusės valandos programa Lietuvos laiku
girdima 19 val. 30 minučių trumposiomis

11, 13, 16, 19 ir 31 mtr. bangomis.

New Yorko laiku — 11,30 val., Melbourne — 2,30 ryto,

Buenos Aires — 1,30 p.p., Los Angeles — 8,30 ryto.

Programa kartojama Lietuvos laiku:

vidurnaktį — 24 val. — 25 ir 31 mtr. bangomis;

rytą — 7 val. 15 min. — 25 ir 31 mtr. bangomis.

15 val. — 11, 13, 16 ir 19 mtr. bangomis.

N. Y. 4 val. p.p., Melb. 7 val. ryto, B. A. 6 val. p.p.

N. Y. — 11,15 vakare, Melb. — 2,15 p.p., Buenos Aires

—1,15 val. naktį.

N. Y. 7 val. ryto, Melb. 10 val. vak. B. A. 9 val. ryto.

Los Angeles 1 val. p.p.

VATIKANAS

Pakeistos Vatikano Radijo lietuviškų programų laikas:

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje:

Sekmadienių rytais — 10:30 — 11: 00 Lietuvos laiku,

kiekvieną vakarą 20:15—20:30 Lietuvos laiku.

Bangos: 31 — 25 — 19 ir 196 metrų.

Adresas:

Secione Litvana, Stazione radio, Citta del Vaticano.

GREGG'S MOTOR HOTEL

C. LUKSIS, Owner

Phone: EX 4-2986

3020 Wilshire Blvd.

SANTA MONICA, CALIF.

Phone, Wire or Write for Reservations

Close to

Beach—Westwood—Beverly Hills & Hollywood

LIETUVIŲ
DIENOS

REFUGEES, color lithograph, by T. Valius